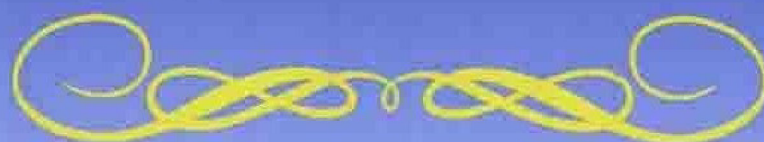

**ЕРАЛИН ҚУАНДЫҚ,
ЕСЕНАЛИЕВА ДИНАРА**

**БОЛАШАҚ ДИЗАЙНЕРЛЕРДІҢ
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ
ІС -ӘРЕКЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ**

ЕРАЛИН ҚУАНДЫҚ, ЕСЕНАЛИЕВА ДИНАРА

БОЛАШАҚ ДИЗАЙНЕРЛЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ
ІС -ӘРЕКЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

ОКУЛЫҚ

Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ - түрік университеті сенат мәжілісінің шешімімен бекітілген (Хаттама №2,12 қыркүйек 2016 жыл)

УӘК 75/76 (0,75.8)
ББК 85.1 Я 73

Е 64. Ералин Қ. Есеналиева Д. Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыру. Монография. Түркістан. 2016. – 98 бет.

Пікір жазғандар:

Бейсенбаев С.Қ - педагогика ғылымдарының докторы, профессор.

Тәңірбергенов М.Ж - педагогика ғылымдарының докторы, профессор.

Монографияда болашақ дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері айқындалған. Еңбекте болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың моделі дидактикалық шарттары, құрылымы, бағыттары негізделген. Аталған іс-әрекеттерді қалыптастырудың әдістемелік білімдері мен іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұны, формалары мен әдістемесі берілген. Зерттеу жұмысының анықтау, қалыптастыру, бақылау кезеңдеріндегі білім мен іс-әрекет деңгейлерінің нәтижелері сипатталған. Зерттеудің тұжырымдары мен нәтижесінен туындаған ұсыныстар берілген.

ISBN 978 – 601 – 243 – 546 – 7.

©Ералин Қ.,Есеналиева Д., 2016 ж.
©Қ.А.Ясауи атындағы ХҚТУ,2016ж.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ.....	3
1 БОЛАШАҚ ДИЗАЙНЕРЛЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС- ӘРЕКЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	7
1.1 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру педагогикалық проблема.....	7
1.2 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделі.....	22
1.3 Болашақ костюм дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың педагогикалық шарттары.....	30
2 БОЛАШАҚ ДИЗАЙНЕРЛЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС- ӘРЕКЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ.....	43
2.1 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұны.....	43
2.2 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері.....	48
2.3 Зерттеу жұмыстарының нәтижелері.....	52
ҚОРЫТЫНДЫ.....	69
ПАЙДАЛАҢҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ.....	71
ҚОСЫМШАЛАР.....	75

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев Парламент палаталарының бірлескен отырысында «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауын жариялады.

Қазақстанда адам капиталының сапалы өсуі. Бұл, ең алдымен, білім және денсаулық сақтау. Оқыту үдерісіне заманауи әдістеме мен технологияны енгізу, педагогикалық құрамның сапасын арттыру, біліктілікті растайтын тәуелсіз жүйені құру, жастар үшін білімге қолжетімділік аясын кеңейту қажет. Білім тек білім беріп қана қоймай, сондай-ақ алған білімін әлеуметтік бейімделу үдерісінде пайдалануға икемделуі керек. Адам әлеуеті деңгейін арттырудың өзге маңызды бағыты қолжетімді және сапалы медициналық қызмет көрсету, салауатты өмір салтын алға жылжыту болып табылады [1].

Бүгінгі өндірістік-технологиялық және ақпараттық-қарым-қатынас салаларының қарқынды дамуы жағдайында адам болмысы жүйесіндегі эстетикалық құрамның маңыздылығы арта түседі. Өйткені эстетикалық мәдениет сұлулық заңдары негізінде адамның эмоционалдық, ой-өрістік, парасаттылық өмірін сипаттай отырып, оның әлеуметтік және жеке құндылықтар жүйесінде көрініс табады. Жеке тұлғаның жалпыадамзаттық идеалдарға ұмтылысының, мәдени-тарихи жетістіктерге қатыстырылуының, эстетикалық қалыптасуының маңызды факторының бірі бейнелеу өнері болып табылады. Олай дейтініміз бейнелеу өнері эстетикалық және практикалық мәнге ие.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында жоғары білім беру жүйесінің негізгі мақсаты қоғамның, мемлекеттің және жеке тұлғаның сапалы жоғары білім алуға деген мүдделерін қанағаттандыруға кең мүмкіндік беру керектігі айқындалған. «Білім туралы» заңының сегізінші тарауында көрсетілгендей, білім беру жүйесіндегі маңызды мәселелердің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, халықаралық ғалами коммуникациялық байланысқа шығу, білім беруді ақпараттандыру болып табылады. Ал қазір қоғамдық сұраныстарды жоғары деңгейде қанағаттандыруға бағытталған [2].

«ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының» тұжырымдамасында: «Білімді, білік-дағдыларды механикалық түрде беру емес, ақпараттық-зияткерлік ресурстарды өз бетінше тауып, талдап және пайдалана білетін, идеялардың қуат көзі болатын, жедел өзгеріп отыратын, әлем жағдайында дамиды және өзін-өзі ашып көрсете алатын жеке тұлғаны қалыптастыру басымдық болып табылады» делінген [3]. Демек, бұл тұжырымдама білім берудің басты философиясы болмақ.

Ғылыми педагогикалық еңбектерге жасаған талдау, бұл мәселенің ешқашан да зерттеу объектісінен түспегенін дәлелдейді. Көркем білім берудегі

қазіргі заманғы тәжірибелерді саралау барысы бағдарлы оқытудың басты бағытын анықтауға ықпал етеді, студенттердің жеке қызығушылықтары мен танымдық қажеттіліктерін, өмірдің өзекті тұстарын пайымдауына, әсер ету болып табылады.

«Өндірістік дизайн нысандарын жобалау» пәнінен оқытудың жаңа технологияларын пайдалану және осы үдерістің мүмкіндігі арқылы студенттердің шығармашылық қабылдерін арттыру кәсіби біліктілігін жетілдіру талаптары күннен-күнге өсуде.

Студенттердің шығармашылық қабылдерін арттыру кәсіби біліктілігін жетілдіру мәселелері туралы Н.Н. Ростовцев [4], В.С. Кузин [5], Е.В. Шорохов [6], Т.Я. Шпицалова [7], А.С. Хворостов [8] және т.б. еңбектерінде бірқатар зерттелген. Соңғы кездерде оқыту барысында бейнелеу технологиясы мен оны оқыту мәселелерін Қ.Е.Ералин, Қ.Ж.Амиргазин, С.А.Аманжолов, Е.С.Асылханов зерттеген [9,10,11,12].

Ғылыми педагогикалық еңбектерді талдау нәтижелері костюм дизайнынан жаңа жобаны дизайнерлік көркем практикалық тұрғыда тиімді ұйымдастыра алатын маман қажеттігі мен көркем шығармашылық іс-әрекеттер қызметін жоғары дәрежеде менгерген костюм дизайнеріне сұраныстың артуына байланысты карама-қайшылықтар кездесетіндігі көрінді. Бұл жағдай бізге ғылыми педагогикалық зерттеу тақырыбын «Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру» - деп тандауымызға негіз болды.

Зерттеу нысаны: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру үдерісі.

Зерттеу мақсаты: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруды теориялық тұрғыдан негіздеу, оқыту бағдарламасы мен әдістемесін жасау және оны іс-тәжірибеден өткізу.

Зерттеу міндеттері: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың педагогикалық шарттарын айқындау; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың моделін анықтау; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың бағдарламасын, әдістемесін жасау.

Зерттеу әдістері: зерттеу проблемасы бойынша тарихи-этнографиялық мұражайларындағы қазақ қолөнер мұраларына, шет ел бейнелеу өнеріне, көрмелер мен суретшілер шығармаларына, археологиялық, өнертану, психологиялық, педагогикалық әдебиеттерге, әдістемелік құралдарға теориялық сараптау жасау, педагогикалық тәжірибе нәтижесіне талдаулар жасап, баға беру.

Зерттеудің ғылыми жаңашылдығы: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері айқындалды; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың моделі анықталды; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың бағдарламасы мен әдістемелік нұсқаулары жасалды;

Зерттеудің практикалық мәні: зерттеу нәтижесінде: «Шығармашылық іс-әрекет» атты курс бағдарламасы; «Шығармашылық іс-әрекет» атты әдістемелік нұсқау жасалды.

Монография кіріспеден, екі бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланған әдебиеттер тізімінен және қосымшалардан тұрады. Кіріспе бөлімінде зерттеудің көкейкестілігі, мақсаты, міндеттері, объектісі, ғылыми жаңалығы, зерттеу әдістері, теориялық және практикалық мәні баяндалды.

«Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың теориялық негіздері» атты бірінші бөлімде болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері айқындалды. Дизайнерлік өнердің көркем білім мазмұнының білімдік мүмкіндіктері қарастырылды. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың моделі жасалды, оған сипаттама берілді, болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың дидактикалық шарттары, құрылымы, бағыттары мен әдістемесі негізделді.

«Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың әдістемесі» атты екінші бөлімде зерттеу жұмыстарының нәтижелері және ұсыныстар жан-жақты мазмұндалды. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың әдістемелік білімдері мен іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұны, формалары, әдістері мен әдістемесі берілді. Зерттеу жұмысының анықтау, қалыптастыру, бақылау кезендеріндегі білім деңгейлерінің кесіндісі нәтижелері сипатталды.

Қорытындыда зерттеудің нақты тұжырымдары мен зерттеу жұмысын жүргізу нәтижесінен туындаған ұсыныстар берілді. Қосымшада зерттеу жұмысына қатысты оқу әдістемелік материалдар ұсынылды.

1 БОЛАШАҚ ДИЗАЙНЕРЛЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

1.1 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру педагогикалық проблема

Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті алдыңғы елдердің қатарына кіру стратегиясының жүзеге асырылуы жағдайында ұлттық мәдениетті қайта өркендетуге аса назар аударылып отыр. Мұны Үкімет пен Білім министрлігінің осы сала бойынша қабылданған Заңдары, қаулы-қарарлары, тұжырымдамалары мен мемлекеттік бағдарламалары дәлелдейді.

Ел Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына арнаған Жолдауындағы «Қазақстанның бірегей халықтарының ұлтаралық және мәдениетаралық ынтымағы мен жетілуін қамтамасыз ете отырып, казак халқының көп ғасырлық дәстүрлерін, тілі мен мәдениетін сақтаймыз және дамыта түсеміз» деген ой-тұжырымдары да жас ұрпақты рухани-мәдени мұралар негізінде тәрбиелеу қажеттігін айғақтайды.

Сондай-ақ, қазіргі өндірістік-технологиялық және ақпараттық-қарым-қатынас салаларының қарқынды дамуы жағдайында адам болмысы жүйесіндегі эстетикалық құрамның маңыздылығы арта түседі. Өйткені эстетикалық мәдениет сұлулық заңдары негізінде адамның эмоционалдық, ой-өрістік, парасаттылық өмірін сипаттай отырып, оның әлеуметтік және жеке құндылықтар жүйесінде көрініс табады. Жеке тұлғаның жалпы адамзаттық идеалдарға ұмтылысының, мәдени-тарихи жетістіктерге қатыстырылуының, эстетикалық қалыптасуының маңызды факторы болып халық өнері, соның ішінде сән өнері табылады. Олай дейтініміз сән өнері эстетикалық және практикалық мәнге ие [10,76].

Ғылыми педагогикалық әдебиеттерді сараптау мен зерттеу жұмыстары жұмыстарының нәтижелері мен қорытындылау нәтижелер, костюм дизайнерлерінің шығармашылығын қалыптастыру мәселелері бойынша мынандай тұжырым жасауға мүмкіндік туғызады. Бейнелеу өнерін оқыту саласында көрнекті ғалымдар Н.Н.Ростовцев [4], В.С.Кузин [5], Е.В.Шорохов [6], Т.Я. Шпикалова [7], Л.Г.Медведьев [13] еңбектерінде шығармашылық іс-әрекет жаңа туындыны жасау, жаңа бұйымды жобалау үдерісіндегі шығармашылыққа негізделген өнер шеберінің іс-әрекеті ретінде танылады; жеке тұлғаның креативтілік қабілетін дамыту және көркем өнер шығармашылығын жетілдіру, шығармашылыққа бағытталған ұстанымының беріктілігінен туындайтыны М.Ә.Құдайқұлов [14], С.А.Ұзақбаева [15], Қ.Ералин [16] еңбектерінен белгілі.

Шығармашылық дегеніміз не? деген сұраққа сөздікте: «Шығармашылық бұл іс-әрекет, соның нәтижесінде жаңа материалдық немесе рухани байлықтар жасалады» деп анықтама береді [17,266].

Философтар мен шығыс ойшылдарының ой-тұжырымдарын айтып кетуді жөн көрдік: «Халықтың өркендеуі, оның өркениетке ұмтылуы, маңыздысы - студенттің өз бетінше ойлана білуі... Оқыту әдісі - студенттің жүре келе оқу орнына, сабаққа, ғылымға, өз бетімен білім алуға құмарландыратын жол» - Ыбырай Алтынсарин [18,56], «Білім - миға, жүйкеге әсер ете отырып, адамды өзгертеді. Сондықтан адам білім ала отырып, табиғаттан тәуелсіз бола алады» Шоқан Уәлиханов [19,236].

«Шығармашылық» - қандай да бір сапалы жаңаны тудыратын және қайталанбайтындығымен, даралығымен, қоғамдық-тарихи сиректігімен ерекшеленетін іс-әрекет. Сондай-ақ шығармашылықтың басқада көптеген анықтамалары бар, оның ішінде психолог Фроммның анықтамасы барынша көңілден шығады: «Шығармашылық – стандартты емес жағдайларда шешім қабылдай алу шеберлігі мен таңдана білу мен тану қабілеті, бұл өзінің тәжірибесін терең сезіне білу қабілеті мен жаңаны ашуға мақсатты бағыт алуы» [20,86]. Бұл түсініктемеден келіп шығатыны, шығармашылықтың критерийі адамның ерекше іс-әрекетінің нәтижесінің сапасы емес, бұл адамның шығармашылық өнімділігін белсендіре түсетін процестер мен сипаттамалар.

«Шығармашылық» ұғымы жөнінде Қазақстан Республикасы Орта білімді дамыту тұжырымдамасында: «Шығармашылық – бұл адамның өмір шындығында өзін-өзі тануға ұмтылуы ізденуі. Өмірде дұрыс жол табу үшін адам дұрыс ой түйіп, өздігінен сапалы, дәлелді шешімдер қабылдай білуге үйренуі қажет. Адам бойындағы қабілеттерін дамытып, олардың өшуіне жол бермеуге, оның рухани күшін нығайтып, өмірден өз орнын табуға көмектеседі. Өйткені адам туынды ғана емес жаратушы да. Ол өзін-өзі жетілдіруге де, сонымен қатар өзінен-өзі жойылуга да қабілетті. Адамның өз болмысын тануға ұмтылысына көмектесіп, тереңде жатқан талап-тілегін, қабілеттерін дамыту, сол арқылы оған толыққанды өмір сүру үшін рухани күш беру-білімнің басты мақсаты», - деп көрсетілген. Осы тұрғыдан қарағанда, шығармашылық: біріншіден өзін-өзі тануға ұмтылысы, ізденісі, екіншіден, қабілеттерін дамытуы, рухани күшінің нығаюы болып табылады.

Шығармашыл тұлғаға барынша білуге құмарлық пен қандайда бір жаңа, өзгеше нәрсені жасауға ұмтылысы тән болып келеді. Мұндай адам жеке тәжірибесін байытуға, механизмдерді қадағалау үшін түрлі құбылыстар мен процестерді зертеуге уақытын аямайды. Ол әрдайым қоғамның және өзінің жақындарының уақыттын, материалды және күшті үнемдейтін, еңбекті ұлттық ететін, пайда әкелетін технологиялар мен қондырғыларға мұқтажын жақсы біледі [21,86].

Іс-әрекет - адамның дүниемен қарым қатынас тәсілі. Іс-әрекет барысында адам табиғатты, қоршаған айналаны игеріп, шығармашылық тұрғыда өзгертеді. Сөйтіп, өзін іскер, жасампаз субъект ретінде қалыптастырады, ал

өзі игерген табиғи ортаны іс-әрекет объектісі етеді. Адам іс-әрекет үстінде кез-келген затқа жат пайғылмен қарамайды. Керісінше осы заттың табиғаты мен ерекшеліктеріне ой жүгіртіп, игереді, сондай-ақ өз іскерлігінің өлшемі мен мәні етеді. Іс-әрекет барысында адам табиғатпен өзара әрекетте болып қана қоймайды, оны бірте-бірте өзінің материалдық және рухани мәдениетінің құрамына кіргізеді. Сыртқы дүниені өзгерту адамның өзін дамытуы үшін қажетті жағдай және алғышарт болып табылады. Іс-әрекет тұтас процесс қарым-қатынаспен тығыз байланыста және болашақ ұрпаққа бағытталған әлеуметтік сабақтас белсенді құбылыс болып табылады. Адамдардың іс-әрекеті әрдайым бұрын жасалған дәлелді алғышарттар мен белгілі бір қоғамдық қатынастардың негізінде жүзеге асады. Сол себепті ол нақты тарихи сипатта, нақ осы әлеуметтік шындықтың өмір сүру тәсілі болып табылады. Іс-әрекеттің философиялық ұғымының барлық әлеуметтік ғылымдар, әсіресе, психология, социология, педагогика, т.б. үшін маңызды дүниетанымдық және методологиялық мәні бар [22,96].

Шығармашылық іс-әрекет табиғатын тану шығармашылық ұғымын танудан бастау алады. Шығармашылық еңбек қарапайым еңбектің негізінде пайда болады. Қарапайым еңбектің негізінде дәстүрлі бұйымдар дүниеге келеді. Дәстүрлі бұйымдар жасауға бағытталған қарапайым еңбек нәтижесінде қарапайым еңбектің белгілі бұйым жасаудың іскерлік пен дағдысы қалыптасады. Қандай бұйым болмасын оның сыртқы формасы, конструкциялық құрылымы болатыны белгілі. Шебер ол бұйымды бірнеше рет жасаған соң оның формасына немесе түр түсіне, безендіруіне белгілі дәрежеде өзгерістер енгізіп оның сапасын арттырып отырады. Бұйымды жасау барысында оның іскерліктері мен дағдылары артып отырады. Міне бұл өзгерістер шығармашылыққа қарай жасалған қадамдар болып табылады. Ал шебердің шығармашылығының сипаты бұған ұқсастығымен қатар айырмашылығы да бар. Шығармашылық көркем де жаңа бұйым жасауға бағытталған еңбек болып табылады. Шығармашылық жаңа бұйымның дәстүрлі бұйымнан айырмасымен ерекшеленеді. Жаңа бұйым формасы, құрылымы, материалы, түр түсі, фактурасы, безендіруі, өлшемдері, эргономикасы жағынан алғанда көптеген айырмасы болады.

Шығармашылық еңбек ерекшелігі оның өзі көрсетіп тұрғандай жаңашылдығымен сипатталады. Шығармашылық еңбек, еңбек үдерісімен сипатталады. Шығармашылық еңбек басы, ортасы, аяғы деп шартты түрде оның үдерісі кезеңдері мен оның нәтижесімен байланысты қарастырылады. Шығармашылық еңбек ойластырылады, жоспарланады және ұйымдастырылады [23,96].

Шығармашылық бір қырынан алып қарағанда ой қорытындысының нәтижесі ретінде танылады. Қандай жұмыс болмасын ол белгілі дәрежеде ой арқылы жобасы жасалып, образы елестетілген соң жұмыс басталады. Мұнан соң ол шығармашылықтың жоспары жасалады онан соң барып, нағыз шығармашылық жұмыс үдерісі басталады.

Американдық психологтардың анықтамасы бойынша шығармашылық дегеніміз – бұл, тани білу, жаңа бір нәрсені анықтауға ұмтылу және өз тәжірибесін терең түсіне білу қабілеті. Шығармашылық психологиялық тұрғыдан алғанда, нәтижесінде жаңа материалдық рухани құнды дүние тудыратын әрекет. Ал педагогикалық тұрғыдан алсақ, шығармашылық дегеніміз – адамның белсенділігі мен өз бетінше жұмыс істеуінің жоғары түрі және ол әлеуметтік қажеттілігі мен өзінің ерекшелігімен бағаланады. Ең бастысы, шығармашыл тұлғада шығармашылыққа деген тұрақты қажеттілік, тұрақты сұраныс болып, өз ісіне қанағат табу сезімі болуы қажет.

Қазіргі заман талабына сай шығармашылық қабілеттің дамуына бағытталған білім дегеніміз – аз уақыт ішінде мол идея қорын алу емес, керісінше, жеке тұлғаның толық дамуын қамтамасыз ететін іс. Шығармашылық қабілеттің дамуы әрбір балаға қажет екендігін, әр тұлғаның қоғам дамуында өз орны бар екендігін біле отырып, дарынды балалардың тек өткенге емес, болашаққа да қызығушылығымен, іс-әрекеттердің жаңа тәсілдерін көбейтуге қабілеттерімен ерекшеленетіндігін атап өту қажет.

Жалпы «дарындылық» феноменін алғаш зерттеуден бастап-ақ ғылымда екі бір-біріне қарама-қарсы «био» және «социо» бағыттары қалыптасқаны аян. Дарындылықтың негізгі басымды қозғаушы күші тек қана генетикалық нышандар болып табылады деген пікір Ф. Гальтон, Г. Айзенк еңбектерінде айқын көрінген. Екінші бағытты ұстанған ғалымдар негізгі фактор ретінде қоршаған ортаны қарастырған. Ал қазіргі таңда А.Т. Асмолов негіздеген ұстаным әлдеқайда өміршең екендігін дәлелдеп отыр. Л.С. Выготскийдің теориясын негізге алған бұл бағыт «дарындылықты» білімді өз бетінше игеру, ашу, жаңа жағдайда көшіре білу, мәселені мақсатты шешу, бір сөзбен айтқанда, «интеллектуалды дарындылық» ретінде зерттейді [23,816].

Педагогикалық энциклопедияда: «Дарындылық дегеніміз – адамдардың қабілеттерін жете жақсы дамуының жоғары сатысы», - деп атап көрсетіледі. Осы қабілеттілік арқылы адамдар көптеген жақсы жетістіктерге жете алады. Дарындылық – сапалы қабілеттердің өзіндік бірлесуі: оның арқасында іс-әрекет жақсарады [24,186].

Көптеген ғылымдардың ойынша дарындылық, қабілеттілік және талант бір ұғымды білдіреді. Балалардың келешегі жөнінде ойланбайтын, балалардың қабілетті, дарынды, талантты болып, болашақ қызметтерінде үлкен жетістіктерге жетуін армандайтын ата-аналарды табу өте қиын. Бірақ сөйте тұра солардың барлығы бірдей қабілет деген не, оны қалай дамытуға болады және бұл жұмыста жанұя қандай міндет атқару керек дегенді біле бермейді. Қабілеттілік туа бола ма, жоқ әлде жүре бола ма? Олар тұқым қуалай ма, жоқ па? Қабілеттілік барлық балада бірдей дамыту мүмкін бе? Оған қалай жетуге болады? «Қабілеттілік деп – белгілі бір іс-әрекетте ең тәуір нәтижеге жетуге мүмкіндік беретін адамның жеке-дара психологиялық ерекшеліктері айтылады». Қабілеттілік жалпы ақыл қабілетті және арнайы қабілет болып бөлінеді. Жалпы қабілет негізінен ойлауға қатысты болып келіп, оның аңғарғыштық, ойланғыштық, дербестік, сыншылық, икемділік т.б.

қасиеттерінен көрініп отырады. Жалпы қабілет адамның өзін ой-әрекеттерінің түрлі салаларынан көрсете білуге мүмкіндік жасайды.

«Дарындылық — адамның өз бейімділігі арқылы, шығармашылықпен жұмыс істеу арқылы қалыптасатын қасиет». Әр баланың бойында табиғат берер әрекше қабілеті, дарындылығы болады. «Бұлақ көрсең көзін аш» - дегендей, осындай баланың бойындағы дарындылық қасиетін дамыту көбіне мұғалімдердің кәсіби біліктілігіне байланысты екендігі айдан анық. Шығармашылық еңбек белгілі дәрежеде маманнан білімді қажет етеді. Мамандықтың терең білімі болмай шығармашылыққа өту мүмкін емес. Бұл арада білім деп отырғанымыз мамандықтың көркем практикалық білімі, оның іскерлік пен дағдысының болуы танылады. Мысалы даңқты суретші П.Пикассо «Герника» картинасын салуы үшін ол көркем өнердің көркем практикалық дайындығынан өтпесе мұндай көркем орындаушылық биік деңгейге жетпеген болар еді.

«Шығармашылық» ұғымы «әрекет» ұғымымен байланысты. Әрекет адамда немесе жан-жануарларда болатын қимылдар түрінде танылады. Әрекеттер негізінен саналы немесе санасыз әрекеттер түрінде болады. Адамның қимыл әрекеттері саналы болуымен сипатталады. Ол белгілі бір мақсатта болуымен ерекшеленеді. Сонымен қатар жүйелілігімен, жоспарлылығымен дараланады. Бұл жеке тұлғаның білімімен, тәжірибесімен байланысты. Адамның әрекеті әр уақытта белгілі бір мақсатқа жетуге, міндетті орындауға бағытталған қимылдар жүйесі деп айтуға болады. Кейбір әрекет қарапайым болса, кейбір әрекеттер жаңа образдық бейне жасауға бағытталған әрекет болуы мүмкін. Жаңа образдық бейне жасау табиғат құбылыстары мен заттарының бейнесін көркемдеу тәсілімен бере білу тәсілдері арқылы орындалады. Сондықтан шығармашылық іс-әрекет жаңа көркем картина немесе көркем бұйым жасауға бағытталған жеке тұлғаның іс қимылдарының жүйесі деп анықтауға болады [14,536].

Шығармашылық іс-әрекет шығармашылық жұмыс үдерісі ретінде сипатталады. Бұл іс-әрекет сонымен қатар белгілі бір проектіні диагностикалық, ұйымдастыру және оны іс жүзінде асыру кезеңдерінің біреуі ретінде көрініс табады. Шығармашылық іс-әрекеттің нәтижесі жаңа туынды немесе жаңа бұйым болып табылады. Шығармашылық іс-әрекет өнер шеберінің жұмыс істеу үдерісі жұмысты орындау әдістері болып айқындалады. Шығармашылық іс-әрекетпенен белгілі өнер шеберлерімен қатар жаңадан үйренуші жас білімгер немесе оқушыларда айналысады. Жеке тұлғаның шығармашылық іс-әрекеті бірнеше түрлерге бөлінеді. Оларды шартты түрде музыкалық шығармашылық іс-әрекет, бейнелеуден шығармашылық іс-әрекет, дизайнерлік шығармашылық іс-әрекет т.б. болып жіктеуге болады. Адамның шығармашылық жеке тұлғасы күрделі де көпқырлы құбылыс. Әрбір шығармашылық жеке адам қайталанбас тұлға. Оның қоршаған орта адамдарына, құбылыстарға, заттарға, өмір жағдайына деген өзіндік ерекшелік қатынастары болады.

Шығармашылық жеке тұлға – танымның субъектісі ретінде қарастырылатын жеке өнер адамының белгісі. Шығармашылық жеке тұлға белгілі бір қоғамның тарихи жағдайдың өнімі болып табылады. Шығармашылық жеке тұлға белгілі бір қоғамдық қатынастардың ортасында қалыптасады.

Шығармашылық жеке тұлғаның психологиялық құрылысы оның бағыттылығымен, мінезімен, қабілетімен темпераментімен, танымымен сезім үдерістерінен туындаған ерекшеліктерімен айқындалады. Адамның шығармашылық жеке тұлға болып қалыптасуы, ұзақ та, күрделі және қарама-қайшылықты процесс. Ол туғаннан басталып адамның өмір бойы жалғаса береді [25].

Адамзаттың шығармашылық жеке тұлғасының қалыптасуы оның өнердегі жеке тәжірибесінің негізінде ғана қалыптасып қоймай, шын мәнінде әлеуметтік тәжірибені меңгеру мен оған сүйену негізінде қалыптасады.

Жеке тұлғаның шығармашылық бағыттылығы өзінің жеке қызметіндегі қоршаған ортаға деген мақсаты мен көзқарасы арқылы айқындалады. Мысалы, суретшінің жеке тұлғасының бағыты оның шығармаларынан байқалады. Мысалы Қ.Телжановтың, А.Ғалымбаеваның, С.Мамбеевтің қазақ халқының тұрмыс салтын бейнелеген алғашқы шығармалары олардың өз елі мен туған жеріне деген сүйіспеншілік сезімдерін білдіреді. Қазақ халқының сәндік қолданбалы өнері бұйымдары халықтың қажеттілігінен туындай отырып, ұлттың әсемдік талғамының дамуына тікелей ықпал етіп отырады. Осыларды қорытып айтқанда, жеке тұлға қоғамның әсерімен қалыптасады да, оның өзі қоғамға әсер етеді.

Жеке шығармашылық тұлғаның қызметінің қозғаушы күші қажеттілік. Қажеттілік дегеніміз – адам организмі онсыз өмір сүре алмайтын организмге қажетті зат немесе құбылыс. Адамға қажетті құбылыс әр түрлі. Олар материалдың (тамақ, үй т.б) және рухани (эстетикалық, танымдық т.б) болып бөлінеді. Материалдың қажеттілік, бірінші қажеттілік. Өнер рухани қажеттіліктердің қатарынан орын алады. Өнер адамның әсемдікке деген қажеттілігін қанағаттандырады. Адам әр уақытта әсем көріністерден рухани әсер алып отырады. [26]

Шығармашылық қажеттілік- шығармашылық талғамның пайда болуына ықпал етеді. Шығармашылық талғам белгілі бір тәжірибе негізінде пайда болады. Өнердегі шығармашылық талғам белгілі өнердегі бағытқа немесе өнердің бір түріне деген жүйелі бақылаудың негізінде пайда болатын ерекше ықыластың басымдылығымен сипатталады. Өнердегі шығармашылық талғам жеке тұлғаның өнертанымдық деңгейімен тікелей байланыста дамиды. [27,836]

Қажеттіліктің негізінде шығармашылыққа қызығушылық пайда болып дамып отырады. Шығармашылық қызығушылық дегеніміз – жеке тұлғаның заттар мен құбылыстарды тануға арналған ерекше қатынасы. Өнерге деген шығармашылық қызығушылық өнер туындыларына немесе ондағы бейнелеу әдістерін білуге деген ерекше ықыласымен сипатталады.

Адамның шығармашылық қызығушылығы материалдық (затқа, киімге, тамаққа т.б), және рухани (танымдық, эстетикалық) болып бөлінеді. Қазақ халқының сәндік қолданбалы өнер бұйымдары жеке тұлғаның материалдық шығармашылық қызығушылығын да эстетикалық қызығушылығында тудыратын ерекше жасалған адам еңбегінің нәтижесі болып табылады.

Шығармашылық қызығушылық, «ұзақ мерзімді», «қысқа мерзімді», «тұрақты» болып жеке тұлғаның қалыптасуына игі әсер етеді.

Өмірге деген көзқарас – қоршаған ортаға деген өмір жиынтығына, табиғатқа, қоғамға және санаға, оның дамуына деген көзқарастар жүйесінен құралады. Өнерге деген шығармашылық көзқарас өнердің жана туындысы мен ондағы берілген мазмұндық көрініске ой пікірлер жүйесін біріктіреді. Өмірге деген көзқарас жеке тұлғаның өз шығармашылық тәжірибесі негізінде немесе ғылыми білім негізінде қалыптасады. Шығармашылық көзқарас өмірдегі заттар мен құбылысты жаңаша бейнелеу тәсілдеріне деген жеке тұлғаның ой пікірі бойынша танылады. Көзқарас жеке тұлғаның қызметінен, мінезінен, көңіл күйінен, қоғам мен өмір шындығына деген қатынысынан байқалады.

Көз жеткізу дегеніміз - белгілі ғылыми немесе шығармашылық өмір тәжірибесі негізінде жинақталған ережелер мен анықтамалардың негізінде нақты іс-нәтижесін көре білу.

Жеке тұлғаның шығармашылық іс- әрекеті мен мінез құлқының, ұмтылысының нәтижесінде болатын образ немесе оның әлеуметтік идеялық көзқарастарының жиынтығы - шығармашылық мұрат деп аталады. Өнердегі шығармашылық мұрат дегеніміз өнердің белгілі бір саласында белгілі бір образ шығаруға деген немесе белгілі бір жаңа бағыт бойынша өнертанымдық көзқарастар жүйесі танылады.

Шығармашылық мұрат дегеніміз белгілі бір шығармашылық образ шығаруға деген немесе белгілі бір шығармашылық жаңа бағыт бойынша жеке тұлғаның өнертанымдық көзқарастар жүйесі танылады. Сонымен жеке адамның қалыптасу үдерісі дегеніміз – белгілі бір адамның қажеттілігінің, талғамының, қызығушылығының, көзқарасының, көз жеткізуінің, мұратының өзара қатынаста және тұтастай қалыптасуын айтамыз. Жеке өнер тұлғасының шығармашылық қалыптасуы деп оның әсемдік қажеттілігінің, әсемдік талғамының, әсемдік қызығушылығының, әсемдік көзқарасының, әсемдік көз жеткізуінің, әсемдік мұратының өзара қатынаста және тұтастай қалыптасуын түсінеміз.

Жеке тұлғаның шығармашылық қалыптасуына бейнелеу өнері игі ықпалын тигізеді. Ол үшін мынандай іс- әрекеттер маңызды орын алады: оқушыларды бейнелеу өнерімен таныстыру; өнерге талдау жасау, өнер шығармаларына сипаттама беру; форманы бейнелеу, зат немесе құбылыстың сыртқы көрініс белгілерін бейнелеу мүмкіндіктері арқылы көрермендерге көрсете білу; өз бетінше іс- әрекет ету, белгілі бір шығармашылық бағытта жаңа туынды жасау, басшылық көрсету.

Жеке тұлғаның шығармашылық қалыптастырудағы өнер пәндері мұғалімінің ролі маңызды болып табылады. Мұғалімнің қызметіне

шығармашылық сипат тән. Шығармашылық мұғалім қызметінің даму көзі. Шығармашылықпен оқыту дегеніміз үнемі ізденіп, оқудың барлық кезеңінде оқушылардың көркем белсенділігін арттыра білетін, барлық уақытта түсіндірудің жана әдістерін қолданатын, танымның жаңа жүйесін ашатын оқу тәрбие әдістерін арттырып отыратын, өз білімін жетілдіріп отыратын, озық ұстаздар тәжірибесін қабылдайтын, өз шеберлігін үнемі шындап отыратын ұстаз [28,436].

Дизайнерлік шығармашылық іс-әрекетті костюм дизайнының, жиһаз дизайны, сәулет дизайны, жарнама дизайны, ландшафт дизайны, тұрмыс заттар дизайны, машина құрылысы дизайны т.б болып айқындалады.

Костюм дизайнының шығармашылық іс-әрекеттермен шұғылдану үшін ең бірінші табиғаттағы зат формасы оның түр түсі, эргономикасы, форма қалыптастыру, тектоника, ритм, симметрия, жарық пен көлеңке, перспектива мен композиция заңдылықтары туралы білімдер қажет етеді. Сонымен қатар форма жасау ассоциацияланған образдық форма жасау, композиция құрастыру, түстердің үйлесімділігін табу сияқты іс-әрекеттерді меңгеру қажеттілігі туындайды. Сондықтан суретші педагогтар мен дизайнер педагогтар жаңа туынды немесе жаңа көркем бұйым жасау бағытындағы шығармашылық іс-әрекеттер көркем біліммен көркем образдар құрастыруға бағытталған білімге негізделетінін айқындаған [29,166].

Костюм дизайнының шығармашылық іс-әрекеттер табиғатын зерттеуде бізге бейнелеу өнерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру бағытында бағалы пікірлерді сараптау орынды. Бейнелеу өнерін оқыту саласындағы көрнекті ғалым профессор Н.Н. Ростовцев шығармашылық еңбекті жаңа шығармашылық сурет салуға бағытталған еңбек ол белгілі дәрежеде шығармашылық тұлғаның көркем өнер білімдерін яғни пропорция, симметрия, ритм, жарық пен көлеңке, тұстану, колорит, сурет тұтастығы, композиция заңдылықтарын білуі қажет деп есептейді. Көркем өнер білімдерін меңгермеген жеке тұлғаның шығармашылық іс-әрекеті нәтижелі болмайтындығын көрсеткен. Сонымен қатар шығармашылық іс-әрекеттің соңғы нәтижесі жеке тұлғаның білімі мен іскерлігін және бейнелеу дағдыларын меңгеру нәтижесімен сипатталатынын айқындаған [4,1216].

Жеке тұлғаның шығармашылық іс-әрекеттерін және оның табиғатын тануда суретші педагог және психолог ғалым В.С.Кузин бағалы пікірлер айтқан, В.С.Кузин жеке тұлғаның дамуындағы қабылдаумен шығармашылық қабілеттерін дамытудың бағалы жақтарын көрсетумен қатар шығармашылық іс-әрекеттің құрылымына назар аударған. Ол табиғаттағы заттар мен құбылыстардың жеке даралық ерекшеліктерін қабылдаудың яғни заттың формасы, түрі, түсі, өлшемдері, фактурасы, материалы т.б. талдау жасау арқылы қабылдаудың маңыздылығына тоқталған. Заттар мен құбылыстардың табиғи ерекшеліктеріне талдау жасау негізінде қабылдаудың нәтижелі болатындығын және осы қабылдаудың жеке тұлғаның шығармашылық іс-әрекетіне әсер ететіндігін және жаңа туындының көркем сапасының артуына ықпал ететіндігін дәлелдеген [5,716].

Композиция пәнін оқытудың мазмұны мен формаларын әдіс-тәсілдерін зерттеумен шұғылданған көрнекті ғалым В.С.Шорохов композиция жасаудың өзі шығармашылық үдеріс деп бағалаған. Ол шығармашылық іс-әрекеттің алдыңғы сатысы табиғат формаларына қызығушылық. Олардың ерекшеліктерін қабылдау бақылау мен бағалау әрекеттеріне ерекше назар аударған. Композициялық шығармашылық іс-әрекеттердің жүйесі шығармашылық қызметі айқындайтындығын көрсеткен. Сонымен қатар ол көріністерді жинақтау формалардың тұтастығына жету бағытындағы ізденістердің шығармашылық іс-әрекет нәтижесіне игі әсер ететіндігін көрсеткен. Шығармашылық ізденіссіз жаңа туынды бірден дайын күйінде туындамайтындығын дәлелдеген. Ол осы бағытта шығармашылық ойлау шығармашылық ой қорытындысы абстракциялық ойлаудың шығармашылық іс-әрекетке негіз болатындығын айқындаған. Шығармашылық ізденіспен қызығушылық қарапайым бейнелеу сауаттылығын меңгеру мен қарапайым бейнелеу әрекеттері синтезі ретінде жүзеге асырылғанда жаңадан ерекше композицияның шығатындығына мән берген [6,726].

Сәндік қолданбалы өнер саласындағы шығармашылық қызмет табиғатын зерттеумен айналасатын Т.Я. Шпикалова шығармашылық іс-әрекет туралы бағалы пікір айтқан. Ол қол өнер бағытындағы ою-өрнектер салу, ағаш ою, металл өңдеу, тоқымашылық, кесте тоқу, жону, тілу, соғу, тігу әрекеттерін көркем еңбек деп бағалаған. Бұларды шығармашылық еңбектің қол өнер саласындағы алғашқы кезеңі болатындығын бағалаған. Қарапайым еңбектен көркем еңбекке, көркем еңбектен шығармашылық еңбекке өту қажеттігін көрсеткен. Ал шығармашылық іс-әрекетті ою-өрнектер салу, тоқу, кесте тігу үдерісіндегі іс қимылдар жүйесі ретінде таныған. Ол оқушыларды шығармашылық еңбекке тәрбиелеуде ұлттық қол өнер бұйымдары мен балаларды таныстыру арқылы олардың қол өнерге қызығушылығын арттыру шығармашылық іс-әрекеттің негізі болып табылатындығын көрсеткен. Т.С.Шпикалова балалардың шығармашылық қызметін олардың салған безендіру жұмыстарының сапасымен, безендіру композициясымен жалпы соңғы нәтижесімен анықтайды. Шығармашылық іс-әрекет шығармашылық қызметтің бір бөлігі ретінде таниды. Яғни бірнеше шығармашылық іс-әрекеттер жиынтығы шығармашылық қызметті білдіреді. Шығармашылық іс-әрекетті жаңа шығармашылық туынды немесе бұйым жасау барысындағы іс-қимылдар жүйесі. Ол шығармашылық іс-әрекеттің нәтижесінің жаңашылдығымен даралығымен қайталанбастығымен орындау техникасының соңғылығымен сипатталатынын дәлелдеген. Бірақ белгілі өнер шебері мен үйренуші шебердің ізденіс нәтижелерінің айырмашылығы болатынын көрсеткен [7,986].

Көркем шығармашылық еңбек табиғатын зерттеу мен айналысқан көрнекті ғалым Л.Г.Медведев шығармашылық іс-әрекеттің негізгі бастауы көркем образдар жасау екендігін дәлелдеген. Көркем образ өнер шығармаларының көркем ерекшеліктеріне талдау жасап табиғаттағы зат формаларын бақылау.

Табиғат пен қоғам құбылыстарын қабылдау негізінде қалыптасатын адам ойындағы бейне ретінде танылған. Ол көркем образдық ойды көркем

шығармашылық іс- әрекетке негіз болатындығын тірек ретінде бағалаған. Шығармашылық іс- әрекеттің мазмұны шығармашылық ойдың қалыптасуына негізделгенде нәтижесі сапалы болатындығына назар аударған. Шығармашылық іс- әрекеттің бастауы шығармашылық образдық ойдың қалыптасуымен тікелей байланыстырған. Сонымен қатар шығармашылық іс- әрекетке негіз болатындардың бірі академиялық бейнелеу әрекеттері деп таныған. Ол академиялық бейнелеу дағдыларын меңгермей академиялық суреттің жоғары сапасына жете алмайтынын көрсеткен. Академиялық сурет салуды меңгермей бейнелеу сауаттылығына жетуге болмайтындығын, онан шығармашылық әрекетке көшудің негізсіздігін таныған. Л.Г.Медведев бейнелеу қызметіндегі жаттығудың орнын ерекше бағалаған. Ол нұсқаға қарап сурет салу, портрет, пейзаж шығармаларын жазу, тақырыптық картиналар салу үрдісі шығармашылық іс- әрекеттерге жататындығын дәлелдеген [13,996].

Бейнелеу өнерін оқыту саласында көрнекті ғалым профессор Қ. Ералин ғылыми педагогикалық еңбектерінде көркем шығармашылық іс-әрекетке талдаулар жасап оны дамытудың бағыттарындағы ұсыныстар берген [9,746].

Ол жеке тұлғаның әрекеттерін жаратылыстану, өнертану, бақылау, әдістемелік және шығармашылық деп жіктеген. Жеке тұлғаның шығармашылық іс-әрекеттерін графикалық, кескіндемелік, қол өнершілік, мүсіндік, сәулетшілік, дизайнерлік ж.т.б. деп бөлген. Шығармашылық іс-әрекетті қарапайым еңбектің нәтижесінде қарапайым еңбек іс-қимылдарын меңгергеннен кейін міндетті түрде ауысатын кезекті шығармашылыққа бағытталған іс-қимылдар жүйесі деп анықтаған. Шығармашылық іс-әрекет жоспарлы түрде бағыт бағдар берушілік ықпал нәтижесінде орындалғанда сапалы болатындығы айқындалған. Ол шығармашылық іс-әрекеттің қалыптасуы қарапайым іскерлік пен дағдыларды меңгерумен басталып, онан соң күрделі іскерлік пен дағдыларды меңгеруге өтіп соңында жоғарғы шеберлік дәрежесіндегі іскерлік пен дағдыларды меңгеруге жету деп үш топқа жіктейді. Бұлардың алғашқысы өнер мектебі дәрежесіндегі меңгеруге қажетті іс-қимылдар жүйесін құраса, екінші сатыдағылар орта кәсіптік шеберлік әрекеттерін көрсетеді. Ал соңғылары болса жаңа шығармашылық туынды жасауға бағытталған және жасау үдерісіндегі кәсіби шеберлік іс-қимылдары болып анықталған.

Еліміздегі жаңа білім беру реформасы 12 жылдық білім беруге көшу арқылы шығармашылықпен дамыған жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған жана ұлттық үлгіні жасауды, “жалпыға арналған білімнен”, “білім әркімге өмір бойы” үлгісіне көшуді және әлемдік білім беру кеңістігіне жедел енді қамтамасыз етуді мақсат етеді.

2008-2009 оқу жылынан бастап 12 жылдық білім беруге кезең-кезеңмен көшу басталды. Бүгінгі күні білім беру мазмұнын жаңартуды көздейтін Қазақстан Республикасының білім беру тұжырымдамасы жан-жақты талқыланып, Білім және ғылым министрлігінің алқа мәжілісінде мақұлданды.

Бұл тұжырымдама Қазақстан Республикасының “Білім туралы” Заңына; “Қазақстан Республикасын 2010 жылға дейін дамытудың стратегиялық

жоспарына”, “Қазақстан Республикасында білім беруді 2005-2010 жылға дейін дамытудың мемлекеттік бағдарламасына”, Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың “Қазақстан экономикалық, әлеуметтік, саяси жаңғырудың қарқынды жолында” атты Жолдауына, Болоньдегі Еуропа елдері білім министрлерінің кеңесіне, ЮНЕСКО-ның үздіксіз білім беру туралы ұсыныстарына сәйкес әзірленді.

12 жылдық мектептің басты ерекшелігі – баланың жан-жақты дамуына, өз пікірі мен ойын ашық жеткізуіне, әр адамға табиғатынан берілген шығармашылық әлеуетін толық іске асыруына ықпал ететін, өзін-өзі танып, келешегін айқындауға саналы түрде дайын болуға, қоғамның экономикалық, мәдени, саяси, өміріне белсенді араласуға мүмкіндік беретін психологиялық-педагогикалық институт ретінде қалыптасуында болып отыр [30].

Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың бастамасымен республика көлемінде «Дипломмен ауылға» бағдарламасы жүзеге асырылып жатқандығы бәрімізге белгілі.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 18 ақпандағы №183 «Ауылдық елді мекендерге жұмыс істеу және тұру үшін келген денсаулық сақтау, білім беру, әлеуметтік қамсыздандыру, мәдениет және спорт мамандарына әлеуметтік қолдау шараларын ұсыну мөлшерін және ережесін бекіту туралы» қаулысының негізінде қала көлемінде Түркістан қаласына қарасты ауылдық елді мекендерге жұмыс істеу және тұру үшін барған денсаулық сақтау, білім беру, әлеуметтік қамсыздандыру, мәдениет және спорт мамандарына әлеуметтік қолдау шараларын ұсыну жұмыстары атқарылуда. Осыған байланысты, «Дипломмен ауылға» бағдарламасы аясында аталған шараларды жүзеге асыру Түркістан қаласының экономика және қаржы бөліміне міндеттелген. Қазіргі таңда Елбасымыздың бастамасымен ауылдық елді мекендерге жұмыс істеу және тұру үшін барған мамандарды әлеуметтік тұрғыдан қолдау және ауылдық елді мекендердегі әлеуметтік сала мамандарын тұрақтандыру мақсатында атқарылып жатқан шараларды, оның ішінде ауылдық елді мекендерге барған әлеуметтік сала мамандарына біржолғы көтерме жәрдемақы мен тұрғын үй алуға бюджеттік кредит беруді жүзеге асыру мақсатында 2011 жылдың басынан бастап республикалық бюджеттен мақсатты трансферт қаржылары бөлінген. Атап айтқанда, жоғарыда аталған мамандарға 105840 теңге көлемінде біржолғы көтерме жәрдемақы және 952560 теңге көлемінде тұрғын үй алуға бюджеттік кредит берілуде.

Бұл орайда, әлеуметтік қолдау шарасын алуға үміткер маман ауылдық елді мекенге 2015 жылдан бергі уақытта баруы және сол елді мекендегі әлеуметтік салаға тұрақты түрде жұмысқа орналасуы, сондай-ақ тұрғылықты мекен-жайын сол елді мекенге ауыстыруы сияқты талаптар міндетті түрде орындалуы тиіс.

Сонымен қатар, әлеуметтік қолдау шараларын алған әлеуметтік сала маманы сол елді мекенде бес жыл тұрақты жұмыс істеуге міндеттенеді. Түркістан қаласына қарасты басқа елді мекенге жұмысын ауыстырған жағдайда, әлеуметтік шараларын алу құқығы сақталады, ал бес жыл өткенге дейін ауылдық елді мекеннен, атап айтқанда әлеуметтік саладағы жұмыс

орнынан тұрақты түрде кеткен жағдайда, әлеуметтік қолдау шаралары мемлекет есебіне қайтарылуға жатады [31].

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мәселелерін анықтауда ең алдымен дизайн ұғымына тоқталу орынды. Қазақстан өнер туындыларына және әйгілі өнер қайраткерлеріне бай ел. Қазақ топырағы өнердің өркен жаюына құнарлы болғандықтан, еліміз өзінің мәдени туындыларымен әлемге танымал. Әсіресе дизайн өнерінің өрісі көңіл қуантады. Дизайн дегеніміз не? Бұл туралы профессор Е.Асылханов Егемен Қазақстан газетінде жарияланған мақаласында былай түсінік береді: «Бұл ұғым төңірегінде әртүрлі пікірлер бар. Бір ғалымдар жоба, біреулері сурет, тағы бірі нобай дейді. Біздің ойымызша ол-әсемдік заңына, эргономика және бионика заңдарына негізделіп, формаларды адамның антропометриясына арнап қалыптастыру философиясы» [32,46].

Дизайн (design)-ағылшын тілінен аударғанда жобалау, сызу, ойлап табу, сондай-ақ жоба, сызба, сурет деген мағынаны білдіреді. Қазіргі кезде бұл термин өндіріс бұйымдарын әрі ыңғайлы, әрі әдемі көркемдеп жобалау дегенді білдіреді. Дизайн-көркем сурет және сәулет өнерінің өнеркәсіп бұйымдарының ең үздік үлгілерін жасау және заттық ортаны үйлестіру шараларын қамтитын бағытының атауы [33,186].

Біздің мақсатымыз, қазақтың және өзге ұлттардың сән үлгілері өнерінің тарихи сыры мен оны дамытушы костюм дизайнерлерінің маңызын аша түсу болып саналады. Бүгінде костюм дизайнердің сән үлгілерге, яғни, халық өнеріне қосқан өзіндік ерекше өрнегін, жаңалықтары мен ой-кеңестерін зерделеп, талқылап, бұл костюм үлгілері саласындағы қосқан шығармашылық үлесіне арнайы баға беру, әлі күнге дейін дұрыстап қолға алынған жоқ.

Сән өнері халықтың шынайы рухани-эстетикалық танымымен біте қайнасып кеткен этнографиялық мәнге ие көрінісімен ерекше, құнды болғандықтан, ұлт мәдениетін айқындайтын өте маңызды, және аса қажетті сала. Міне, осы сән коллекциялық үлгілерінде ою-өрнектің тарихын, ерекшеліктері мен дамуын зерттеуші ғалымдар, бұл саланың да өзіндік үлгіде дамытып, жаңғыртып отыратын шеберлері болатынын, олардың шығармашылық еңбектері өзге өнер түрлеріндегі адамдардікі сияқты көзге түсіп, бағалана бермейтіні және олардың шығармашылығы жөнінде өз бағасын беріп, саралау кезеңі туғаны жөнінде сауалды мәселелерді қозғап, көңіл бөлер жәйттері алға тарта бастауда [34,126].

Қазіргі таңда Қазақстандағы «Сымбат» академиясының шығармашылық туындылары қазақ ұлттық киімдері тарихынан осы заманғы сән талаптарына дейінгі аралықты қамтиды. Академияның президенті Сабырқұл Жайлаубайқызы жастарға ұлттық нақыштағы қазіргі киім үлгілері мен қазақша сахналық киім үлгілерін ұсынып, ескінің көзін ашып, халықтың көкейінен шығып жүр. Ол «Сәнді киім дегеніміз не?» - деген сұраққа былай жауап береді: «Соның қасиеттерін санап көрейік. Ол алдымен адам денесіне қонымды және қолайлы болуы керек. Екіншіден, адамның ажарын ашып, дене сұлулығы мен сымбаттылығын айғақтау үшін керек.

Үшіншіден, сәнді киім адамға рухани және моральдық жағынан дем береді. «Киіміне қарап қарсы алып, ақылына қарап шығарып сал», дегендей, төртіншіден, сәнді киім адамның қоғамдағы орнынан, байлығынан, білімінен хабардар етіп тұрады деген. Киіну үрдісі бір орнында тұрып қалмай, үнемі алға қарай дамып отырады. Соған орай мода талабына сай киімді жаңғыртып отыру – адам мәдениеттілігінің де белгісі.

Адам мемлекеттің бір мүшесі екенін бағамдасақ, біздің де арқайсымыздың үстімізге қандай киім киіп шығатынымыз Қазақстан Республикасының қандай мемлекет екендігін талассыз танып тұрмақ.

«Сымбат» сән академиясы қазақтың ұлттық киімдерін бүгінгі ұрпаққа қайта жаңғыртуда өз үлесін қосуда. [34,1346].

Сондай-ақ Қазақстанға өз үлестерін қосып жүрген киім дизайнерлері: Құралай Нұрқаділова, Балнұр Асанова, Аида Кауменова, Салтанат Баймухамедова, Айгүл Қасымова, Лария Джакамбаева, Жадыра Сахиеваларды атап кетпеске болмас.

Жалпы қазақ сән өнері мәселелерін зерделеу нәтижелері ұрпақ тәрбиесінде әсіресе, олардың ұлттық дүниетанымын қалыптастыру, ұлттық өнерге сүйіспеншілігін арттыру процестеріндегі өзіндік маңызы мен орнының ерекше екенін көрсетіп отыр. Ұлттық сән өнері, терең тарих және философиялық, көркем эстетика тұрғысында ұрпақтың санасын ашып, оның айналаға деген көзқарасын анықтап ой-өрісінің дамуына шынайы да ұтымды әсері бар өзіндік сыры мол әлемге еліктіретіні анық. Сондықтан бұл жоғарыдағы зерделенген жағдай қазақтың сән өнерін ұлттық мазмұндағы эстетикалық ой-түйсіктерін терең пайымдап игеру үшін, осы өнер саласындағы мамандардың мынандай педагогикалық мәселелерді анықтап, шешімін табу керектігін айқындайды.

1.Қазақ сән өнері әр түрлі тарихи кезеңдердегі композициялық ерекшеліктерін анықтап, олардың даму жолдарын зерделеп ғылыми негіздеу.

2.Сән-өнері шеберлерінің ұлттық өнердегі өзіндік орындарын, қолтаңбаларын анықтап, олардың сән коллекция жасау техникаларын, әдістемелерін игеру үшін жан-жақты жүйелі түрде зерттеулер жүргізу.

3.Болашақ дизайнер-ұстаздар дайындауда ұлттық сән үлгі өнерінің мазмұнын, оның даму тарихын және өзге де қосымша үлгілерінің теориялық және практикалық негіздерін тереңдетіп оқытудың жүйелі түрдегі ұтымды педагогикалық әдістемелік жолдарын айқындау [35].

Зерттеу нәтижесінде болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру туралы мынандай тұжырымдар жасауға болады:

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру негізінен бес бағытты қамтуы тиіс екендігі көрінді.

Бірінші бағыт: дизайн сабақтарында өнертанушылық, педагогикалық, тарихи этнографиялық, дизайнды оқыту әдебиеттерін зерделей білуге дағдыландыру; пән бойынша қолданылған оқу бағдарламаларына, оқулықтарына, үйірме мен факультатив жұмыстар жоспарларымен таныса

отырып, оларды талдауға, өзіндік оқулық дизайнерлік жұмыстар жасауға талпындыру;

Екінші бағыт: оқу-әдістемелік әдебиеттерге, дизайнерлік жобалауға, дизайнерлік көрнекі-бейнелі материалдарға талдау жасау; дизайн өнері шеберлерінің шығармашылық еңбектері арқылы көркем білім менгеруге; дизайн өнері шығармаларын қабылдауға; дизайнерлер өмірімен, шығармаларымен студенттердің өздігінен танысуына жағдай жасау;

Үшінші бағыт: дизайнерлік жаңа жоба сұранысын диагностикалық сараптау білімін менгерту; дизайнерлік жаңа жобаны жоспарлау білімін менгерту; дизайнерлік жаңа жоба жасау білімін менгерту; дизайнерлік жаңа жоба жасауды кезеңдерге бөлу білімін менгерту; дизайнерлік жаңа жоба жасауды ұйымдастыру білімін менгерту; дизайнерлік жаңа жобаны сараптау білімін менгерту.

Төртінші бағыт: дизайнерлік жаңа жоба сұранысын диагностикалық сараптау іс-әрекетін меңгертуге бағытталған жаттығуларын жасау; дизайнерлік жаңа жоба құрылымын айқындау іс-әрекетін менгертуге бағытталған жаттығуларын жасау; дизайнерлік жаңа жобаны кезеңдерге бөліп орындау іс-әрекетін менгертуге бағытталған жаттығуларын жасау; дизайнерлік жаңа жоба жасауды ұйымдастыру іс-әрекетін менгертуге бағытталған жаттығуларын жасау; дизайнерлік жаңа жоба жетістіктерін сараптау іс-әрекетін менгертуге бағытталған жаттығуларын жасау;

Бесінші бағыт: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық ойын қалыптастыру мақсатында композициялық дизайнерлік жаңа жоба жасаудағы шығармашылық ізденістерін дамыту болып табылады [36].

Бұл бағыттардағы зерттеу нәтижелері болашақ дизайнерлерді жаңа жобаны жасауға қажетті дайындықтан өткізу қажеттігін анықтады. Оқу-әдістемелік көмекші құралдармен, қажетті әдебиеттермен, оқулықтармен тиімді жұмыс жасауға даярлығын ұйымдастыруға негізделген болашақ дизайнерлерді дайындаудың бағдарламасы мен әдістемесін айқындау қажеттігі көрінді. Болашақ дизайнерлерді дайындау әдістемесінің мазмұны, өз бетімен белсенді шығармашылық іс-әрекет жұмыстарын орындау, олардың композициялық іскерлікке және ізденістегі машықтылыққа шығармашылық қатынасы мен ойлау қабілетін дамыту мүмкіндіктерін қамтуы тиіс екендігі танылды.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру теориясы мен практикасын зерттеу бізге мынандай қорытынды жасауға мүмкіндік берді:

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру проблемасына байланысты ұсынған көзқарасқа жасаған талдау бойынша ой тұжырымдауға мүмкіндік береді: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру технологиясы оны даярлауда ерекшеліктерді ескеруі қажет, өйткені бұл проблемалық тапсырманың ерекше түрін болжайды, ал бұл болса осы технологияның материалдық негізін құрайды.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру тұжырымдамасы жаңа заман қоғамының білікті мамандарды даярлауға байланысты қойып отырған талаптарына және педагогика ғылымының болашақ мамандарды кәсіптік даярлаудағы жетекші қағидаларына негізделеді. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың мәні мен мазмұнына кәсіптік даярлық жүйесінде талдау жасау олардың мақсатын, міндеттерін, заңдылықтары мен принциптерін, атқаратын функцияларын, әдіс-тәсілдері мен өзіндік ерекшеліктерін дәлелдеп көрсетуге мүмкіндік береді.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделі болашақ дизайнерлерді көркем даярлау мақсаты, міндеттері, мазмұны, педагогикалық технологиясы, олардың дизайнерлік еңбекке даярлығын қалыптастыру компоненттері мен өлшемдері, көрсеткіштері студенттердің осы саладан менгерген кәсіби теориялық білімін, практикалық іскерліктерін, дағдысын, оларды кәсіптік іс-әрекеттерде тиімді пайдаланудағы білімін анықтауға септігін тигізеді.

Ұсынылған болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру моделін жүзеге асыратын педагогикалық шарттар: оқытылатын пәндер бойынша менгерілуге тиісті білім деңгейін анықтау; алдағы кәсіби іс-әрекетке қажетті білімді белгілі деңгейде студенттердің санасына қалыптастыру; маманды даярлауда сарапты көзқарасты жүзеге асыру; студенттерде өздігімен білімін жетілдіру дағдысын қалыптастыру, ой еңбегі мәдениетіне тәрбиелеу; таңдаған мамандықты игеруге қатысты шығармашылық әрекетке даярлығының болуы; шығармашылық іс-әрекетке даярлығының бүкіл оқу кезеңін қамтуы; студенттердің дербес дамуын қамтамасыздандыратын вариативті бағдарламалардың болуы болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруды қамтамасыздандырады.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың оқу-әдістемелік кешені (типтік оқу бағдарламалары, оқу бағдарламалары, оқулықтар, оқу құралдары, оқу-әдістемелік құралдар, электронды оқулық, әдістемелік нұсқаулар және т.б.) болашақ костюм дизайнерлерінің дизайнерлік шығармашылық еңбектен-теориялық, практикалық, әдістемелік даярлығын қамтамасыздандырады.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру дидактикалық жүйесі студенттерге дизайнды оқыту технологиясын мазмұнды бірліктікте менгертуді көздейді.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың арналған «Шығармашылық іс-әрекет» атты курсты ұйымдастыруды және оған байланысты ақпараттық-дидактикалық кешенмен қамтамасыз етуді көздейді.

Студенттерді шығармашылыққа баулудың мақсаты: студенттердің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырумен анықталады.

Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мақсаты: 1) дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттер ұғымдарын студенттерге менгерту;

2) студенттердің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін кәсіби маңызды біліктілік ретінде қалыптастыру; 3) дизайнерлік композициялық шығармашылыққа бейімдеу, кәсіби құзырлығын жетілдіру болып табылады.

Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру формалары: 1) курс сабақтарын ұйымдастыру; 2) аудиториялық жұмыстарда болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруға бағытталған тапсырмаларды орындату; 3) өзіндік жұмыс тапсырмаларын орындату; 4) аудиториядан тыс тапсырмалар орындау барысында дизайнерлік шығармашылықты оқып үйрену; 5) болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру бойынша курстық, дипломдық жұмыстарды дайындату.

Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру нәтижесі: костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерімен байланысты білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын меңгерген болашақ мамандар болып табылады.

Зерттеудің бірінші проблемасы бойынша: «Өндірістік дизайн нысандары мен үрдістері» деп аталды. Зерттеу нәтижелері «Өндірістік дизайн түрлері», «Өндірістік дизайн үрдістері» «Шығармашылық», «шығармашылық іс-әрекет» ұғымдарына анықтамалар берілді.

Зерттеудегі екінші проблеманы шешу үшін «Шығармашылық іс-әрекет» атты оқу бағдарламасының мазмұны жасалады, тақырыптары анықталады.

Зерттеудің үшінші проблемасы бойынша «Шығармашылық іс-әрекет» атты элективті курс студенттерге ұйымдастырылып, олардың лекциялық, семинарлық сабақтары өткізілді. Сонымен қатар, осы мәселе бойынша дәрістер оқу, практикалық сабақтар өткізу, студенттерге рефераттар, баяндамалар, курстық және дипломдық жұмыстар жаздыру жоспарланды, әр түрлі ғылыми семинарлар, конференциялар, кездесулер тұрақты ұйымдастыру белгіленді.

Осындай жұмыстар нәтижесінде мотивациялық, мазмұндық, іс-әрекеттік компоненттерді интеграциялау арқылы «Шығармашылық іс-әрекет» атты арнаулы курс негізінде болашақ костюм дизайнерлерінің кәсіби дизайнерлік шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың мүмкіншілігі анықталады.

1.2 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделі

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделі болашақ костюм дизайнерлерінің өнертанымдық шығармашылық қызмет аясын елестетеді [37,366].

Болашақ костюм дизайнерлерінің көркем-шығармашылық икемдіктерінің құрылымы жаңа бұйымды жобалау сипатына ие икемдіктер кешені ретінде, арнайы икемдіктер мен көркем-эстетикалық икемдіктері ретінде көрініс табады, жобалау икемдіктер прогностикалық, жобалық, конструктивтік, ұйымдастырушылық, коммуникативтік, ақпараттық икемдіктерді қамтиды.

Болашақ костюм дизайнерлерінің арнайы икемдіктерге: креативтілікті қалыптастыра білу қабілетін; көркем-бейнелеушілікті өз бетінше дамыту мен өзін-өзі жетілдіруді; сурет, кескіндеме салып, мүсін, сәндік бұйымдар жасауға үйренуі, белгілі көркем нысанды орындай білу қабілетін, композицияны жасауды игеруді; пәнаралық байланысты белгілеуді; дизайн өнері шығармаларын қабылдауға баулуды жатқызуда болады.

Бұл еңбектер болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мәселелерін шешуде басты тақырып ретінде қарастыруға болады.

Болашақ костюм дизайнерлерінің көркем білім икемділіктеріне мыналар жатады: композициялық сурет салу, бейнелеу техникаларын меңгеру, дизайнерлік шығармашылық жұмысты орындау, шығармашылық жоба жасау, дизайн өнері туындыларын қабылдау, шығармашылық жобаларды талдау және бағалай білу іс-әрекеттері. Осының барлығы көп қырлы костюм дизайны маманының кәсіби дайындығы түсінігінің құрамдаушылары. Ол маманның психикасы мен денсаулығының, мазмұны мен жағдайының, қасиеттерінің атқарылатын іс-әрекеттерінің заманауи талаптарына сәйкестігінің белгілі бір дәрежесі ретінде түсініледі [38,846].

Болашақ дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру үдерісі осы бағыттағы басымдықты жеке тұлғаға бағытталған білім, көркем өнер іс-әрекеті мен шығармашылыққа бірігетіндей етіп ұйымдастырылуы тиіс, бұл педагогикалық үрдістің барлық қатысушыларының белсенді қимылын талап етеді және тұлға мен ұжымның қалыптасуына негіз болады.

Суретші педагог ғалым В.С.Кузиннің пайымдауынша «бейнелеу өнері мұғалімінің көркем-педагогикалық икемдіктерінің құрылымы, психологиялық-педагогикалық сипатқа ие білімдер мен икемдіктер кешені ретінде, арнайы икемдіктер мен көркем-эстетикалық бағыттылыққа ие икемдіктері түрінде көрініс табады» [5]. Педагогикалық білімдер мен икемдіктер прогностикалық, жобалаушылық, конструктивтік, ұйымдастырушылық білімдер мен икемдіктерді қамтиды.

Бейнелеу өнері мұғалімінің педагогикалық дайындығының түп негізі ретінде ғалым педагог Н.Н. Ростовцев педагогтың әдістемелік қызметін қарастырады. Ол шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруға қажетті арнайы икемдіктерге: көркем-бейнелеушілікті өз бетінше жетілдіруді, сурет салып, мүсін, сәндік бұйымдар жасауға үйретуді, белгілі көркем нысанды орындай білу жолдарын менгеріп, композиция жасауды игеруді; бейнелеу шығармаларын қабылдауға студенттерді баулу бағытын көрсеткен [4].

Бұл бағыт бізге болашақ дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруға қажетті білімдер мен икемділіктерді анықтауға бағыт береді. Болашақ дизайнердің көркем білімдер мен икемділіктерге костюм тігу техникаларын меңгеру, шығармашылық жұмысты орындау, дизайнерлік туындыларды қабылдау, талдау және бағалай білу әрекеттері қамтылады. Осының барлығы көп қырлы дизайнердің кәсіби дайындығы түсінігінің

құрамдаушылары болып табылады. Ол маманның шығармашылық әрекеттерге даярлық талаптарына сәйкестігінің белгілі бір дәрежесі ретінде танылады.

Ғылыми педагогикалық әдебиеттер мен зерттеу жұмыстарының нәтижелерін сараптау қорытындысы болашақ дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру түсінігінің мынандай негізгі құрамдаушылар болатындығын көрсетті:

Костюм дизайнынан студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру деп – дизайнның даму тарихы, кәсіби шеберлері жасаған бұйымдарының көркем ерекшеліктері, костюмді дайындау, жобалау технологиясы туралы түсініктер беру негізінде, маманның жаңа модель жобалаудан практикалық жаттығу жұмыстарын орындау, әдіс-тәсілдерін іскерлік пен дағдыларын менгеру әрекеттері танылады.

Костюм дизайнынан студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұны: дизайнның даму тарихы, жобалау, эргономика, фактура, дизайн шеберлері туралы түсініктер беру, композиция құрау, жоба жасау, жаңа форма дайындау, пішу мен тігу жұмыстарын үйрету әрекеттерін құрайды.

Студенттерге костюм дизайнынан шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру бағдарламасы дизайн өнері туралы түсініктерден, дизайнның даму тарихы, кәсіби шеберлері, ерекшеліктері, жоба дайындау, тігу технологиясы, пішу техникасы туралы түсініктер беретін, бірінші бөлімнен және жоба дайындау, жобаны кезендерге бөліп үйрету мақсатын көздейтін тәжірибелік жаттығулардан құралған екінші бөлімнен тұрады.

Костюм дизайнынан студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістемесі - дизайн өнерін таныстыру әдістері, дизайн технологиясын демонстрациялау әдістері, дизайндық жобаны кезеңге бөліп көрсету әдістері, дизайн өнері бұйымдарын талдау әдістері болып үш бөліктен құралады.

Студенттерге костюм дизайнынан шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруын ұйымдастырудың негізгі формасы сабақ. Сабақтар негізінен практикалық жаттығулар жасауға, дизайнерлік дағдылар мен икемдіктерді менгеруге бағытталған іс-әрекеттерге бағытталады.

Костюм дизайнынан студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру технологиясы дизайн өнерін оқытудың мақсаттары мен міндеттеріне, дизайн өнерін оқытудың педагогикалық білімдеріне, дизайн өнерін оқытудың педагогикалық іскерліктеріне, оқыту нәтижелеріне жіктеледі.

Студенттердің костюм дизайнынан шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруы педагогикалық білімдері, дизайн өнерін оқытуды жоспарлау, ұйымдастыру, талдау, дизайн өнерін оқытудың мазмұны, бағдарламасы, формасы, әдіс тәсілдері, нәтижелері туралы педагогикалық қызметтер білімі мазмұнымен анықталады.

Костюм дизайнынан студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру педагогикалық іскерліктері дизайн өнерін оқытуды жоспарлау,

ұйымдастыру, талдау, дизайн өнерін оқытудың мазмұны, бағдарламасы, формасы, әдіс тәсілдерін практикада қолдануға даяр болуымен айқындалады.

Дизайн өнерін оқытуға даярлау деп дизайн өнері туралы студенттерге көркем білімдер беріп, материал дайындау, жоба жасау іс-әрекеттерін менгертуге болашақ костюм дизайнерлерінің өнертанымдық, көркем практикалық тұрғыда даяр болуын түсінеміз.

Костюм дизайнынан студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруға жоғары оқу орны оқытушыларын даярлаудың құрылымы негізінен келесі бағытты қамтитын ұстанымдармен анықталды:

-студенттерді дизайн өнері, костюм дизайнын оқытуға даярлаудың мақсаты мен міндеттері негізінде, дизайнерлік шығармашылық іс-әрекет етуге дайындау;

-студенттерді алда тұрған костюм дизайны қызметтің іс-әрекетін нәтижелі атқару үшін қажетті практикалық іскерліктер мен дағдылардың кешенін менгерту;

- костюм дизайнын оқытудың кәсіптік педагогикалық білімі, іскерлік пен дағдыларын педагогикалық қызметте шығармашылықпен қолдана білуге үйрету;

-жеке тұлғалық мақсат бірліктік негізінде дизайн өнері, костюм дизайнынан білімдерін берудің педагогикалық үрдісін жоспарлау мен ұйымдастыру кезінде негізгі бағыт беруші мотив болашақ мұғалімнің кәсіптік және жеке тұлғалық сапасын қалыптастыруға көңіл бөлу.

Ғылыми-педагогикалық әдебиеттерді талдау мен зерттеу жұмыстарының нәтижелері болашақ костюм дизайнерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделін анықтауға септігін тигізді. Ғылыми әдебиеттерде маманның кәсіби даярлығы - өзіне тиісті кәсіби әрекетті орындауға қабілетті және дайын деп есептейтін тұлғаның субъективті жағдайы, хал-күйі болып танылады. Костюм дизайн шеберлерінің кәсіби және шығармашылық қызметін бақылау, сараптау, талдау және олармен болған сұхбат нәтижелері костюм дизайнерінің шығармашылық қызметін мынандай топтарға бөлуге болатындығын көрсетті. Олар: жаңа модель жасау, жаңа модельді орындау; жаңа модельді безендіру; жаңа модельді көркем талдаудан өткізу сияқты үлкен топтарға бөлуге болатындығы анықталды. Сараптау қорытындысы костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттер жүйесі жана дизайнерлік шығарма туралы елестетуден басталып, жаңа шығарманы демонстрация жасау аралығын түгел қамтитын іс-әрекеттерден құралатындығы анықталды. Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттері тұтастықпен, бірізділікпен, жаңашылдығымен ерекшеленетін қызмет ретінде танылады. Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттер тұтастығы осы жүйедегі іс-әрекеттердің бірі орындалмаса бұйым сапасы төмен болатындығы көрінді. Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерінің бірізділігі, орындалатын жаңа жобаны жасауды, кезендерге бөліп орындау қажеттігін көрсетеді. Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерінің жаңашылдығы жобаның бұрынғы жобалардан айырмасы мен

жаңалық сипаты болуы тиіс. Жаңалық сипаты формаға, қолданысқа, материалға, фактураға, колоритке, декорға, т.б. ерекшеліктеріне байланысты сипатталады [39].

Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттері құрамына «Жаңа бұйымның майда бөлшектерін өңдеу», «Жаңа бұйымды жинақтау» «Ылғал-жылу өңдеу жұмыстары», «Көркем сәндік жұмыстарды орындау (түйме, кестелер және т.б.)» әрекеттері кіруі тиіс. Себебі дизайнердің шығармашылық іс-әрекетіне жаңа бұйымның моделін елестетуден бастап, оны демонстрация жасауға дейінгі іс-әрекеттер кезеңіндегі бір кезенді де қалдырып кетуге болмайды. Олардың әр қайсысының өзінің атқаратын функциясы бар. Ол іс-әрекеттің бірі орындалмаса жаңа бұйым сапасы, талап деңгейінде бола бермейді.

Бірқатар дизайнерлер, костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттеріне кіретін «жаңа модель жасау» кезеңіне ерекше мән беріп, оның дайындық кезеңіне, көп көңіл бөле бермейді. Ал кейбір дизайнерлер жаңа модель жасаудан гөрі, жаңа модель жасаудан кейінгі, «модельді материалмен орындау» кезеңіне басымырақ мән береді. Ал бірқатар дизайнерлер бұл екі кезеңнің де мәнін мойындай отырып, дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттеріне кіретін «жаңа модель жасауды елестету» кезеңіне баса назар аудару керектігін алға тартады. Шын мәнінде костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін бөліп қарауға болмайтын тұтас шығармашылық үдеріс болып табылады.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін жүйелеу бойынша жүргізілген ғылыми зерттеу жұмыстарының нәтижесінде дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерді үлкен жеті топқа жіктеу қажеттіктерін көрсетті:

-бірінші топ – жаңа модель жасауға дайындыққа байланысты дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері;

-екінші топ – жаңа модель жасаудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері;

-үшінші топ – жаңа жасаған модельді материалда орындаудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері;

-төртінші топ – жаңа жасаған модельдің материалда орындалған бөлшектерін құрастырудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері;

-бесінші топ – модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері;

-алтыншы топ – модельді көркем талдау іс-әрекеттері;

-жетінші топ – модельді демонстрациялаудың шығармашылық іс-әрекеттері;

Осылайша, болашақ костюм дизайнерлерінің кәсіби даярлығының үлгісін жасай келе, біз негіз ретінде үш құрамдаушыны (мотивациялық, мазмұндық және іс-әрекеттік) алға шығардық. Осы тұрғыдан алғанда болашақ дизайнердің шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық моделі үш құрамдаушы іс-әрекеттен тұратындығы белгілі болды. Олар: мотивациялық,

мазмұндық, іс-әрекеттік деп жіктеуге болатындығы I кестеде көрсетілгендей болып анықталды.

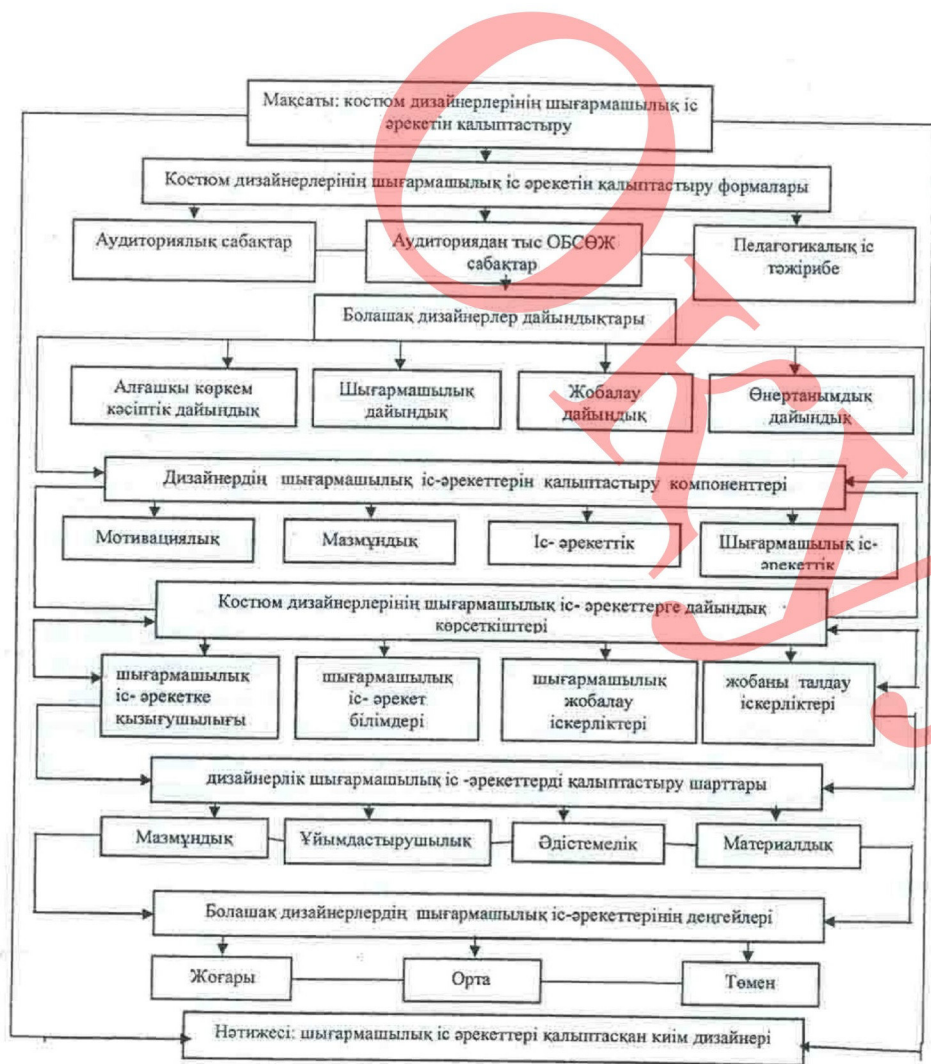
Мотивациялық құрамдаушы: болашақ костюм дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекетке деген қызығушылығының болуымен; дизайн өнері арқылы көркем білім беруге деген оң қатынасының болуымен; шығармашылық іс-әрекеттің көркем білім берушілік мүмкіндігінің барлығына сенімінің болуымен; өзінің педагогикалық білімдерін үнемі жаңартып және байытып отыруға деген талпынысының болуымен сипатталады.

Мазмұндық құрамдаушы: костюм дизайн өнері тарихы, түрлері, жобалаудың дара ерекшеліктері туралы білімдерінің, оны оқыту туралы білімдерінің; дизайн өнері бұйымдары мен шеберлері туралы білімдері және дизайнерлік қызметі туралы, жобалау технологиясы білімдерінің болуымен көрініс табады.

Іс-әрекеттік құрамдаушысы: болашақ дизайнердің костюм дизайн өнері туралы өз ойларын айтуы, сипаттама бере білуі, дизайн өнері сапасына баға беру, костюм дизайн өнері іс-әрекетінің, костюм дизайн технологиясын тандап алу іскерлігінің; жобалау ізденіс іскерлігі; дизайн бұйымдарын жобалау, іс-шараларын жоспарлау және ұйымдастыру іскерліктері; костюм дизайн шығармаларын жобалау іс-әрекеттерін талдау іскерліктері мен дағдыларынан белгілі болады.

Маманның кәсіби даярлығы - өзіне тиісті кәсіби әрекетті орындауға қабілетті және дайын деп есептейтін тұлғаның субъективті жағдайы, хал-күйі деп тануға болады. Осылайша, болашақ костюм дизайнерлерінің кәсіби даярлығының үлгісін жасай келе, біз негіз ретінде мотивациялық, мазмұндық және іс-әрекеттік үш құрамдаушыны алдық. Ғылыми-педагогикалық әдебиеттерді талдау мен зерттеу жұмыстарының нәтижелері болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделін анықтауға септігін тигізді.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру моделін I-суреттегідей елестетуге болады.

Сурет 1 – Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру моделі

Костюм дизайны маманының практикалық қызмет аясын сараптау болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделі үш құрамдаушы іс-әрекеттен тұратындығы белгілі болды. Олар: мотивациялық, мазмұндық, іс-әрекеттік деп жіктеуге болатындығы анықталды.

Мотивациялық құрамдаушы: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттер қажеттігін түсіндіру; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерге қызығушылығын арттыру; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерге деген ұмтылысының қалыптастырумен сипатталады.

Мазмұндық құрамдаушы: костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеті туралы білімді, талдау білімдерін, жоспарлау білімдерін, ұйымдастыру білімін меңгертумен ерекшеленеді.

Іс-әрекеттік құрамдаушысы: костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет туралы өз ойларын айтуынан, сипаттама бере білуі, костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау, нәтижелерін талдау, кезеңге бөліп қолдану, қолдануға тандап алу іскерліктері мен дағдыларын меңгеруімен сипатталады.

Компоненттері		
Мотивациялық	Мазмұндық	Іс-әрекеттік
КӨРСЕТКІШТЕРІ		
Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет қажеттігін түсіндіруі, іс-әрекет қызығушылығының болуы, шығармашылық іс-әрекетке ұмтылысының болуы.	Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет білімінің болуы, іс-әрекетті талдау, іс-әрекетті қолдануды жоспарлау, іс-әрекетті ұйымдастыру білімі болуы.	Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекетті қолдануды жоспарлау, нәтижелерін талдау іскерліктері мен дағдыларының болуы.

Кестел. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерінің қалыптасу көрсеткіштері

Ғылыми педагогикалық әдебиеттер мен зерттеу жұмыстарының нәтижелерін сараптау қорытындысы болашақ костюм дизайнерлерінің дайындығы костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет түсінігінің мынандай негізгі құрамдаушылар болатындығын көрсетті.

Болашақ костюм дизайнерлерінің әдістемелік дайындығы костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет деңгейлері жоғары, орта, төмен болып анықталды:

Жоғары деңгей студенттері костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет қажеттігін түсінігінің болуымен, іс-әрекетке қызығушылығы, іс-әрекетке деген ұмтылысы, іс-әрекет туралы білімі, іс-әрекетті талдау

дағдыларын меңгертуімен сипатталады. Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау, іс-әрекетті ұйымдастыру, іс-әрекетті талдау, іс-әрекетті кезеңге бөліп қолдану, шығармашылық іс-әрекетті тандап алу іскерліктері мен дағдылары жоғары болуымен сипатталады.

Орта деңгей студенттері: костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет қажеттігін түсінігінің, костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекетке қызығушылығының, іс-әрекетке деген ұмтылысының орта болуымен сипатталады. Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет туралы білімді, іс-әрекетті талдау білімін, жоспарлау білімін, ұйымдастыру білімін орташа меңгертуімен жоспарлау іскерліктері мен дағдыларының орташа болуымен сипатталады.

Төменгі деңгей студенттері: костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет қажеттігін түсінуінің, костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекетке қызығушылығының, іс-әрекетке деген ұмтылысының төмен болуымен сипатталады. Костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекет туралы білімді, іс-әрекетті талдау білімін, жоспарлау білімін, ұйымдастыру білімінің төмен меңгертуімен жоспарлау іскерліктері мен дағдыларының төмен болуымен сипатталады.

1.3 Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың педагогикалық шарттары.

XXI ғасырда қоғамдағы құндылықтарға деген көзқарас жаңа сипаттарға ие болуда. Адамның қажеттіліктерінің ішіндегі маңыздысы сапалы білім алу болып отыр. Дамыған 50 мемлекет қатарынан орын алуды мезгеген еліміздің элеуметтік-экономикалық ахуалының өркендеуінің басты көрсеткіші терең біліммен қаруланған жеке тұлға болмақ. Сондықтан қоғамымыздың алдында жеке тұлғаның бойында жаңа білімді меңгеруді үнемі қажет ету және өздігінше білімдену дағдыларын қалыптастыру міндеті тұр.

Қазіргі кездегі ақпарат алмасудағы, сондай-ақ оқыту процесіндегі жаңа технологиялар, оқытудың жаңа әдіс, тәсілдері, құралдары – осының бәрі адамның білім алуға деген құштарлығының, танымдық қажеттіліктерінің деңгейін білдіреді. Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту Тұжырымдамасында: «Білім берудің мақсаты жылдам өзгеріп отыратын дүние жағдайларында алынған терең білімнің, кәсіби дағдылардың негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі іске асыруға, қабілетін дамытуға және өз бетінше дұрыс адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдер қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру» деп атап көрсетілген [40].

Жоғары мектеп педагогикасы еңбектерінде жоғары білім беру жүйесі қоғамның экономикасы, ғылымы, технологиясы және мәдениетімен тығыз байланысты екендігі айқындалған. Бүгінгі Қазақстандық білім беру жүйесінде сапалы білім бере отырып, бойында ізгілікті қасиетті қалыптастырған саналы ұрпақты тәрбиелеу мәселесі өзекті мәселесінің бірі.

Білім беру жүйесінің басты міндеті- ұлттық және адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шырдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологиясын енгізу, білім беруді ақпараттандыру. Қазіргі кезеңде білім беру жүйелерінде қайта құру жүріп жатыр, білім беру жүйелерінің жаңа ұлттық моделі құрылуда.

Қазіргі таңда еліміздің болашақ ұрпақтарын тәрбиелеу бағытындағы білім беру мәселесі – мемлекетіміздің басты ұстанымдарының бірі. Осы ұстанымға жетудің бірден-бір жолы: әлемдік білім кеңістігінен орын алу, өркениетті, қуатты елдер қатарына қосылу болып табылады. Оқытудың инновациялық технологияларын пайдалана отырып білім сапасын арттыру, сондай-ақ рухани жан дүниесі бай, жан-жақты дамыған ұрпақ тәрбиелеу-осы ұстанымдардан туып отырған өзекті мәселелерінің бірі. Бүгінгі таңда білім саласының алдында дайын білімді, дағдыларды меңгеретін, қайталайтын ғана емес, шығармашылық бағытта жұмыс істейтін, тың жаңалықтар ашатын, біртума ойлау қабілетімен ерекшеленетін жеке тұлға қалыптастыру міндеті тұр. Қазақстан Республикасы «Білім туралы» заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау, интеллектін байыту» деп атап көрсетеді.

Білім беруді демократияландырудың, ізгілендірудің тетігі – оқушыны өз әрекетінің иесі деп тану, ұлттық құндылықты, ділді қалыптастырудың тіні деп санау секілді жаңа парадигмаларды оқыту үрдісінде ұстану. Оқыту үрдісінің негізгі мақсаты – баланың білімді игеру кезінде ойлау қабілетін қалыптастыру, сол арқылы таным әрекетін белсендіріп, шығармашылық қабілеттерін тәрбиелеп дамыту.

Шығармашылық қабілетті дамыту мәселесі қай кезде де ойшылдар мен ғалымдардың назарындағы нысан болып келеді. Психологтар шығармашылық қабілетті дамытуды – тұлғаны дамытудың ең басты тетіктерінің бірі ретінде қарастырады, өйткені шығармашылық іс-әрекеттің нәтижесі оның қайталанбайтығымен, бірегейлігімен ерекшеленеді. Экономиканың қарқынды дамып, тұрмыс дәрежесінің өсуіне байланысты адамдар қандай іс-әрекет болмасын, оны көркем, әдемі түрде өткізіп, өз ерекшеліктерін көрсеткісі келеді [41,186].

Осы мақсаттарды жүзеге асыруға байланысты мамандық дизайнерлік іс-әрекет болып табылады. «Дизайн» мамандығын бітірген түлекке дизайн бакалавры академиялық дәрежесі беріледі. Кәсіби қызмет саласы «Дизайн» мамандығын бітіруші бакалаврлардың іс-әрекетіне жататындары: экспозициялар, интерьерлер, көрнекіліктер, жарнама, өндірістік және тұрмыстық қажетті заттарға байланысты орындалатын шығармашылық және көркем безендіру жұмыстары [42].

«Дизайн» мамандығы бакалаврларының іс-әрекет нысандарына мыналар жатады: графикалық таңбалар, тауарлық белгілер, фирмалық ескерткіштер, көрнекіліктер, кітаптардағы көркемдеу, жарнамалар.

Кәсіби қызмет пәндері- сәулеттік ортадағы дизайн, ішкі көрініс дизайны, ландшафтық дизайн, монументті безендіру өнері;

- жарнама дизайны, полиграфия дизайны, графика тілі және сырт көрініс мәдениеті, безендіру өнері және фотографика;

-костюм дизайны, жиһаз дизайны, техникалық дизайн және безендіру-қолданбалы өнер. «Дизайн» мамандығын бітіруші бакалаврлар төмендегідей жұмыстармен айналысады: проектилеу-конструкциялау, проекті құрып, макетін жасау, ғимараттар, заттар, өнімдердің модельдерін (бейнелерін) жасау; ұйымдастыру және басқару; жобалар жасау тұрғысындағы жаңа компьютерлік бағдарламаларды игере отырып, жұмыстың жаңа әдістерін игеріп, қағидаларын орындап, болашағын белгілеу; білу; ғылыми-педагогикалық: ғылыми және білім беру орталықтарымен байланыс жасау.

Мамандық бойынша іс-әрекеттің мазмұны негізінде түскен әлеуметтік тапсырысты дұрыс түсініп, оны жүзеге асыру бойынша дизайн бағдарламасын құрып, оның проектісін жасап, жүзеге асыру болып табылады.

Жоғары оқу орындарында «Костюм дизайны» мамандығы Республика бойынша соңғы жылдары даму қарқыны өсе бастады. Тәуелсіздігімізді алғалы бері Қазақстан Республикасының егеменді ел болуы нәтижесінде көптеген жоғары оқу орындарында өзгерістер жасалынып, студенттердің білімін дамыту мақсатында елбасының Н.Ә.Назарбаевтың жасаған тұжырымдамасында былай делінген «Жоғары білім білім беру мақсаты - қоғамның, мемлекеттің және жеке тұлғаның сапалы жоғары білім алуға деген мүдделерін қанағаттандыру, әрбір адамға оқытудың мазмұнын, нысанасын, және мерзімдерін таңдауға кеңінен мүмкіндік беру». Көркем-конструкторлық білім, яғни бейнелеуші -суретші костюм дизайнерінің мақсаты, өзінің жобаланған үлгілерін іс жүзінде жүзеге асыру мақсат етіледі. Қазіргі жаңа қоғам талаптарына сай студент жастарды ұлттық дәстүр рухына тәрбиелеу, жоғары дәрежеде білім беру, еліміздің көркейіп дамуына ғылым мен білімнің қосатын үлесі зор. Болашақ дизайнерлерді дайындау - суреттеу процесінің теориялық және практикалық негіздерін мұхият зерттеумен тікелей байланысты. Бұл мамандықты игеру үшін білім мен ғылымның барлық салаларын жетік меңгеру және студент жастарға оны жеткізу мақсат болып көзделеді. Әрине, шығармашылық қабілеті жоғары, ойлау, ойластыру, өзінің ойындағы идеясын қағаз бетіне түсіру дизайнерінің жобасын өмірге әкелудегі алғашқы сатылары болып есептеледі. «Дизайн» мамандығында студенттердің өз талғамы бойынша өзінің өмірге деген көзқарасы дүние танымының кең түрде ашылуына үлес қосатын қиялы болып табылады [43,146]. «Костюм дизайнері» мамандығы соңғы жылдары дамуда, бұған дейін Республикамызда «Тігін бұйымдарын конструкциялаушы», «Тігін бұйымдарының технология» мамандығына көп көңіл бөлінген. Ал, бірақ әрбір костюм үлгісінің әсемдігін, оның көркем шешімін табу костюм дизайнерінің қолында екенін ұмытпау керек, өйткені костюм үлгісінің конструкторлық шешімін таппастан бұрын, оның технологиялық өңделуінің процесін анықтамастан бұрын, оның көркем шешімінің дұрыс табылуын алғашқы жолға қою қажет.

Көркем - конструкторлық білім, бұл екі бөлек, бірақ бір жаналықтың, демек әсем көркемделген үлгінің бірегейленуінің нәтижесінде пайда болатын керемет әйел қауымының немесе адамзаттың тұтынатын қажеттілігіне айналады. Болашақ костюм дизайнері мамандығы студенттерін тек сурет, эскиздерімен шектеп қоймай, ол костюм үлгілерінің әрі қарай дамуына, конструкторлық, технологиялық өңдеулерін қарастыруды міндет ету. Өйткені, костюм саласында жоғары оқу орнында үш түрлі мамандыққа бет бұрған, яғни костюм үлгілерінің көркем шешімін табушы, демек костюм дизайнерлері, одан кейін костюм үлгісінің конструкторлық шешімін табушы сызбада көрсету, жобалау, демек, тігін бұйымдарының конструкторы болса және соңғы әрлеуден, өңдеуден өткізу, костюм үлгісінің технологиялық шешімін табушы ретінде «Тігін бұйымдарының технология» маманы болып табылады.

Міне, бір костюм үлгісін жасау үшін, қанша сатыдан өтіп, және қанша маманның қолынан өтті десек болады. Бірақ қазіргі таңда біз өзіміздің жоғары оқу орнында «Костюм дизайнері» мамандығын дайындаушы ретінде көркем-конструкторлық білімді студенттерге іскерлікпен қалыптастыруды көздеп отырмыз. Демек бір маманның өзі, яғни костюм үлгісінің көркем шешімін тауып қана қоймай, оның конструкторлық шешімін дәл тауып екі саланың байланыстылығын эскиз жобаларында техникалық тілде өз деңгейінде меңгеру қажеттілігі туындап отыр. Міне, осындай нәтижелер көркем-конструкторлық шешімінің, бұл мамандық үшін алдыңғы қатарда болуын міндеттейміз.

Болашақ костюм дизайнерлері әлемдік деңгейдегі дизайнерлер қатарына қосылу алдағы қойылған мақсат болу керек, өйткені Егеменді еліміздің болашағының қарқынды дамуына сән әлемінде алатын орны болса, яғни Қазақстан Республикасының атақты костюм дизайнерлерінің орны толған ортаға айналуы әбден мүмкін. Егер жоғары оқу орындағы оқу үрдісінде педагогикалық теория мен практиканың біртіндеп күрделенетін педагогикалық ситуацияларымен оны шешу әдістерін үлгілейтін тұтас жүйелік интеграциясын ұйымдастырса, болашақ мамандардың көркем-конструкторлық білім алу мазмұны мен іскерлігін қалыптастырудың механизмдері меңгеріліп, көркем-конструкторлық білім арқылы студенттерге болашақ маман ретінде өздерін кәсіптік дәрежеде көрсете білуі алға қойылған. [2,36]

Кез-келген елдің болашағы білім беру жүйесінің және зиялылар қауымы деңгейіне байланысты болатындықтан Республика халқына да әлемнің дамыған елдерімен тең дәрежеде білім беру қажеттілігін мақсат ретінде көрініс табады. Болашақ костюм дизайнерлері өз мамандығының иесі ретінде танымал болуы, оның шығармашылық жолдағы дұрыс шешімдері, костюм үлгілерінің жинағын жобалауда әрбір салынған сызықтарды конструкторлық тұрғыдан қарағанда дәл шешімін айқындау, оны салынған эскиздерге түсіне, матаның фактурасына байланысты сыбайластығын дұрыс жолға қою мақсат етіледі.

Студент жастардың сезім, ақыл-ой дүниесі өте кең, соған байланысты шығармашылық жұмыстарды, яғни бұйымды көркемдеу, оның шешімін дәл табу, әрбір костюм үлгісін дүниеге әкелгенде, оның ішінде табиғат сұлулығының кереметінен алынған, немесе тылсым дүниенің ғажайып

көріністерінен туындайтын әсемдік үлгілердің көркем шешімдерін көрсете алу әрбір болашақ маманның қолынан жасалатын эскиздер болып табылады. Әрине «Костюм дизайнері» маманы ретінде, ол тек костюм үлгілерінің эскиздерін салып оның жобасын түсте көрсетіп, үлгіге бір түбегейлі жаңалық енгізе отырып, кейде қарама-қайшылықтар тудырады. Олай айтуымыздың себебі, дизайнер маманы ретінде, ол тек сурет салумен айналысу қажет деген түсінік туады.

Бірақ көркем-конструкторлық білімді студенттерге, яғни болашақ «Костюм дизайнеріне» қалыптастыру, демек үлгілер жинағын жобалау барысында шығармашылық қабілетінің жоғарылауы, сонымен қатар эскиздердің конструкторлық, технологиялық шешімдерінің толық жаңалығы ашылу қажет. Осыдан, міне жобаланған үлгі эскиздердің жобасын дайындауда оның түсіне, мата фактурасына мән беріп, шектеліп қоймай екінші жағына конструкторлық, технологиялық өңделу шешімдерін байланыстыру болып табылады. Өйткені қазіргі, жаңа заман талабына сай, техниканың жаңаруына байланысты конструкторлық білім де қарқынды дамуда, яғни, тігін өндірісінде жаңа жобалар, өңделу тәсілдері жасалуда, сондықтан конструкторлық, технологиялық тәсілдердің «Костюм дизайнерінің» көркем шығармашылық жобаларында орын алуы тиіс.

Өйткені болашақ «Костюм дизайнері» көркем-конструкторлық білім саласын өз деңгейінде меңгеріп, яғни үлгі жобасын салғанда, адам фигурасының толық өлшемдерін, оның сызбада тұрғызу жолдарын, жаңаланған конструкторлық тәсілдерін қолдана білуі қажет. Суретші өзінің жобаланған эскизінде барлық туындайтын қарама-қайшылықтарға төтеп беріп, оны дизайнерлік көзқараспен дұрыс шешімін тауып, сонымен қатар конструкцияның жаңа тәсілдерін пайдалана отырып, технологиялық өңделудің қолданылатын түрлерінің дұрыс шешімдерін табуы қажет. Демек, көркем-конструкторлық білімді «Костюм дизайны» мамандығында тиімді пайдалана білу, оның бір-бірімен байланысты дұрыс түсіну алдағы жолға қойылады.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін жүйелеу бойынша жүргізілген ғылыми зерттеу жұмыстарының нәтижесінде дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерді үлкен жеті топқа жіктеу қажеттіктерін көрсетті: бірінші топ – жаңа модель жасауға дайындыққа байланысты дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; екінші топ – жаңа модель жасаудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; үшінші топ – жаңа жасаған модельді материалда орындаудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; төртінші топ – жаңа жасаған модельдің материалда орындалған бөлшектерін құрастырудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; бесінші топ – модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; алтыншы топ – модельді көркем талдаудың іс-әрекеттері; жетінші топ – модельді демонстрациялаудың шығармашылық іс-әрекеттері;

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерімен байланысты проблемаларды талдау бізге «Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың концепциясы» жасау

қажеттігін көрсетті. Тұжырымдама жеті бөлімнен тұрады: тұжырымдаманың мақсаты мен міндеттері, жетекші идеясы, ұстанымдарымен анықталды.

Тұжырымдаманың мақсаты: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруды теориялық тұрғыдан негіздеу, оқыту бағдарламасы мен әдістемесін жасау.

Тұжырымдаманың міндеттері: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттері жүйесін айқындау; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру моделін анықтау; шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың бағдарламасын жасау мен әдістемесін дайындау; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың бағдарламасы мен әдістемесінің тиімділігін, зерттеу жұмыстарын тексеруден өткізу.

Тұжырымдаманың ғылыми болжамы: егер, болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттер жүйесі айқындалса, болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың моделі, бағдарламасы және әдістемесі жасалса, онда болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың ұтымдылығы артады; сонда ғана, болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың нәтижелері жаңа сапалық көрсеткіштерге көтерілетін болады. Тұжырымдаманың жетекші идеясы:

1.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруда ұлттық көркем мәдениетті құндылық құбылыс ретінде, әлемдік көркем мәдениет жүйесімен салыстыра отырып оқыту, нақты белгіленген дидактикалық шарттарды жүзеге асыру нәтижесінде ұтымды болады.

2.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың қазіргі жағдайы: ғылыми педагогикалық еңбектерді талдау нәтижелері бүгінгі күнге дейін болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттері белгілі жүйеге келтірілмегені және оның жоғары мектептің теориясы мен практикасында жеткілікті көрініс таппағандығын айқындайды. Бұл болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың дидактикалық мәселелеріне қатысты кемшіліктер кездесетіндігі көрінді: Олар, болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың дидактикалық шарттарының болмауы мен оның дизайнды оқыту тәжірибесінде кеңінен қолдану қажеттігі арасында; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мен дамытуға деген сұраныстың артуы арқасында; болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістемесінің қажеттілігі мен оның жоқтығы арасында қарама-қайшылықтар орын алған, осы аталған қайшылықтарды шешу бағыты зерттеу тақырыбын таңдауға негіз болды.

3.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың қоғам дамуына, мамандар дайындау талаптарына, жеке тұлға қызметінің қызығушылық, білімділік, іскерлік мазмұндарына негізделуі.

4.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруға қойылатын талаптар; кәсіби дайындау жүйесіндегі дизайнерлік білім берудің моделін анықтаумен көрініс табады. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделінің мотивациялық, мазмұндық, іс-әрекеттік компоненттерге біріктірілуі, өлшемдері, көрсеткіштері және деңгейлерімен анықталады.

5.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұндық, ұйымдастырушылық, әдістемелік, материалдық қамтамасыз етудің дидактикалық шарттарын орындау арқылы жүзеге асырылады. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру элективтік пәндерді оқыту барысында, өндірістік практикада, курстық және дипломдық жұмыс орындау барысында жүзеге асырылады.

6.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру үш кезеңді қамтиды:

Бірінші кезең тәжірибелік-ізденіс жұмыстары; зерттеу проблемасы бойынша материалдар жинақталып, жүйеге келтірілді, қарастырылып отырған проблеманың тақырыбы, ғылыми аппараты айқындалды. Зерттеу жұмыстары жұмысының бағдарламасы даярланды. Ғылыми мақалалар басылым көрді.

Екінші кезең оқу-тәрбие үрдісіне ендірілетін «Өндірістік дизайн нысандары мен үрдістері» пәнінен оқыту материалдары сұрыпталды. «Өндірістік дизайн нысандары мен үрдістері» оқу бағдарламаларына «Костюм тарихы мен теориясы» бағдарламаларына қосымшалардың мазмұны әзірленді және элективті курс бағдарламасының мазмұны айқындалды.

Үшінші кезең зерттеу материалдарын құрылым бойынша жүйеге келтірілді, нәтижелері нақтыланды, «Шығармашылық іс-әрекет» атты элективті курс бағдарламасы, жасалып, өндірістік тәжірибе бағдарламаларына қосымшалар ендірілді. Зерттеу нәтижелерін тәжірибеге енгізу істері жалғастырылды.

7.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру концепциясынан күтілетін нәтижелер жобасы жасалды: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерінің теориялық негіздерін құрайтын терминдерге берілген түсініктер, анықтамалар дайындалды. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың моделі анықталды; бағдарламасы мен әдістемесі жасалды.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың педагогикалық шарттары мазмұндық қамтамасыздандыру, ұйымдастырушылық қамтамасыздандыру, әдістемелік қамтамасыздандыру, материалдық қамтамасыздандыру бағыттарына бөлініп қарастырылды.

Мазмұндық қамтамасыздандыру: пәндер мен сабақтар, дизайн негіздері пәніне қосымшалар, «Шығармашылық іс-әрекет» элективтік курс: мазмұны мен бағдарламасының жасалынуымен сипатталды.

Әдістемелік қамтамасыздандыру: оқу бағдарламалары: оқулықтар; оқу әдістемелік кешендер; хрестоматиялар; көрнекі оқу құралдары; дидактикалық

құралдар; электрондық оқулықтар; ОБСӨЖ, СӨЖ нұсқаулары; бақылау карточкалары; тест тапсырмалары және т.б. жасалынуымен сипатталды.

Ұйымдастырушылық қамтамасыздандыру: аудиториядан тыс іс-шаралар курстық, дипломдық жұмыстар; ғылыми жобалар; семинарлар, конференциялар; тақырыптық кеш; семинар-тренинг; экскурсия; дебат; көрме; дөңгелек стол; мерекелік іс шаралар; ұлттық өнер түрлерінен конкурстар; ОБСӨЖ; СӨЖ ұйымдастырылумен сипатталды.

Материалдық қамтамасыздандыру: кітапхана фонды; оқытудың техникалық құралдары; видео; телевизор; компьютер кластары; интерактивтік тақта; оқытудың көрнекілігі; лабораториялық оқу кабинеті; интернет торы және т.б. жасалынуымен дайындалуымен сипатталды.

Мұндай іс-әрекет нәтижесінде өткізу әдістемесі, қажетті ғылыми-әдістемелік материалдарды құру, сонымен бірге педагогикалық үдеріс, сабақ құрылымы, мотивтері өзгеріп, салдары ретінде болашақ маманның кәсіби сапалары молығыады, артады. Оқытудың мұндай жүйесі жоғары оқу орнындағы жалпы әдістемелік жұмыс нәтижесі бола отырып, болашақ костюм дизайнерлерінің кәсіби сұраныстарына сай келуі қажет.

Ғылыми-педагогикалық әдебиеттерді талдау мен зерттеу жұмыстарының нәтижелері болашақ дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымын анықтауға мүмкіндік берді. Ғылыми әдебиеттерде маманның кәсіби даярлығы - өзіне тиісті кәсіби әрекетті орындауға қабілетті және дайын деп есептейтін тұлғаның субъективті жағдайы, хал-күйі болып танылады.

Болашақ дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымын анықтау мақсатындағы зерттеу бойынша ғылыми педагогикалық әдебиеттерге талдау жасалды. Мамандыққа кіріспе атты еңбекте іс-әрекет ең бірінші қажеттіктен туындайтыны көрсетіледі. «Іс-әрекеттің сипаты тапсырыс пен сұранысқа байланыстылығы анықталады. Іс-әрекеттің сипаты жеке тұлғаның қимыл әрекетті қажет ету сұранысына байланысты да сипатталады. Сонымен қатар бұл еңбекте іс-әрекеттер мамандық іс-әрекеттері, педагогикалық іс-әрекеттерге бөлінетіндігі қарастырылады. Еңбекте қандай іс-әрекеттер болмасын оны алдын ала елестету, оны жоспарлау, ұйымдастыру және оны талдау сияқты төрт кезеңдерден тұратындығы анықталған. Себебі қандай жұмыс болмасын белгілі адам оның көлемін, мазмұнын, орындау мерзімін, формасын, мүмкіндіктерін алдын ала елестетіп ой топшылайды. Мұнан соң оны орындау жоспарланады. Жоспар кезеңдерге бөліп орындалады. Орындалған жұмыс нәтижеге жетеді. Осы іс-әрекеттер нәтижесі ең соңында талданып оның жетістіктері мен кемшіліктері анықталады. Оның түзетілетін жерлері түзетіледі. Осындай жүйелі жұмыстардың нәтижесінде іс-әрекеттер сапасы артып бір сапалық көрсеткіштерден екінші сапалық көрсеткіштерге ауысып отырады. Іс-әрекеттер нәтижесінің сапасы артып бір сапалық көрсеткіштерден екінші сапалық көрсеткіштерге ауысуы белгілі бір даму кезеңін көрсетеді» деп көрсетілген [44,45,46] Осыған байланысты болашақ

костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс- әрекеттері табиғатын тануда біз осы көзқарасты негіз етіп алу қажеттігінен туындайды.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттер табиғатын тану барысында костюм дизайны шеберлерінің кәсіби және шығармашылық қызметіне талдау жасалды. Бақылау мен сараптау нәтижелері кейбір костюм дизайнерлерінің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттіне деген көзқарастарының бірнеше бағыттарға бөлуге болатындығын көрсетті:

Бірінші вариант бойынша: кейбір костюм дизайнерлерінің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекетті елестету мен жаңа модель жасау іс-әрекеттеріне басымдық беріп, модельді материалда орындау іс-әрекетіне онша көңіл бөлінбейтіні анықталды.

Екінші вариант бойынша: кейбір костюм дизайнерлерінің модельді материалда орындау іс-әрекетіне басымдық беріп, дизайнерлік шығармашылық іс- әрекетті елестету мен жаңа модель жасау іс-әрекеттеріне онша көңіл бөлінбейтіні анықталды.

Мұнан шығатын қорытынды костюм дизайнерлерінің дизайнерлік шығармашылық іс- әрекетті елестету, жаңа модель жасау іс-әрекеттері мен модельді материалда орындау іс-әрекетін тұтастай орындалатын үдеріс ретінде қарау қажет. Дизайн шеберлерінің кәсіби және шығармашылық қызметін бақылау, сараптау, талдау және олармен болған сұхбат нәтижелері дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттер жүйесін анықтауға болатындығын көрсетті.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттер жүйесі төрт топқа бөлінеді:

Бірінші топқа: дәстүрлі модельдер болашағына диагностика жасау әрекеті (анкета, сұрақ-жауап, интервью, пікірлесу, семинар, конференция, ойларды жинақтау әрекеті); жаңа модель туралы елестету іс-әрекеті (жаңа модельдің бұрынғы дәстүрлі модельден айырмашылығы, жаңа модельдің формасы, түрі, түсі, материалы, пішуі, тігуі, декоры, фактурасы, эргономикасы, жан-жақты көрінісі, 3 өлшемдік көрінісі-ені, ұзындығы, тереңдігі т.б) әрекеттері қарастырылады;

Екінші топқа: жаңа модельдің эскиздерін жасау іс-әрекеті (формасын, түсін, материалын, эргономикасын, декорын іздеу эскиздері, әрқайсысын бірнеше вариантта іздеу. Соның ішінде формасына, түсіне, декорына ерекше мән беріп қарау және біреуін тандап алу). Бұйымның тұрмыста қолдану ерекшелігін айқындау жұмыстары кіреді (Қосымша 2,3 сурет)

Үшінші топқа: жаңа бұйымның макетін жасау іс-әрекеті (1 экзemplярын жасау). Оның көркем сапаларын талдау; модельдің конструкциялық құрылысына және оның бөліктеріне талдау жасау іс-әрекеті; жаңа модельдің жеке бөліктерінің, пішім формаларының, өлшемдерін айқындау (тапсырушының өлшемдеріне сай конструкциялық моделін жасау); жобаланушы жаңа костюм моделінің үлгілеріне лекало дайындау; мата фактурасына, формасына байланысты тігістің технологиясын жасау; жаңа модельдің барлық бөліктерін бір өлшемге лайықтау; жаңа жасаған модельдің

материалда орындалған бөлшектерін құрастыру; модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; жаңа модельді адам денесіне не манекенге кигізіп І-ші өлшеуден өткізу қызметімен сипатталады. (Қосымша 9,10 сурет)

Төртінші топқа: манекенге кигізгеннен кейін ақауларды жою; жаңа бұйымның майда бөлшектерін өңдеу ылғал-жылу өңдеу; көркем сәндік жұмыстарды орындау (түйме, кестелер және т.б); технологиялық тазартудан өткізу; дайын бұйымды тапсырыс берушіге кигізу; модельді көркем талдау модельді демонстрациялау іс-әрекеттері кіреді. (Қосымша 19,20 сурет)

Болашақ дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттерін орындауын кезендерге бөлу.

Бірінші кезең; жаңа модель (туралы елестету) жобалау іс-әрекеттері орындалады. Дәстүрлі модельдер болашағына диагностика жасау әрекеті (анкета, сұрақ-жауап, интервью, пікірлесу, семинар, конференция, ойларды жинақтау әрекеті) орындалады. Жаңа модель туралы елестету іс-әрекеті (жаңа модельдің бұрынғы дәстүрлі модельден айырмашылығы, жаңа модельдің формасы, түрі, түсі, материалы, пішуі, тігуі, декоры, фактурасы, эргономикасы, жан-жақты көрінісі, 3 өлшемдік көрінісі-ені, ұзындығы, тереңдігі т.б) орындалады. Жаңа модельдің бөлшектерінің эскиздерін жасау іс-әрекеті (формасын, түсін, материалын, эргономикасын, декорын іздеу эскиздері, әрқайсысын бірнеше вариантта іздеу іс-әрекеттері орындалады. Жаңа модельдің формасына, түсіне, декорына ерекше мән беріп қарау және біреуін тандап алу). Бұйымның тұрмыста қолдану ерекшелігін айқындау іс- әрекеттері орындалады.

Екінші кезең: жаңа бұйым моделін жасау іс-әрекеттері орындалады. Жаңа бұйымның макетін жасау іс-әрекеті (1 экзemplярын жасау). Оның көркем сапаларын талдау іс-әрекеттері орындалады. Модельдің конструкциялық құрылысына, модельдің бөліктеріне, модельдің түстер шешіміне, модельдің безендіруіне, эргономикасына, тұтыну қажеттігіне, экономикалық ұтымдылығына талдау жасау іс-әрекеті орындалады.

Үшінші кезең: Жаңа модельді (материалда) дайындау іс-әрекеті орындалады; жаңа модельдің жеке бөліктерінің, пішім формаларының, өлшемдерін айқындау (тапсырушының өлшемдеріне сай конструкциялық моделін жасау), жобаланушы жаңа костюм моделінің үлгілеріне лекало дайындау, мата фактурасына, формасына байланысты тігістің технологиясын жасау іс-әрекеті орындалады. Жаңа модельдің барлық бөліктерін бір өлшемге лайықтау. Жаңа жасаған модельдің материалда орындалған бөлшектерін құрастыру; модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; жаңа модельді адам денесіне не манекенге кигізіп І-ші өлшеуден өткізу. Манекенге кигізгеннен кейін ақауларды жою, жаңа бұйымның майда бөлшектерін өңдеу іс-әрекеті орындалады; ылғал-жылу өңдеу; көркем сәндік жұмыстарды орындау (түйме, кестелер және т.б). Технологиялық тазартудан өткізу. Дайын бұйымды тапсырыс берушіге кигізу, модельді көркем талдау; модельді демонстрациялау іс-әрекеті орындалады;

Болашақ дизайнерлерге шығармашылық іс-әрекеттерді оқыту мазмұны мен бағдарламасы: бірінші бөлім; жаңа модель (туралы елестету) жобалау іс-әрекеті. Дәстүрлі модельдер болашағына диагностика жасау (анкета, сұрақ-жауап, интервью, пікірлесу, семинар, конференция, ойларды жинақтау әрекеті) іс-әрекеті орындалады. Жаңа модель туралы елестету іс-әрекеті (жаңа модельдің бұрынғы дәстүрлі модельден айырмашылығы, жаңа модельдің формасы, түрі, түсі, материалы, пішуі, тігуі, декоры, фактурасы, эргономикасы, жан-жақты көрінісі, 3 өлшемдік көрінісі-ені, ұзындығы, тереңдігі т.б). Жаңа модельдің бөлшектерінің эскиздерін жасау іс-әрекеті (формасын, түсін, материалын, эргономикасын, декорын іздеу эскиздері, әрқайсысын бірнеше вариантта іздеу. Жаңа модельдің формасына, түсіне, декорына ерекше мән беріп қарау және біреуін тандап алу). Бұйымның тұрмыста қолдану ерекшелігін айқындау іс-әрекеті орындалады.

Екінші бөлім: жаңа бұйым моделін жасау. Жаңа бұйымның макетін жасау іс-әрекеті (1 экземплярін жасау). Оның көркем сапаларын талдау. Модельдің конструкциялық құрылысына, бөліктеріне, түстер шешіміне, безендіруіне, эргономикасына, тұтыну қажеттігіне, экономикалық ұтымдылығына талдау жасау іс-әрекеті орындалады.

Үшінші бөлім: жаңа модельді (материалда) дайындау; жаңа модельдің жеке бөліктерінің, пішім формаларының, өлшемдерін айқындау (тапсырушының өлшемдеріне сай конструкциялық моделін жасау); жобаланушы жаңа костюм моделінің үлгілеріне лекало дайындау; мата фактурасына, формасына байланысты тігістің технологиясын жасау; жаңа модельдің барлық бөліктерін бір өлшемге лайықтау; жаңа жасаған модельдің материалда орындалған бөлшектерін құрастыру; модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері; жаңа модельді адам денесіне не манекенге кигізіп І-ші өлшеуден өткізу. Манекенге кигізгеннен кейін ақауларды жою; жаңа бұйымның майда бөлшектерін өңдеу; ылғал-жылу өңдеу; көркем сәндік жұмыстарды орындау (түйме, кестелер және т.б). Технологиялық тазартудан өткізу. Дайын бұйымды тапсырыс берушіге кигізу, модельді көркем талдау; модельді демонстрациялау орындалады; (Қосымша 16,19,20 сурет)

Болашақ дизайнерге шығармашылық іс-әрекеттерді қалыптастыру жаттығуларының мазмұны: бірінші бөлім; жаңа модель (туралы елестету) жобалау жаттығуларын орындау. Дәстүрлі модельдер болашағына диагностика жасау әрекеті (анкета, сұрақ-жауап, интервью, пікірлесу, семинар, конференция, ойларды жинақтау әрекеті) жаттығуларын орындау. Жаңа модель туралы елестету іс-әрекеті (жаңа модельдің бұрынғы дәстүрлі модельден айырмашылығы, жаңа модельдің формасы, түрі, түсі, материалы, пішуі, тігуі, декоры, фактурасы, эргономикасы, жан-жақты көрінісі, 3 өлшемдік көрінісі-ені, ұзындығы, тереңдігі т.б) жаттығуларын орындау. Жаңа модельдің бөлшектерінің эскиздерін жасау іс-әрекеті (формасын, түсін, материалын, эргономикасын, декорын іздеу эскиздері, әрқайсысын бірнеше вариантта іздеу жаттығуларын орындау. Жаңа модельдің формасына, түсіне, декорына ерекше

мән беріп қарау және біреуін тандап алу) жаттығуларын орындау. Бұйымның тұрмыста қолдану ерекшелігін айқындау жаттығуларын орындау.

Екінші бөлім: жаңа бұйым моделін жасау жаттығуларын орындау. Жаңа бұйымның макетін жасау іс-әрекеті (1 экземплярін жасау) жаттығуларын орындау. Оның көркем сапаларын талдау жаттығуларын орындау. Модельдің конструкциялық құрылысына, бөліктеріне, түстер шешіміне, безендіруіне, эргономикасына, тұтыну қажеттігіне, экономикалық ұтымдылығына талдау жасау іс-әрекеті жаттығуларын орындау.

Үшінші бөлім: жаңа модельді (материалда) дайындау жаттығуларын орындау; жаңа модельдің жеке бөліктерінің, пішім формаларының, өлшемдерін айқындау (тапсырушының өлшемдеріне сай конструкциялық моделін жасау) жаттығуларын орындау. Жобаланушы жаңа костюм моделінің үлгілеріне лекало дайындау, мата фактурасына, формасына байланысты тігістің технологиясын жасау, модельдің барлық бөліктерін бір өлшемге лайықтау, жаңа жасаған модельдің материалда орындалған бөлшектерін құрастыру, модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттері, модельді адам денесіне не манекенге кигізіп І-ші өлшеуден өткізу, манекенге кигізгеннен кейін ақауларды жою, бұйымның майда бөлшектерін өңдеу, ылғал-жылу өңдеу, көркем сәндік (түйме, кестелер және т.б) жұмыстарды орындау, технологиялық тазартудан өткізу, дайын бұйымды тапсырыс берушіге кигізу, модельді демонстрациялау жаттығуларын орындау;

Болашақ дизайнерге шығармашылық іс-әрекеттерді оқыту әдістемесі жаңа модель жобалауға үйрету әдістеріне, жаңа бұйым моделін жасауға үйрету әдістеріне, жаңа модельді материалда дайындауға үйрету әдістеріне жіктеледі.

Бірінші бөлім; жаңа модель жобалауға үйрету әдістері. Дәстүрлі модельдер болашағына диагностика жасауға үйрету тәсілдері. Жаңа модель туралы елестетуге үйрету тәсілдері (жаңа модельдің бұрынғы дәстүрлі модельден айырмашылығы, жаңа модельдің формасы, түрі, түсі, материалы, пішуі, тігуі, декоры, фактурасы, эргономикасы, жан-жақты көрінісі, 3 өлшемдік көрінісі-ені, ұзындығы, тереңдігі т.б). Жаңа модельдің бөлшектерінің эскиздерін жасауға үйрету тәсілдері (формасын, түсін, материалын, эргономикасын, декорын іздеу эскиздері, әрқайсысын бірнеше вариантта іздеу. Жаңа модельдің формасына, түсіне, декорына ерекше мән беріп қарау және біреуін тандап алуға үйрету тәсілдері. Бұйымның тұрмыста қолдану ерекшелігін айқындауға үйрету тәсілдері.

Екінші бөлім: Жаңа бұйым моделін жасауға үйрету әдістері. Жаңа бұйымның макетін жасауға үйрету тәсілдері (1 экземплярін жасау). Оның көркем сапаларын талдауға үйрету тәсілдері. Модельдің конструкциялық құрылысына талдау жасауға үйрету тәсілдері. Модельдің бөліктеріне талдау жасауға үйрету тәсілдері. Модельдің түстер шешіміне талдау жасауға үйрету тәсілдері. Модельдің безендіруіне талдау жасауға үйрету тәсілдері. Модельдің эргономикасына талдау жасауға үйрету тәсілдері. Модельдің тұтыну қажеттігіне талдау жасауға үйрету тәсілдері. Модельдің экономикалық ұтымдылығына талдау жасауға үйрету тәсілдері болып бөлінеді.

Үшінші бөлім: жаңа модельді материалда дайындауға үйрету әдістері. Жаңа модельдің жеке бөліктерінің, пішім формаларының, өлшемдерін айқындауға (тапсырушының өлшемдеріне сай конструкциялық моделін жасау) үйрету тәсілдері. Жобаланушы жаңа костюм моделінің үлгілеріне лекало дайындауға үйрету тәсілдері. Мата фактурасына, формасына байланысты тігістің технологиясын үйрету тәсілдері; жаңа модельдің барлық бөліктерін бір өлшемге лайықтауға үйрету тәсілдері; жаңа жасаған модельдің материалда орындалған бөлшектерін құрастыруын үйрету болып бөлінеді. Модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін үйрету тәсілдері; жаңа модельді адам денесіне не манекенге кигізіп І-ші өлшеуден өткізуге үйрету тәсілдері; манекенге кигізгеннен кейін ақауларды жоюға үйрету тәсілдері; жаңа бұйымның майда бөлшектерін өңдеуға үйрету тәсілдері; ылғал-жылу өңдеуға үйрету тәсілдері; көркем сәндік жұмыстарды орындауға (түйме, кестелер және т.б.) үйрету тәсілдері; технологиялық тазартудан өткізуге үйрету тәсілдері; Дайын бұйымды тапсырыс берушіге кигізуге үйрету тәсілдері; модельді көркем талдауға үйрету тәсілдері; модельді демонстрациялауға үйрету тәсілдері болып анықталады.

2 БОЛАШАҚ ДИЗАЙНЕРЛЕРДІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ

2.1 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұны

Ғылыми педагогикалық «Өндірістік дизайн нысандарын жобалау І» пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси - әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Курстың мақсаты – қазіргі нарық заманындағы костюмге деген сұранысына сай тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері - маманын дайындау.

Курстың міндеттері - өнеркәсіп дизайнының маңызы мен ролін, ерекшелігін ашу; болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру. Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру; өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету; костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерін меңгерту.

Осы «Өндірістік дизайн нысандарын жобалау» пәнін оқыған студент мыналарды білуі керек: өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайданылатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті: олар, өз бетінше костюм дизайнынан идея ұсыну, өз бетінше костюмнің эскиз моделін жасай білу; қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірибе жүзінде меңгеруді; графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Курсты оқу алдында «Композиция», «Өнер тарихы», «Сурет», «Инженерлік графика», «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен үрдістері», «Графика және макет жасау» пәндері оқытылады.

Шектес пәндер мыналар: «Дизайн тарихы мен теориясы», «Сурет», «Кескіндеме», «Объект дизайнын конструкциялау», «Өндірістік дизайн элементтері мен үрдістері». Бұл курс «Өндірістік дизайн нысандарын жобалау ІІ, ІІІ, ІV, V», «Өнеркәсіп дизайнының типологиясы», «Коллекциялық өнімдерді жобалау», «Өнімдерді жинақтап жобалау» курстарына дайындық кезеңі болып табылады.

«Өндірістік дизайн нысандарын жобалау І» пәні студенттерге жеке консультация беру түрінде практикалық сабақтар, кіріспе дәріс, көрме, клаузур

және дайын өнеркәсіп өнімдерін талқылау түрінде жүргізіледі. «Өндірістік дизайн нысандарын жобалау I» курсының оқу процесінде студент өнеркәсіптік дизайн саласындағы қазіргі тенденцияларды меңгеруі керек. Өз жобасында ғылыми-техникалық ілгерілеудің жетістіктері мен өнеркәсіптік өндірісте жаңа материалдар қолдана білуі керек.

Қазіргі уақытта еңбек нарығына жоғары білім алған, кең профильді дизайнерлер, нарық талабына сай икемді мамандарға сұраныс жоғары. Бағдарламада студенттерді өнеркәсіп өнімдерін жасау біліктерінің материалдары мен технологиясын және қазіргі кездегі әлемдік өндірістік практика үлгерімен таныстыру қарастырылған.

Өндірістік дизайн нысандарын жобалаудан бұрын «Композиция», «Өндірістік дизайн элементтері мен үрдістері», «Графика және макет жасау» сияқты пәндер оқытылады. Шектес пәндер «Дизайн тарихы мен теориясы», «Өнеркәсіптік дизайн типологиясы», «Коллекциялық бұйымдарды жобалау», «Бұйымдарды топтап жобалау» болып табылады.

Өндірістік дизайн нысандарын жобалау пәні студенттердің жеке консультациясымен практикалық сабақ, көрме, клаузура және дайын өндірістік бұйымдарды талқылау түрінде жүргізіледі. Бұл пәнді оқу нәтижесінде студент өндірістік бұйымдар жасауда қолданылатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңдерінің міндеттерін шешу жүйесін білулері керек. Өндірістік өндіріс талаптары және тұтынушы есебімен жобада шығармашылық идеяны сауатты жүзеге асыра алуы.

Пәннің оқу бағдарламасы Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің «Дизайн және бейнелеу өнері» кафедрасында, Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым министрлігі «01» 05 2005 жылғы №289 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік жалпыға міндетті білім стандарты, мамандықтың типтік оқу жоспары негізінде дайындалды [42].

«Дизайн саласындағы элементтер және үрдістер» курсы 2 курс студенттері үшін негізгі пән болып табылады. Бағдарламада әлемдік өнеркәсіптік практиканы қазіргі үлгілерімен өнеркәсіптік бұйымдар жасауда және технологиямен және материалдармен таныстыру көзделеді.

Курстың мақсаты: - студенттерді өнеркәсіптік бұйымдарды жобалау негіздерімен таныстыру. Курс міндеттері төмендегідей болып табылады: студенттердің кәсіби шеберлік негіздерін меңгеруін қамтамасыз ету, құрылымдық үлгілеу тәсілдерін белсенді түрде меңгеруіне көмектесу, студенттердің өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырып жатады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» I, II, III, IV - пәні бойынша алған білімдері «Композиция», «Өндірістік дизайн нысаналарын жобалау I, II, III, IV», «Бұйымдарды жинақтап жобалау» және «Коллекциялық бұйымдарды жобалау» курсының үйрену үшін қажет. Шектес пәндерге «Сурет салу I, II, III», «Сұңғат өнері I, II, III», «Композиция», «Графика және үлгілеу II» және «Сызба геометриясы» жатады. Бұл пәндер оқу нәтижесінде сән үлгілерін салу, түстерді ажырата білу, бұйымдарды құрастыру негізгі тәсілдері мен әдістерін білу керек.

«Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері I» курсы 1,2 курс студенттері үшін негізгі пән болып табылады. Бағдарламада әлемдік өнеркәсіптік практиканы қазіргі үлгілерімен өнеркәсіптік бұйымдар жасауда және технологиямен және материалдармен танысу қарастырылады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» - тұрмыстық заттарды «көркем жобалау» және «көркем құрастыру», балалардың ойыншықтарын, жиһаздарын жобалау, костюмдерді, ыдыстарды үлгілеу, жүйелі нысаналарды кешенді жобалау, көркем конструкторлық жобалар сияқты заттық кешенді, элементтерін жасауды неғұрлым дәстүрлік анықтамасына сүйене отырып сипатталды. Бұл курс студенттердің шығармашылықтық ойлау қабілетінің үйлесімді зеректігінің, эстетикалық талғамының қалыптасуына бағытталған.

«Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері II» курсы 3 курс студенттері үшін негізгі пән болып табылады. Бағдарламада әлемдік өнеркәсіптік практиканы қазіргі үлгілерімен өнеркәсіптік бұйымдар жасауда және технологиямен және материалдармен танысу көзделеді.

Курстың мақсаты: - студенттерді өнеркәсіптік бұйымдарды жобалау негіздерімен таныстыру. Курс міндеттері төмендегідей болып табылады: студенттердің кәсіби шеберлік негіздерін меңгеруін қамтамасыз ету, құрылымдық үлгілеу тәсілдерін белсенді түрде меңгеруіне көмектесу, студенттердің өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырып жатады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» I, II, III, IV - пәні бойынша алған білімдері «Композиция», «Өндірістік дизайн нысаналарын жобалау I, II, III, IV», «Бұйымдарды жинақтап жобалау» және «Коллекциялық бұйымдарды жобалау» курсының үйрену үшін қажет. Шектес пәндерге «Сурет салу I, II, III», «Сұңғат өнері I, II, III», «Композиция», «Графика және үлгілеу II» және «Сызба геометриясы» жатады. Бұл пәндер оқу нәтижесінде сән үлгілерін салу, түстерді ажырата білу, бұйымдарды құрастыру негізгі тәсілдері мен әдістерін білу керек. «Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері II» курсы 1,2,3 курс студенттері үшін негізгі пән болып табылады.

Бағдарламада әлемдік өнеркәсіптік практиканы қазіргі үлгілерімен өнеркәсіптік бұйымдар жасауда және технологиямен және материалдармен танысу қарастырылады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» - тұрмыстық заттарды «көркем жобалау» және «көркем құрастыру», балалардың ойыншықтарын, жиһаздарын жобалау, костюмдерді, ыдыстарды үлгілеу, жүйелі нысаналарды кешенді жобалау, көркем конструкторлық жобалар сияқты заттық кешенді элементтерін жасауды неғұрлым дәстүрлік анықтамасына сүйене отырылып сипатталды. Бұл курс студенттердің шығармашылықтық ойлау қабілетінің үйлесімді зеректігінің, эстетикалық талғамының қалыптасуына бағытталған.

Оқу бағдарламасының мазмұны 5- Семестр

1. Кіріспе сабақ «Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері II» . Еркін тақырыпта қыздардың нобайларын салу. Оқу жобасын орындауға тапсырма беру. Кафедраның әдістемелік қорын зерттеу. Оқу жобасының әдістемесі мен жүйелілігімен танысу.

2. 6-12 жастағы балалар костюмдері. Мектеп формаларымен күнделікті костюмдерді стелизациялау және жаңа сән үлгісінде эскиздер салу. (А3 форматта орындау құрал саймандар: А3 формат, түрлі түсті қалам. Сулы боя, гуаш, өшіргіш.)

3. Жануарлар стилінде қыз нобайының костюмдерін стилизациялау. А3 форматта орындау. (Арыстан, құстар, жәндіктер т.б.) құрал саймандар: А3 формат, түрлі түсті қалам. Сулы бояу, гуаш, өшіргіш)

4. Ыдыс аяқ, құрал саймандар мен аспаптардан қыздар нобайының костюмдерінде қолдану. А3 форматта орындау. Құрал жабдықтар: А3 формат, сулы бояу, түрлі түсті қалам, гуаш, өшіргіш.

Киіз үй бұйымдарын қыздар нобайының костюмдерінде қолдану. А3 форматта орындау. (Басқұр, сырмақ, кілем, торсық, қоржын, текемет т.б.,) Құрал жабдықтар: А3 формат, сулы бояу, түрлі түсті қалам, гуаш, өшіргіш.

«Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері ІІІ» курсы 3 курс студенттері үшін негізгі пән болып табылады. Бағдарламада әлемдік өнеркәсіптік практиканы қазіргі үлгілерімен өнеркәсіптік бұйымдар жасауда және технологиямен және материалдармен танысу көзделеді.

Курстың мақсаты: студенттерді өнеркәсіптік бұйымдарды жобалау негіздерімен таныстыру. Курс міндеттері төмендегідей болып табылады: Студенттердің кәсіби шеберлік негіздерін меңгеруін қамтамасыз ету, құрылымдық үлгілеу тәсілдерін белсенді түрде меңгеруіне көмектесу, студенттердің өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру жатады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» І, ІІ, ІІІ, ІV - пәні бойынша алған білімдері «Композиция», «Өндірістік дизайн нысаналарын жобалау І, ІІ, ІІІ, ІV», «Бұйымдарды жинақтап жобалау» және «Коллекциялық бұйымдарды жобалау» курсы үйрену үшін қажет. Шектес пәндерге «Сурет салу І, ІІ, ІІІ», «Сұнғат өнері І, ІІ, ІІІ, », «Композиция», «Графика және үлгілеу ІІ» және «Сызба геометриясы» жатады. Бұл пәндер оқу нәтижесінде сән үлгілерін салу, түстерді ажырата білу, бұйымдарды құрастыру негізгі тәсілдері мен әдістерін білу керек.

Пәннің мазмұны І. Кіріспе «Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері ІІІ» курсы 1,2,3 курс студенттері үшін негізгі пән болып табылады. Бағдарламада әлемдік өнеркәсіптік практиканы қазіргі үлгілерімен өнеркәсіптік бұйымдар жасауда және технологиямен және материалдармен танысу қарастырылады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» - тұрмыстық заттарды «көркем жобалау» және «көркем құрастыру», балалардың ойыншықтарын, жиһаздарын жобалау, костюмдерді, ыдыстарды үлгілеу, жүйелі нысаналарды кешенді жобалау, көркем конструкторлық жобалар сияқты заттық кешенді элементтерін жасауды неғұрлым дәстүрлік анықтамасына сүйене отырып сипатталды.

Бұл курс студенттердің шығармашылықтық ойлау қабілетінің үйлесімді зеректігінің, эстетикалық талғамының қалыптасуына бағытталған. Оқу бағдарламасының мазмұны 5- Семестр

Кіріспе

1. Еркін тақырыпта қыздардың нобайларын салу. Оқу жобасын орындауға тапсырма беру. Кафедраның әдістемелік қорын зерттеу. Оқу жобасының әдістемесі мен жүйелілігімен танысу.

2. Әр ұлттың ұлттық костюмдерін стелизациялау арқылы жаңа өзгерістер енгізіп А3 форматта салу. (Қазақ, Қытай, Жапония, Манголия, Египет, Түрік, Өзбек, Рим, Ұйғыр т.б.)

3. Ерлер нобайын А3 форматта орындау. Құрал жабдықтар: А3 формат, түрлі түсті қалам. Сулы бояу, гуаш, өшіргіш.)

4. Жыл мезгіліне байланысты қыздар мен ерлердің нобайларын салу. (қыс, көктем, жаз, күз мезгілдеріне байланысты 1-12 нобайлар салу). Түстері мен мата фактурасын шығару (мех, драп, тоқылған костюмдер, клеткалар, жібек маталар).

5. Авангард стилінде сән коллекциясын әзірлеу. Газет-журналдар, жарамсыз костюмдер, темір мен капрондар, дискілер, баклашкалар, клеенкалар, тоқыма жіптер т.б

«Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері ІV» 3 курсы бастапқы курстардағы жобалаудың негіздері болып табылады. Пәнді меңгеру кезеңінде студент өнеркәсіп бұйымдарын құрастыру жөнінде білім мен дағдыларды меңгереді, композициялық қабілет дамиды, өмірді көркем және аналитикалық жағынан көруі көлемді - кеңістікті бейнелеу дағдысы қалыптасады. Пәннің міндеттері: студенттерді өнеркәсіптік бұйымдарды жобалау негіздерімен таныстыру. Студенттердің кәсіби шеберлік негіздерін меңгеруін қамтамасыз ету, құрылымдық үлгілеу тәсілдерін белсенді түрде меңгеруіне көмектесу, студенттердің өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырып жатады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» І, ІІ, ІІІ, ІV - пәні бойынша алған білімдері «Композиция», «Өндірістік дизайн нысаналарын жобалау І, ІІ, ІІІ, ІV», «Бұйымдарды жинақтап жобалау» және «Коллекциялық бұйымдарды жобалау» курсы үйрену үшін қажет. Шектес пәндерге «Сурет салу І, ІІ, ІІІ, ІV», «Сұнғат өнері І, ІІ, ІІІ, ІV», «Композиция», «Графика және үлгілеу ІІ» және «Сызба геометриясы», жатады [47,48].

«Дизайн саласындағы элементтері және үрдістері ІV» 3 курс студенттері үшін негізгі пән болып табылады. Бағдарламада әлемдік өнеркәсіптік практиканы қазіргі үлгілерімен өнеркәсіптік бұйымдар жасауда және технологиямен және материалдармен танысу қарастырылады. «Өнеркәсіптік дизайн элементтері мен процестері» - тұрмыстық заттарды «көркем жобалау» және «көркем құрастыру», балалардың ойыншықтарын, жиһаздарын жобалау, костюмдерді, ыдыстарды үлгілеу, жүйелі нысаналарды кешенді жобалау, көркем конструкторлық жобалар сияқты заттық кешенді элементтерін жасауды неғұрлым дәстүрлік анықтамасына сүйене отырылып сипатталды. Пәннің мақсаты: Бұл курс студенттердің шығармашылықтық ойлау қабілетінің үйлесімді зеректігінің, эстетикалық талғамының қалыптасуына бағытталған. Пәннің міндеттері: - студенттерді өнеркәсіптік бұйымдарды жобалау негіздерімен таныстыру. Бұл курс студенттердің шығармашылықтық ойлау

қабілетінің үйлесімді зеректігінің, эстетикалық талғамының қалыптасуына бағытталған.

6- Семестр тапсырмаларының мазмұны:

1. Ретро стилінде қыздың нобайын салу 1-12 қыз нобайын А4 форматта орындау.
2. Авангард стилінде қыздың нобайын салу 1-10 қыз нобайын А4 форматта орындау.
3. Искерлі стилінде қыздың нобайын салу. 1-12 қыз нобайын А4 форматта орындау.
4. Спорттық стилде қыздың нобайын салу. 1-10 қыз нобайын А4 форматта орындау
5. Апликация техникасында орындау. 1-12 қыз нобайын А4 форматта орындау.
6. Униформа тақырыбында қыз нобайын салу. 1-10 қыз нобайын А4 форматта орындау.
7. Түрлі түсті маталардан және жарамсыз заттардан сән коллекциясын ойлап шығару.

2.2 Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс -әрекеттерін қалыптастыру әдістері.

Ғылыми педагогикалық әдебиеттерді оқыту әдістері, оқыту мазмұнымен байланысты анықталады. Оқу материалдары білім көздерін айқындайды. Нені оқыту керек? Нені меңгерту қажет деген сұрақтарға жауап береді. Оқыту үдерісі осы білім мен іскерлікті, дағдыны меңгертуге, іс-әрекетті орындай білуге жаттықтырумен байланысты анықталады. Оқыту әдістері оқытушының педагогикалық қызметі, атқаратын міндетін танытады. Оқыту әдістері білімді меңгерту тәсілдерімен іс-әрекеттерді орындауға үйрету тәсілдерінің жиынтығынан құрамдалады [9,2486].

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері негізінен ЖОО оқытушысының педагогикалық қызметі, оқыту мен тәрбие қызметі. Сонымен қатар сабақты ұйымдастыру кезеңіндегі әдістемелік қызметі ретінде танылады. Бұл қызмет костюм дизайнеріне қажетті шығармашылық іс-әрекеттерді меңгертумен байланысты әдістермен анықталады:

1. Жаңа модель жасауға дайындық әдістері.
2. Жаңа модель жасау үдерісі әдістері.
3. Жаңа моделдің негізгі бөлігін материалда орындау әдістері.
4. Жаңа моделдің қосалқы бөлшектерін (жаға, жең, қалта т.б) орындау әдістері.
5. Жаңа моделдің безендіру іс-әрекеттерінің үйрету әдістері.
6. Жаңа моделдің көркемдік талдауды үйрету әдістері.

7. Моделді демонстрациялауды үйрету әдістері.

Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістемесін анықтауда біз мынандай бағыттарды ұстандық:

- 1.Дизайн мен бейнелеу өнері өзара ортақ байланыстарына сәйкес бейнелеу өнерін оқыту әдістемесін (Қ. Ералин) негізге алдық [16].
- 2.Дизайн (костюм) мамандарын дайындауда оның ұлттық мәнін алға шығару үшін этнопедагогтардың ұстанымдарына сүйену (Қ. Қожахметова, Қ. Бөлеев) қажеттігін анықтадық [49,50].
- 3.Дизайн (костюм) шығармашылығын қабылдаудың ұлттық ерекшеліктерін ескеру қажеттігіне сай психологтар (Н. Елікбаев, А. Спирин, Қ. Жарықбаев, В. Библер, В. Богословский, А. Лук, Г. Альтшушеллер) назар аударылды [51,52,53,54,55,56,57].
- 4.Оқу бағдарламаларының құрылымы мен оны оқыту әдістерін анықтауда еңбек пәнінің мұғалімі (Б. Ортаев), болашақ мұғалім мәдениеті туралы (И.Я. Неволіна), көркем конструкциялау сабағы (Н.Р.Макарова), көркемдік қызметтерді интеграциялау туралы (Т.В.Карнажицкая), колөнер сабақтары (А.Э. Туракулов), көркем еңбек (М.Ж. Қозыбақов) ғылыми-педагогикалық еңбектері негізге алынды [58,59,60,61,62,63].
- 5.Костюм дизайны мамандығының шығармашылығын қалыптастыру әдістерінің мазмұнын анықтауда ҚР БЖҒМ – нің «Өндірістік дизайн» мамандығының мемлекеттік стандарты мен педагогика ғылымының соңғы жетістіктері басшылыққа алынды [64].

Кесте 2. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерінің қалыптасу көрсеткіштері

№	Жұмыс әдістері	Іс-әрекеттің мазмұны	
1	2	3	4
1	Жаңа модельді жасауға дайындыққа байланысты дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері	Қыз-келіншектердің денесіне, сыртқы формаларына қысқаша мәлімет беру тәсілдері. Өлшемдік мөлшер белгілерін табу тәсілдері. Қыз-келіншектерге арналған ұлттық костюм бұйымдарының жиынтығын әзірлеу тәсілдері. Үлгіні таңдау және талдау тәсілдері.	Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау. Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті сақтау.

2 кестенің жалғасы

2	Жаңа модель жасаудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері	Қыз-келіншектерге арналған ұлттық костюм бұйымының үлгі (модель) эскизін әзірлеу. Жобаланушы ұлттық костюм бұйымының негізгі базалық, конструкциялық сызбасы мен есеп құрылымы. Жобаланушы ұлттық костюмнің конструкциялық модельдеудің негіздері. Жобаланушы ұлттық костюм бұйымының үлгілерін (лекало) даярлау тәсілдері.	Өз бетінше костюм дизайнынан идея ұсыну; Өз бетінше костюмнің эскиз моделін жасай білу; Қолайлы конструкторлық технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді; Графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.
3	Жаңа жасаған модельді материалда орындаудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері	Үлгілерді жайылған мата үстіне салу, тігіске қор қалдырып жобаланушы ұлттық костюм бұйымының бөлшектерін толығымен пішу тәсілдері. Жобаланушы ұлттық костюм бұйымын I-ші өлшемге дайындау тәсілдері. Жобаланушы ұлттық костюм бұйымын адам денесіне немесе манекенге кигізіп I-ші өлшемнен өткізу тәсілі. Жобаланушы ұлттық костюм бұйымында айқындалған конструкциялық ақауларды жою тәсілі.	Өндірістік дизайн нысандарын жобалау I пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

2 кестенің жалғасы

4	Жаңа жасаған модельдің материалда орындалған бөлшектерін құрастырудың дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері	Жобаланушы ұлттық костюм бұйымының (қыз-келіншектерге арналған көйлек, жакет т.б.) өңделу тәсілі. Жобаланушы бұйымның бүкпе, қатпар және рельеф тігістерін өңдеу тәсілі. Жобаланушы ұлттық костюм бұйымының майда бөлшектерін, қалталарын және түйінділерді өңдеу тәсілі. Жағаның өңделуі. Дайын болған жағаны жобаланушы ұлттық костюм бұйымның мойын ойындысына біріктіріп тігу тәсілі. Жеңнің өңделуі, дайын болған жеңді жобаланушы ұлттық костюм бұйымның қолтық ойындысына қондыру.	Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.
5	Модельді безендірудің дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері	Жобаланушы ұлттық костюм бұйымындағы (қыз-келіншектерге арналған көйлек, жакет т.б.) көркем-сәнді тігістер және сонғы әрлеу тәсілдері.	Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу; - болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;
6	Модельді көркем талдаудың іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері	Дымқылды – жылу өңдеу тәсілдері.	Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныст; Өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету; Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

2 кестенің жалғасы

7	Модельді демонстрациялаудың шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістері	Дайын бұйымды демонстрациялау тәсілдері	Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау
---	---	---	--

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруда 2 кестеге сәйкес көрсетілгендей тәжірибелік сабақтардың тапсырмаларын орындау маңызды орын алады.

2.3 Зерттеу жұмыстарының нәтижелері

Ғылыми зерттеу жұмыстары бойынша анықталған заңдылықтардың, қағидалар мен ұсыныстардың дұрыстығы зерттеу жұмыстары арқылы тексерілді және нақтыланды. Осыған сәйкес зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру және жоспарлау мына тақырып бойынша жүргізілді: ұйымдастырудағы әдістемелік ерекшеліктерін нақтылау [8], [9], [10], [11].

Ғылыми - педагогикалық құбылыстарды зерттеу барысы белгілі бір принциптер негізінде жүргізіледі, ол зерттеудің жүйелі түрде ұйымдастырылуын және жүргізілуін қамтамасыз етеді. Осы талаптарға сәйкес зерттеу жұмысымызда біз мына принциптерді басшылыққа алдық: Педагогикалық құбылыстарды біртұтас зерттеу принципі (жүйелі көзқарастарды пайдалану; педагогикалық процесте зерттеу құбылысының орынын нақты айқындау; зерттеу құбылысының динамикасын ашып көрсету); Әділеттік принципі (әрбір дәлелдемені бірнеше жолмен, әдістермен тексеру; зерттелініп отырған объектідегі өзгерістердің бәрін белгілеп отыру; жүргізілген зерттеу нәтижелерін басқа зерттеу мәліметтерімен салыстыру); Тиімділік принципі (зерттеудің көздеген мақсатқа жетуі); Бірінші принципті болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруын басшылыққа алдық.

Екінші принципті болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру деңгейі көрсеткіштерінің бағдарын жасауда, анықтау және қалыптастыру зерттеу жұмыстарының нәтижелерін талдауда негізге алынды.

Үшінші принципті болжауды анықтауда және талдауда, сонымен қатар зерттеу жұмысын өткізудегі жағдайларды жоспарлауда, алынған мәліметтерді бақылауда, талдауда және бағалауда тірек еттік.

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістемесін құруда біз, жалпы дидактикалық принциптерге (саналылық, белсенділік, көрнекілік, жүйелілік, біріздік, ғылымилық, беріктілік, түсініктілік, теорияның практикамен байланысы), сонымен қатар тұлғалық-бағдарлық, әрекеттік, сияқты дидактикалық принциптерге сүйендік.

Педагогикалық ізденістердің нәтижесінде болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруға қажетті іс-әрекеттерін дамытудың өзіндік тұжырымдамасы дайындалды. Бұл тұжырымдама принциптеріне сәйкес, болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру нобайы мен критериялық көрсеткіштері анықталып және оған әсер ететін дидактикалық құралдар жүйесі (ДҚЖ) таңдап алынды (қосымшалар А,Ә,Б,В)

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұны, онда қаралатын теориялық және практикалық мағлұматтар мен оны оқыту технологиясы екінші тарауда нақты тақырыптарға сәйкес баяндалды. Осындай теориялық және дидактикалық материалдар негізінде болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру білімдері мен дағдыларын іс-тәжірибелік тұрғыдан қалыптастыруға мүмкіндік туғызылды. Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мен педагогикалық қызметке даярлауға арналған «Шығармашылық іс-әрекет» атты элективтік курс бағдарламасы 3 кестеге сәйкес жасалған.

Кесте 3 «Шығармашылық іс-әрекет» атты курстың бағдарламасы

Р/с	Тақырыбы	Лекция	Практикалық	ОБСӨЖ	СӨЖ
1	Кіріспе. Дизайн. Шығармашылық, шығармашылық іс-әрекет түрлері туралы түсінік. Дизайнерлік шығармашылық іс-әрекет.	1		1	1
2	Костюм дизайнерінің қызмет және дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеті	1		1	1
3	Костюм дизайнерінің қызмет түрлерін жіктеу бағыттары.	1			
4	Костюм дизайнерінің шығармашылық іс-әрекет түрлері.	1	1	1	1
5	Костюм дизайнерінің жаңа модельді елестетуі.	1	1	1	1
6	Костюм дизайнерінің жаңа модельді жобалау эскизі.	1	1	1	1

3 кестенің соны

7	Қыз-келіншектердің денесіне, сыртқы формаларына қысқаша мәлімет беру.	1	1		1
8	Костюм дизайның моделінің өлшемдерін алу.		1		1
9	Костюм дизайнерінің жаңа модельді материалда орындауы.		1	1	
10	Материалда орындалған жаңа костюм дизайнерлік безендіру.	1	1	1	
11	Костюм дизайнерінің жаңа модельді демонстрация жасауы		1		
12	Костюм дизайны курсының оқыту әдістемесі. Костюм дизайны курсының оқыту мақсаты мен міндеттері,	1	1	1	1
13	Костюм дизайны курсының оқытудың педагогикалық ұстанымдары.	1	1	1	1
14	Костюм дизайны курсының оқыту мазмұны.	1	1	1	1
15	Костюм дизайны курсының оқытуды жоспарлау. Костюм дизайны курсының оқыту бағдарламасы.	1	1	1	1
16	Костюм дизайны курсының сабақтарын ұйымдастыру	1	1	1	1
17	Костюм дизайны курсы сабақтарында компьютерлік технологияны қолдану. Костюм дизайны курсы кабинетін жабдықтау.	1	1	1	1
18	Костюм дизайны курсы сабақтарын талдау және сабақтар нәтижесін талдау.	1	1	1	1
	Барлығы	15	15	15	15

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруда тәжірибелік сабақтардың тапсырмаларын орындау маңызды орын алады.

№1. Лекциялық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Кіріспе. Дизайн. Шығармашылық, шығармашылық іс-әрекет түрлері туралы түсінік. Дизайнерлік шығармашылық іс-әрекет.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау. Дизайн. Шығармашылық, шығармашылық іс-әрекет түрлері туралы түсінік. Дизайнерлік шығармашылық іс-әрекет.

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш

Студент білуге тиісті: Дизайн туралы түсінік және қазіргі заманда дизайнның алатын орны. Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайнын эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірибе жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланылатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтін немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек. Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен ролін, ерекшелігін ашу;

- болашақ дизайнерлерді дизайн өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

- студенттерді дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;

- өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;

- костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

Әдебиеттер: Литвинова И.Н., Шахова Я.А. Әйел сырт костюмін әзірлеу. Алматы. Ана тілі. 1993-323 бет. Шершнева Л.П. Әйел және бала Костюмін конструкциялау негіздері. Алматы.1989. Аударған Ерғали Әбілмәжітов Жолдасбекова С.А., Қалабаева Қ.Р. Костюмді конструкциялау мен модельдеу.

Алматы. 2007 Жолдасбекова С.А. Костюм тарихы. Оқу құралы. Шымкент 2004

2. Лекциялық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Костюм дизайнерінің қызмет және дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеті

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа.

Студент білуге тиісті: Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну

- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;

- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Кейінгі бес жылдағы сән журналындағы жастардың костюмін талдау және суретін салу.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады. Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек. Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу: болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру; Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру; Өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету; Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

№3. Лекциялық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Костюм дизайнерінің қызмет түрлерін жіктеу бағыттары. Костюм дизайнерінің шығармашылық іс-әрекет түрлері.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сызғыш.

Студент білуге тиісті: Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну

- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;

- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Арнайы тігілетін костюм үлгілерінің суретін салу және сараптама жасау.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

- Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

- Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;

- Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

№4. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Костюм дизайнерінің жаңа модельді елестетуі.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш

Студент білуге тиісті: Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;
- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Қазіргі костюм үлгілерінің (авангард) суретін салу және сараптама жасау.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

- Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;
- Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;
- Өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;
- Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

№5. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Костюм дизайнерінің жаңа модельді жобалау эскизі.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш

Студент білуге тиісті: Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;

қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Қазіргі костюм үлгілерінің (пред-а-порте) суретін салу және сараптама жасау.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

- Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;
- Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;
- Өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;
- Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

№6. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Костюм дизайның моделінің өлшемдерін алу.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа,сызғыш.

Студент білуге тиісті: Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;
- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Қазіргі костюм үлгілерінің (эксклюзив) суретін салу және сараптама жасау.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәнінің негізгі міндеті дизайн мамандығы студенттерін ЖОО болашақ дизайн оқытушысына қажетті көркем практикалық дайындық. Шығармашылық іс-әрекет мазмұнымен, формасымен, әдіс тәсілдерімен таныстыру, көркем практикалық білімді, көркем практикалық дағдыларды оларға менгертумен сипатталады.

№7. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Костюм дизайнерінің жаңа модельді материалда орындауы.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа,сызғыш,материал,бор, қайшы.

Студент білуге тиісті: Өнеркәсіп өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде менгеруді;
- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Қазіргі костюм үлгілерінің (ретро-ұлттық этнография) суретін салу және сараптама жасау.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

- Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;
- Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;
- Өнеркәсіп өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету; Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді менгерту.

№8. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Материалда орындалған жаңа костюм дизайнерлік безендіру.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа,сызғыш,материал,бор, қайшы, ине, жіп,баулар,түймелер,тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде менгеруді;
- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Журналдарды қолдана отырып, костюм үлгілерінің графикалық көшірмесін жасау және әр-түрлі стильдегі костюм жиынтығының суретін салу.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады. Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

- Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;
- Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;
- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;
- Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді менгерту.

№9. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Үлгілерді жайылған мата үстіне салу, тігіске қор қалдырып жобаланушы ұлттық костюм бұйымының бөлшектерін толығымен пішу.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа, сызғыш, материал, бор, кайшы, ине, жіп, баулар, түймелер, тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде менгеруді;
- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Бұйым қызметі.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын менгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен ролін, ерекшелігін ашу;

-Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

- Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;

- Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді менгерту.

№10. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Жобаланушы ұлттық костюм бұйымын І-ші өлшемге дайындау.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа, сызғыш, материал, бор, кайшы, ине, жіп, баулар, түймелер, тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде менгеруді;
- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Костюм кию әдісіне, дене бітіміне, пішініне, пішіміне қарай бірнеше түрлері.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын менгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен ролін, ерекшелігін ашу;

-Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

- Студенттерді костюм костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;

- Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді менгерту.

№11. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Жобаланушы ұлттық костюм бұйымын адам денесіне немесе манекенге кигізіп І-ші өлшемнен өткізу.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа, сызғыш, материал, бор, қайшы, ине, жіп, баулар, түймелер, тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Костюм, костюм элементтері. Костюмнің қызметтері.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

-Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

-Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету; Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

№12. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Жобаланушы ұлттық костюм бұйымында айқындалған конструкциялық ақауларды жою.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа, сызғыш, материал, бор, қайшы, ине, жіп, баулар, түймелер, тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну

- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;

- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөз сұрақтары:

Бұйымдардың жиынтығынан құралған костюм қызметтері.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

-Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

-Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;

Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

№13. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Жобаланушы ұлттық костюм бұйымының (қыз-келіншектерге арналған көйлек, жакет т.б) өңделуі.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа, сызғыш, материал, бор, қайшы, ине, жіп, баулар, түймелер, тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайнынан идея ұсыну

- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөж сұрақтары:

Заттардың көркемдеу жобасымен айналысатын суретші-құрастырушы маман – дизайнер.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайның маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

- Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

- Студенттерді костюм дизайның негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету; Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді

№14. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Жобаланушы бұйымның бүкпе, қатпар және рельеф тігістерін өңдеу.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа, сызғыш, материал, бор, қайшы, ине, жіп, баулар, түймелер, тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайның идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөж сұрақтары:

Креатор- жаңа идеяларды таратушы суретші.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады. Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жаңа әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайның маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

- Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

- Студенттерді костюм дизайның негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету;

- Костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту.

№15. Практикалық сабақ

Пәннің аты: Шығармашылық іс-әрекет

Сабақ тақырыбы: Костюм дизайнерінің жаңа модельді елестетуі.

Сабақ мақсаты: Қазіргі нарық заманындағы тұтынушылардың тапсырмаларын табысты шешуге қабілетті профессионал костюм дизайнері маманын дайындау

Сабақ кезеңдері: 1.Топпен амандасу; 2.Топты түгелдеу; 3.Құрал-жабдықтарды дайындау; 4.Үй тапсырмасын тексеру; 5. Жаңа сабақты түсіндіру; 6. Қорытындылау(бағалау).

Сабақ көрнекілігі: А3 формат, түрлі-түсті бояулар, қалам, өшіргіш, сантиметрлі таспа, сызғыш, материал, бор, қайшы, ине, жіп, баулар, түймелер, тастар.

Студент білуге тиісті: Костюм дизайны өнімдерін жобалауда пайдаланатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.

Студенттер мыналарды орындай алуы тиіс:

- өз бетінше дизайның идея ұсыну
- өз бетінше дизайның эскизін жасай білу;
- қолайлы конструкторлы-технологиялық ілім кешенін тәжірбие жүзінде меңгеруді;

- графикалық экспозицияны сауатты композиция түрінде ұсыну.

Сөж сұрақтары:

Интерпретатор – біреудің идеясын дамытушы және қандайда бір мәнерде немесе стильде интерпретациялаушы.

Ақпараттық блок (оқытушының студенттерге беретін материалдық мәтіні немесе сипаттамасы): Шығармашылық іс-әрекет пәні өнеркәсіптік және жеке өндіріс жағдайында жеке өнім нысанының дизайнын пішін бойынша бұйымдарды көркем құрастырудың түрлі бағыттарын оқытады.

Өндірістік үлгілерді жобалау бағытындағы табысты жұмыс үшін, сериялық өндіріс үшін эстетикалық, саяси-әлеуметтік, экономикалық, эргономикалық, техникалық талаптардың кең көлемдегі жана әдістер мен көркем құрастырудың қазіргі құралдарын меңгеру керек.

Өнеркәсіп дизайнының маңызы мен рөлін, ерекшелігін ашу;

-Болашақ дизайнерлерді костюм дизайны өнімдерінің түрлері және міндеттерімен, негізгі қызметімен таныстыру;

- Студенттерді костюм дизайнының негізгі бағыттарымен таныстыру;

- Костюм дизайны өнімдерін жобалаудың әдістерін үйрету; костюмді жобалаудың заңдылықтары мен техникалық әдістерді меңгерту [65,66,68,69].

Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру компоненттерін (мотивациялық, мазмұндық, іс-әрекеттік), сонымен қатар өнер мен педагогикалық кәсіби білім мен дағды екі сипатын: білім мен дағдының мазмұны және практикалық қолданылуын алуды жөн көрдік.

Біздің ойымызша, мұндай көрсеткіштерге қол жеткізу оқу процесінде біз ұсынған оқыту технологиясы мен оқу әдістемелік құралдар жүйесінің әсері деп санаймыз.

Зерттеу бойынша мынадай ұсыныстар жасауға болады:

-тұжырымдаманы және соның негізінде жасалған оқу құралдары мен әдістемелік нұсқауларды жоғары білім беру ісін шешуде негізге алған жөн.

-болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұнын кәсіптік пәндердің оқу-бағдарламаларының мазмұнына енгізу қажет.

-болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру бойынша жасалған элективті курс бағдарламасын жоғары мектептің оқу процесінде студенттердің дизайнерлік көркем педагогикалық даярлығын қалыптастыру мақсатында пайдаланған жөн.

-әдістеме мен оқу-әдістемелік кешенді оқытушылар біліктілігін жегілдіретін институттарда оқытушылардың дизайнерлік педагогикалық қызметке даярлығын жетілдіру мақсатында пайдалану қажет.

ҚОРЫТЫНДЫ

1.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру проблемасына байланысты жасаған талдау бойынша ой тұжырымдауға мүмкіндік береді: болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру технологиясы болашақ дизайнерлерді даярлауда мамандық ерекшеліктерін ескеруі қажет, өйткені бұл болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру дизайнерлік іс-әрекет пен педагогикалық қызметтің ерекше түрін болжайды, ал бұл болса осы технологияның материалдық негізін құрайды.

2.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру тұжырымдамасы жаңа заман қоғамының білікті мамандарын даярлауға байланысты қойып отырған талаптарына және педагогика ғылымының болашақ мамандарды кәсіптік даярлаудағы жетекші қағидаларына негізделеді. Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың мәні мен мазмұнына кәсіптік даярлық жүйесіне жасалған талдау олардың мақсатын, міндеттерін, заңдылықтары мен принциптерін, атқаратын функцияларын, әдіс-тәсілдері мен өзіндік ерекшеліктерін дәлелдеп көрсетуге мүмкіндік берді.

3.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың құрылымдық моделі (болашақ дизайнерлерді көркем педагогикалық іс-әрекетке даярлау мақсаты, міндеттері, мазмұны, педагогикалық технологиясы, олардың дизайнерлік әдістемелік даярлығын қалыптастыру компоненттері, өлшемдері, көрсеткіштері мен деңгейлері), студенттердің осы саладан меңгерген кәсіби теориялық білімін, практикалық педагогикалық іскерліктерін, дағдысын, оларды кәсіптік іс-әрекеттерде тиімді пайдаланудағы білігін анықтауға септігін тигізді.

4.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру моделін жүзеге асыратын педагогикалық шарттар (оқытылатын пәндер бойынша меңгерілуге тиісті білім деңгейін анықтау; алдағы кәсіби іс-әрекетке қажетті білімді қалыптастыру; өздігімен білімін жегілдіру дағдысын қалыптастыру, мамандықты игеруге қатысты шығармашылық іс-әрекетке даярлығының болуы; дизайнерлік шығармашылық іс-әрекетке даярлығының нақтылы бағдарды қамтуы; студенттердің дербес дамуын қамтамасыздандыратын бағдарламаның болуы болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық педагогикалық даярлығын қалыптастыруды қамтамасыздандырады.

5.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың оқу бағдарламалары, әдістемелік нұсқаулары бойынша жүргізілген жұмыс жүйесі болашақ костюм дизайнерлерінің көркем теориялық, практикалық, әдістемелік даярлығын қалыптастыруға негіз болады.

6.Болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастырудың мазмұндық, ұйымдастырушылық, материалдық факторларына негізделген дидактикалық жүйесі студенттерге дизайнерлік педагогикалық еңбектің технологиясын мазмұнды бірізділікте меңгертуді көздейді.

7.Зерттеу жұмыстарының нәтижесі болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру әдістерінің тиімділігін дәлелдейді.

Зерттеу жұмыстары бойынша мынадай ұсыныстар жасауға болады:

-болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру тұжырымдамасы және соның негізінде жасалған бағдарлама мен әдістемелік нұсқауларды өнер мамандарына жоғары білім беру ісін шешуде негізге алған жөн.

-болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру мазмұнын кәсіптік пәндердің оқу-бағдарламаларының мазмұнына енгізу қажет.

-болашақ костюм дизайнерлерінің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыруды қамтамасыз ететін элективті курс бағдарламасын жоғары оқу орнының оқу үдерісінде студенттерді көркем-дизайнерлік педагогикалық еңбекке даярлығын қалыптастыру мақсатында пайдаланған жөн.

-әдістеме мен оқу-әдістемелік нұсқауларды оқытушылар біліктілігін жетілдіретін институттарда оқытушылардың костюм дизайнынан даярлығын жетілдіру мақсатында пайдалану қажет.

Зерттеу проблемасы күрделі де көпсалалы, проблеманы толығымен шешуді мақсат етпейді. Алдағы уақытта: болашақ костюм дизайнерлерінің көркем-еңбекке даярлау үрдісінде шығармашылық белсенділігін қалыптастыру мәселелері арнайы зерттеуді талап етеді.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан халқына Жолдауы. Астана: «Елорда», 2012. – 14 б.
2. Қазақстан Республикасының “Білім туралы” заңы. Астана: «Елорда», 1999.- 17б
3. Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы № 1118 Жарлығымен БЕКІТІЛГЕН Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАСЫ
4. Ростовцев Н.Н. Методика преподавания изобразительного искусства в школе. - М.: Просвещение, 1986. –236 б.
5. Кузин В.С. Идеино – эстетическое воспитание учащихся на уроках изобразительного искусства в советской школе: автореф. ...докт. пед. наук. – М., 1974. -45 с.
6. Шорохов Е.В. Композиция: учеб. для студентов худ. граф. пед. институтов. М., 1986. – 207 с.
7. Шпикалова Т.Я. Методика преподавания декоративного рисования в школе. - М.: Просвещение, 1983. – 158 с.
8. Хворостов А.С. Единство трудового и эстетического воспитания школьников в процессе занятий декоративно - прикладного искусство: дисс. ... докт. пед. наук. —М., 1983. – 389 с.
9. Ералин К.Е. Изобразительное искусство Казахстана в системе художественного – профессиональной подготовки будущих учителей изобразительного искусства и художественного труда: дисс. ... докт.пед. наук.- – М., 1992. -445 с.
10. Амиргазин К.Ж. Художественная обработка кожи и меха (содержание и методика обучения) в кружках общеобразовательных школ. Каз ССР: автореф. ...канд.пед.наук. - М., 1981.-15 с.
11. Аманжолов С. Развитие индивидуально-творческой способности у школьников. – Жезказган: ЖПИ им.Байқоңырова, 2005. –105 б.
12. Асылханов Е.С. Изучение декоративно- прикладного искусства Казахстана в общеобразовательной школе и педагогических институтах республики: автореф. ...дис.канд.пед.наук.- М.,1985. - 17 с.
13. Медведев Л.Г. Формирование графического художественного образа на занятиях по рисунку: учебное пособие для студентов ХГФ. Пед. инст. - М., 1986. - 159 с.
14. Құдайқұлов М.Ә. Қабілеттілік. Дағды. Шеберлік. – Алматы: Қазақстан, 1986. – 118 б.
15. Ұзақбаева С.А. Қазақтың халық педагогикасындағы эстетикалық тәрбие: пед.ғыл.докт. ...дисс. -Алматы, 1993. – 380 б.
16. Ералин Қ., Бейсенбеков Ж., Ералина Ф. Мамандыққа кіріспе (Оқу құралы) Түркістан 2009 - 180 б.

17. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю Толковый словарь русского языка. – Москва, 2003. -791 с
18. Алтынсарин Ы. Таза бұлақ. – Алматы, 1988. – 145 б.
19. Уәлиханов Ш. Таңдамалы шығармалары. – Алматы, 1985. – 327 б.
20. Эрих Фромм «АСТ, АСТ Москва, Полиграфиздат» 2010 г.
21. Ортаев Б.Т «Оқушылардың техникалық шығармашылығы» Шымкент 2008ж, 160 б
22. Қазақстан ұлттық энциклопедиясы 9 Т.-Алматы, 2007. 659 б
23. Выготский Л.С. Педагогическая психология. Под редакцией В.В.Давыдова –М: «Педагогика», 1991. – 480 с.
24. Педагогический словарь. Т.1. М. 1960. 404 с.
25. Ералин Қ.Е., Есеналиева Д.Б Шығармашылық қызмет ерекшеліктері. //«Сапалы білім беру- Қазақстанның индустрияландырылуының негізі және инновациялық дамуының негізі» республикалық ғылыми-тәжірбиелік конференция мақалалар жинағы I том, Қызылорда, 2011-336 б
26. Ералин Қ.Е., Есеналиева Д.Б Психолого-педагогический аспект развития продуктивного мышления //«Узбекали Жанибековские чтения - 2011» II республиканской научно-практической конференций посвященной 20 летию независимости Республики Казахстан, I том Туркестан, 2011-300 с
27. Айтмамбетова Б. Қазақ педагогикалық энциклопедия сөздігі. – Алма-Ата: РБК, 1995. -246 б.
28. Балкенов Ж. Халық мұрасындағы ұлттық өрнек және рен: ғылыми әдістемелік монография. – Қарағанды, 1996. -198б.
29. Нестеренко О. И. Краткая энциклопедия дизайна. М. 1994
30. <http://stud.kz/sms/kupitm/2631>
31. <http://turakimat.kz/>
32. Асылханов Е. Егемен Қазақстан газеті №90-93 (25939) 12.2010 ж.
33. Қазақстан ұлттық энциклопедиясы -Алматы, 2007. 232 б
34. Жолдасбекова С.А Костюм тарихы. Оқу құралы. Шымкент 2004. 186
35. Ералин Қ.Е., Есеналиева Д.Б Костюм саласындағы дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттері //«Жас ғалым» студенттер мен магистранттардың ХІХ ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. Түркістан: «Тұран» баспаханасы, 2011. 312 б.
36. Ералин Қ.Е., Есеналиева Д.Б Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру //«Қазақстанның ғылыми әлемі- Научный мир Казахстана» Халықаралық ғылыми журнал Шымкент 2011-5,6 344 б.
37. Төленбаев С. Қазақтың ою-өрнектері. - Алматы: Өнер, 1992.- 186 б.
38. Бөлімбаев А. "Қазақтың ұлттық киімдері. Қазақстан: 1976. -115 б.
39. Игенбаева Р.Т. Жоғары мектеп педагогикасы. «Эверо» баспаханасында басып шығарылды. 2008ж, 169 б.
40. Қоянбаев Ж., Қоянбаев Р. Педагогика. Астана, 2002.
41. Өндірістік дизайн мамандығының стандарты ҚРБҒМ. Астана. 2006-1946
42. Стандарт Қазақстан Республикасы Білім беру заңы. // Қазақстан мұғалімі. 1998. 46.

43. Тәкішева Г.Ә., Асанова Б.Е. Костюмді модельдеу және көркем безендіру «Фолиант» баспасы, 2008.
44. Жаңабаев Ж. Болашақ мұғалімдерді компьютерлік графикалық білім беруге даярлаудың ғылыми педагогикалық негіздері: пед. ғыл. док. ...дисс.- Қарағанды, 2006. -324 б
45. Балкенов Ж.Әлмұханбетов Б. Сурет сала біл. Алматы.Мектеп.1978.68 б.
46. Қазақстан Республикасының Білім министрлігі тәлім-тәрбие тұжырымдамасы. // Қазақстан мұғалімі. 1993. 5 ақпан. №3. 26.
47. Мусалимов Т.Бейнелеу өнерінің негіздері. Алматы, Мектеп, 1995.57 б.
48. Ералин К.Е. Кеңістік көріністерін бейнелеу.Түркістан.Тұран, 2007 79 б.
49. Қожахметова Қ.Ж. Халықтық педагогиканы зерттеудің кейбір ғылыми және теориялық мәселелері. – Алматы: Ана тілі, 1993. -198 б.
50. Бөлеев Қ. Болашақ мұғалімдерді оқушыларға ұлттық тәрбие беруге кәсіби дайындау: Теориясы және практикасы. Монография. - Алматы: Нұрлы Әлем, 2004,- 296 б.
51. Елікбаев Н. Ұлттық психология. Көмекші оқу құралы – Алматы. «Қазақ университеті» 1992, 96 б.
52. Спиринов А.Г. Сознание и самосознание. М. 1972.
53. Жарықбаев Қ. Психология. Алматы. 1993.
54. Библер В.С. Мышление как творчество. М. 1975.
55. Богословский В.В. Общая психология. Алматы. 1980.
56. Лук А.Н. Мышление и творчество. М. 1976. 144с.
57. Альтшушеллер Г.С. Творчество как точная наука. М. 1979. 179с.
58. Ортаев Б. Болашақ еңбек пәні мұғалімдерін оқушыларды колөнерге баулуда политехникалық бағыттылықты жүзеге асыруға даярлаудың дидактикалық шарттары: пед. ғыл. канд. ... авторефераты. – Шымкент, 2002. – 25 б.
59. Неволіна И.Я.Формирование гуманитарно-эстетической культуры будущего учителя: Автореф.дис. ... канд. пед. наук. – Краснодар, 2000.20 с.
60. Макарова Н.Р. Формирование основ эстетической культуры младших школьников на уроках художественного конструирования: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Шуя, 2000. – 18 с.
61. Карнажицкая Т.В. Формирование эстетической культуры младших школьников в процессе интегрированной художественной деятельности как культурообразующий фактор: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Минск, 2000. – 18 с.
62. Туракулов А.Э. Народное декоративно-прикладное искусство в системе эстетического воспитания школьников (на материалах общеобразовательных школ Республики Узбекистан): дисс. ... канд. пед. наук.. – Душанбе, 1993. – 165с.
63. Қозыбақов М.Ж. Этнопедагогические основы преподавания «Художественного труда». – Тезисы докладов международной теоретической конференции по проблемам этнопедагогики. – Алматы: КазНГУ им. Аль-Фараби, 1996. – С.82-84.

64. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Бакалавриат ҚР МЖМБС 3.08 Астана 2006
65. Қазақстан Республикасының этникалық мәдени білім тұжырымдамасы. // «Егемен Қазақстан». 7 тамыз. 1996 ж.
66. Харламов И.Ф. Педагогика. // Учебное пособие – 2-изд., перераб. и доп. – М.: Высшая школа. 1990. – 576 с.
67. Каган М.С. Человеческая деятельность (опыт системного анализа). М. 1974. 210с.
68. Пушкин В.Н. Эвристика – наука творческом мышлении. М. 1967. 271.
69. Қазақ Совет Энциклопедиясы 12 томдық әмбебап басылымы. Алматы, 1974, 5т. 360б.
70. Есеналиева Д. Костюм саласындағы дизайнердің шығармашылық іс-әрекеттері. Қ.А. Ясауи атындағы ХҚТУ «Жас ғалым» студенттер мен магистранттардың XIX ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. Түркістан: «Тұран» баспаханасы, 2011ж. 208-211 бет.
71. Есеналиева Д. Психолого-педагогический аспект развития продуктивного мышления. А. Ясауи атындағы ХҚТУ «Өзбекәлі Жәнібек оқулары 2011» II республикалық ғылыми-тәжірбиелік конференция материалдары I том, 2-3 наурыз. Түркістан 2011ж. 203-206 бет.
72. Есеналиева Д. Шығармашылық қызмет ерекшеліктері. Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті, Қазақстан педагогикалық ғылымдар академиясының академигі, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Әли Мүсілімұлының 70 жылдығына арналған «Сапалы білім беру-Қазақстанның индустрияландырылуының негізі және инновациялық дамуының негізі» республикалық ғылыми-тәжірбиелік конференция мақалалар жинағы I том, Қызылорда-2011 2-3 наурыз, 54-55 бет.
73. Есеналиева Д. Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекеттерін қалыптастыру. Халықаралық ғылыми журнал «Қазақстанның ғылыми әлемі-Научный мир Казахстана» 2011-5,6 Шымкент 191-194 бет.
74. Есеналиева Д. Жарнаманың шығармашылық іс-әрекеттері. Қ.А. Ясауи атындағы ХҚТУ «Жас ғалым» студенттер мен магистранттардың XX ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. Түркістан «Тұран» баспаханасы, 2012ж. 75-77 бет.

Қосымшалар

Қосымша А

«Шығармашылық іс-әрекет» атты курстың бағдарламасы

Лекция тақырыптары

№	Лекция тақырыптары
1	Кіріспе. Дизайн. Шығармашылық, шығармашылық іс-әрекет түрлері туралы түсінік. Дизайнерлік шығармашылық іс-әрекет.
2	Костюм дизайнерінің қызмет және дизайнерлік шығармашылық іс-әрекеті
3	Костюм дизайнерінің қызмет түрлерін жіктеу бағыттары.
4	Костюм дизайнерінің шығармашылық іс-әрекет түрлері.
5	Костюм дизайнерінің жаңа модельді елестетуі.
6	Костюм дизайнерінің жаңа модельді жобалау эскизі.
7	Қыз-келіншектердің денесіне, сыртқы формаларына қысқаша мәлімет беру.
8	Материалда орындалған жаңа костюм дизайнерлік безендіру.
9	Костюм дизайны курсы оқыту әдістемесі. Костюм дизайны курсы оқыту мақсаты мен міндеттері,
10	Костюм дизайны курсы оқытудың педагогикалық ұстанымдары.
11	Костюм дизайны курсы оқыту мазмұны.
12	Костюм дизайны курсы оқытуды жоспарлау. Костюм дизайны курсы оқыту бағдарламасы.
13	Костюм дизайны курсы сабақтарын ұйымдастыру
14	Костюм дизайны курсы сабақтарында компьютерлік технологияны қолдану. Костюм дизайны курсы кабинетін жабдықтау.
15	Костюм дизайны курсы сабақтарын талдау және сабақтар нәтижесін талдау.

Практикалық сабақтардың тақырыптары

№	Практикалық сабақтардың тақырыптары
1	Костюм дизайнерінің шығармашылық іс- әрекет түрлері.
2	Костюм дизайнерінің жаңа модельді елестетуі.
3	Костюм дизайнерінің жаңа модельді жобалау эскизі.
4	Қыз-келіншектердің денесіне, сыртқы формаларына қысқаша мәлімет беру.
5	Костюм дизайның моделінің өлшемдерін алу.
6	Костюм дизайнерінің жаңа модельді материалда орындауы.
7	Материалда орындалған жаңа костюм дизайнерлік безендіру.
8	Костюм дизайнерлік жаңа модельді демонстрация жасау
9	Костюм дизайның курсы оқыту әдістемесі. Костюм дизайның курсы оқыту мақсаты мен міндеттері,
10	Костюм дизайның курсы оқытудың педагогикалық ұстанымдары.
11	Костюм дизайның курсы оқыту мазмұны.
12	Костюм дизайның курсы оқытуды жоспарлау. Костюм дизайның курсы оқыту бағдарламасы.
13	Костюм дизайның курсы сабақтарын ұйымдастыру
14	Костюм дизайның курсы сабақтарында компьютерлік технологияны қолдану. Костюм дизайның курсы кабинетін жабдықтау.
15	Костюм дизайның курсы сабақтарын талдау және сабақтар нәтижесін талдау.

Студенттердің оқытушының басқаруымен орындалатын өзіндік жұмыс тақырыптары

№	ОБСӨЖ тақырыптары
1	Кіріспе. Дизайн. Шығармашылық, шығармашылық іс- әрекет түрлері туралы түсінік. Дизайнерлік шығармашылық іс -әрекет.
2	Костюм дизайнерінің қызмет және дизайнерлік шығармашылық іс - әрекеті
3	Костюм дизайнерінің қызмет түрлерін жіктеу бағыттары.
4	Костюм дизайнерінің шығармашылық іс- әрекет түрлері.
5	Костюм дизайнерінің жаңа модельді елестетуі.
6	Костюм дизайнерінің жаңа модельді жобалау эскизі.
7	Костюм дизайнерінің жаңа модельді материалда орындауы.
8	Материалда орындалған жаңа костюм дизайнерлік безендіру.
9	Костюм дизайның курсы оқыту әдістемесі. Костюм дизайның курсы оқыту мақсаты мен міндеттері,
10	Костюм дизайның курсы оқытудың педагогикалық ұстанымдары.
11	Костюм дизайның курсы оқыту мазмұны.
12	Костюм дизайның курсы оқытуды жоспарлау. Костюм дизайның курсы оқыту бағдарламасы.
13	Костюм дизайның курсы сабақтарын ұйымдастыру
14	Костюм дизайның курсы сабақтарында компьютерлік технологияны қолдану. Костюм дизайның курсы кабинетін жабдықтау.
15	Костюм дизайның курсы сабақтарын талдау және сабақтар нәтижесін талдау.

Қосымша В

Студенттердің өзіндік жұмыс тақырыптары

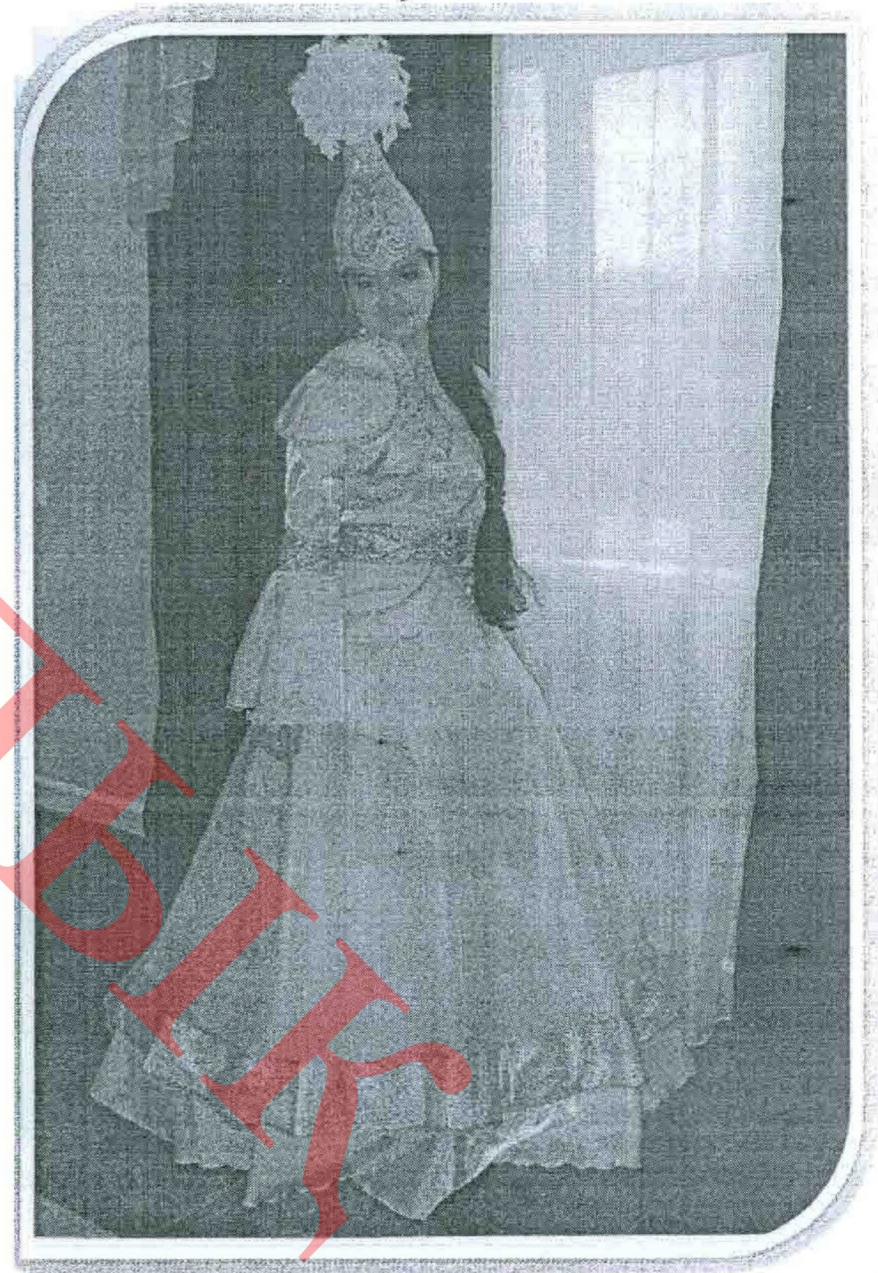
№	Сөз тақырыптары
1	Өнеркәсіп өнімдерін жобалуда пайдаланылатын көркем жобалау заңдылықтарын, жобалау кезеңіндегі міндетті шешудегі жүйелілікті.
2	Кейінгі бес жылдағы сән журналындағы жастардың костюмін талдау және суретін салу.
3	Арнайы тігілетін костюм үлгілерінің суретін салу және сараптама жасау.
4	Қазіргі костюм үлгілерінің (авангард) суретін салу және сараптама жасау.
5	Қазіргі костюм үлгілерінің (пред-а-порте) суретін салу және сараптама жасау.
6	Қазіргі костюм үлгілерінің (эксклюзив) суретін салу және сараптама жасау.
7	Қазіргі костюм үлгілерінің (ретро-ұлттық этнография) суретін салу және сараптама жасау.
8	Журналдарды қолдана отырып, костюм үлгілерінің графикалық көшірмесін жасау және әр-түрлі стильдегі костюм жиынтығының суретін салу.
9	Бұйым қызметі.
10	Костюм кию әдісіне, дене бітіміне, пішініне, пішіміне қарай бірнеше түрлері.
11	Костюм, костюм элементтері. Костюмнің қызметтері.
12	Бұйымдардың жиынтығынан құралған костюм қызметтері.
13	Заттардың көркемдеу жобасымен айналысатын суретші-құрастырушы маман – дизайнер.
14	Креатор- жаңа идеяларды таратушы суретші.
15	Интерпретатор – біреудің идеясын дамытушы және қандайда бір мәнерде немесе стильде интерпретациялаушы.

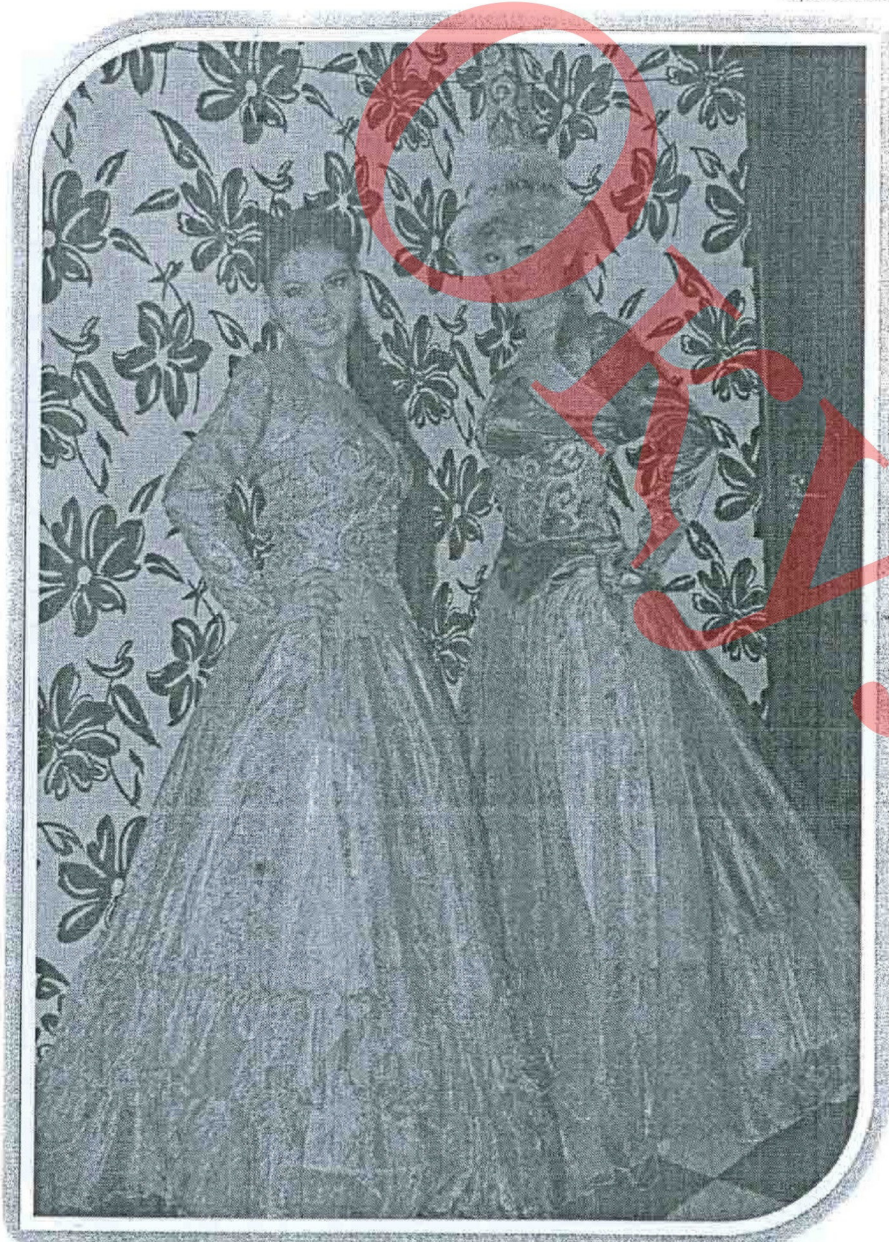
Сурет 2 Студенттердің шығармашылық іс-әрекет кезеңіндегі жаңа модельдің эскиздерін жасау іс-әрекеті

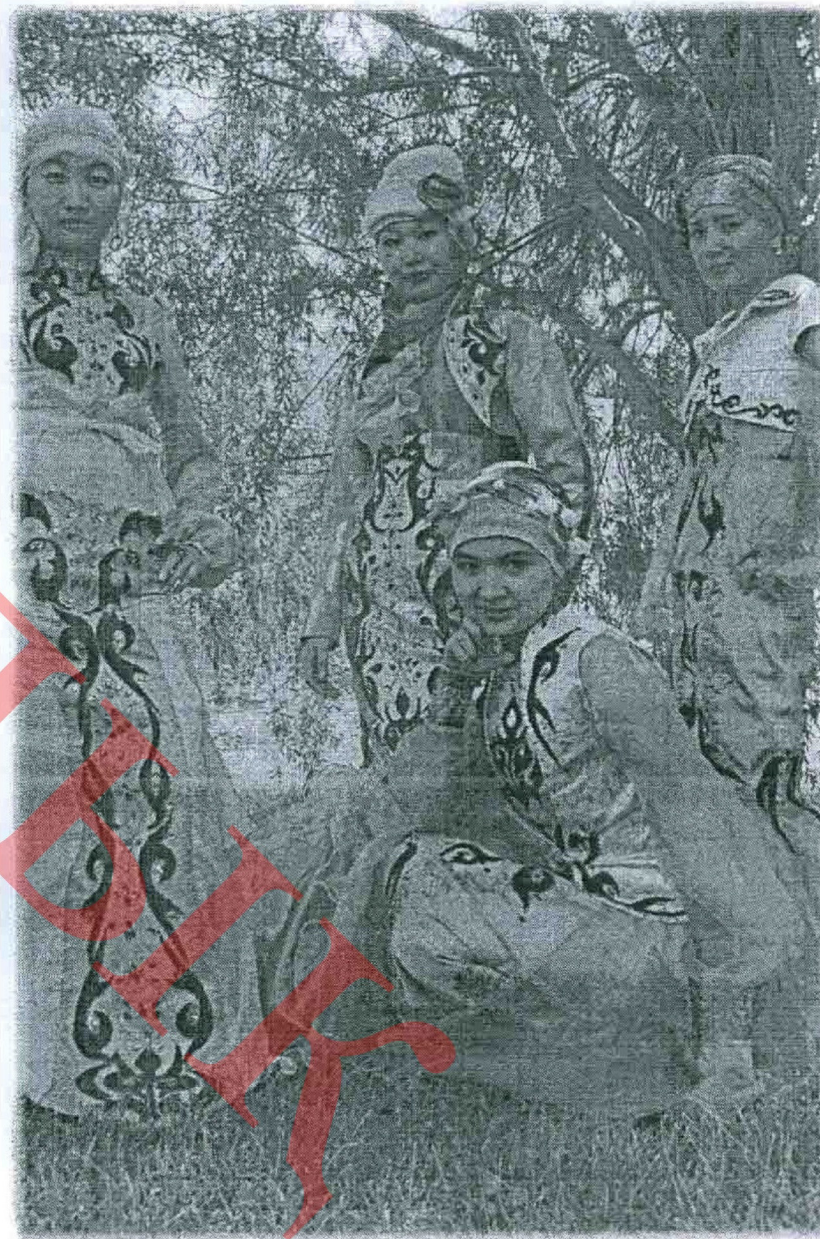
Сурет 3 Студенттердің шығармашылық іс-әрекет кезеңіндегі жаңа модельдің эскиздерін жасау іс-әрекеті

Сурет 4 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

Сурет 5 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

Сурет 6 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

Сурет 7 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

Сурет 8 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

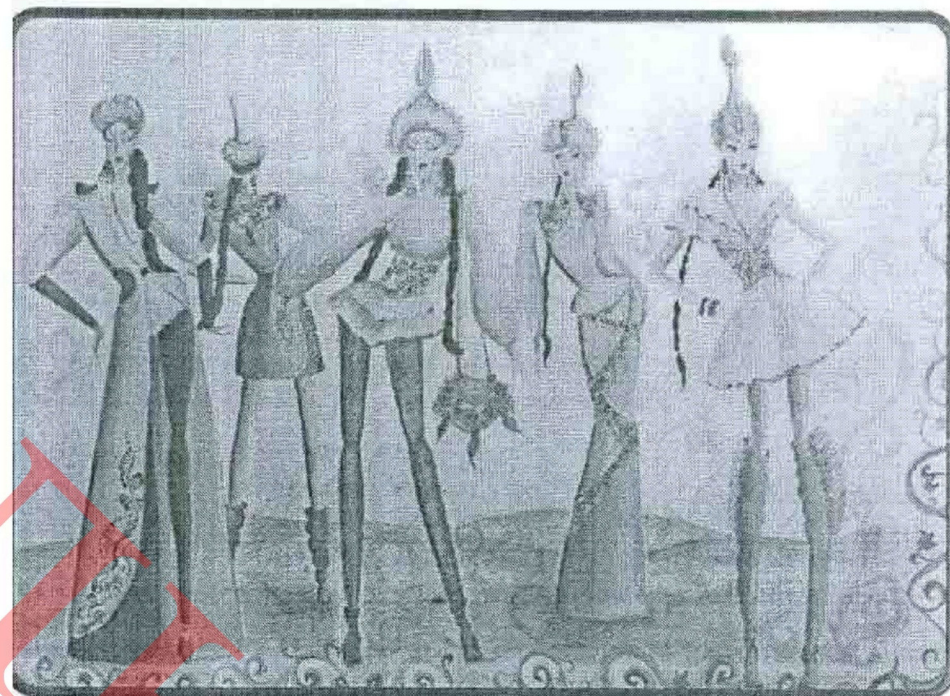
Сурет 9 Жаңа моделдің негізгі бөлігін материалда орындау әдістері, жаңа моделді безендіру іс-әрекеттері

Сурет 10 Жаңа моделді манекенге кигізгеннен кейін ақауларды жою, моделдің көркемдік талдауы

Сурет 11 Студенттердің шығармашылық іс-әрекет кезеңіндегі жаңа модельдің эскиздерін жасау іс-әрекеті

Сурет 12 Студенттердің шығармашылық іс-әрекет кезеңіндегі жаңа модельдің эскиздерін жасау іс-әрекеті

Сурет 13 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

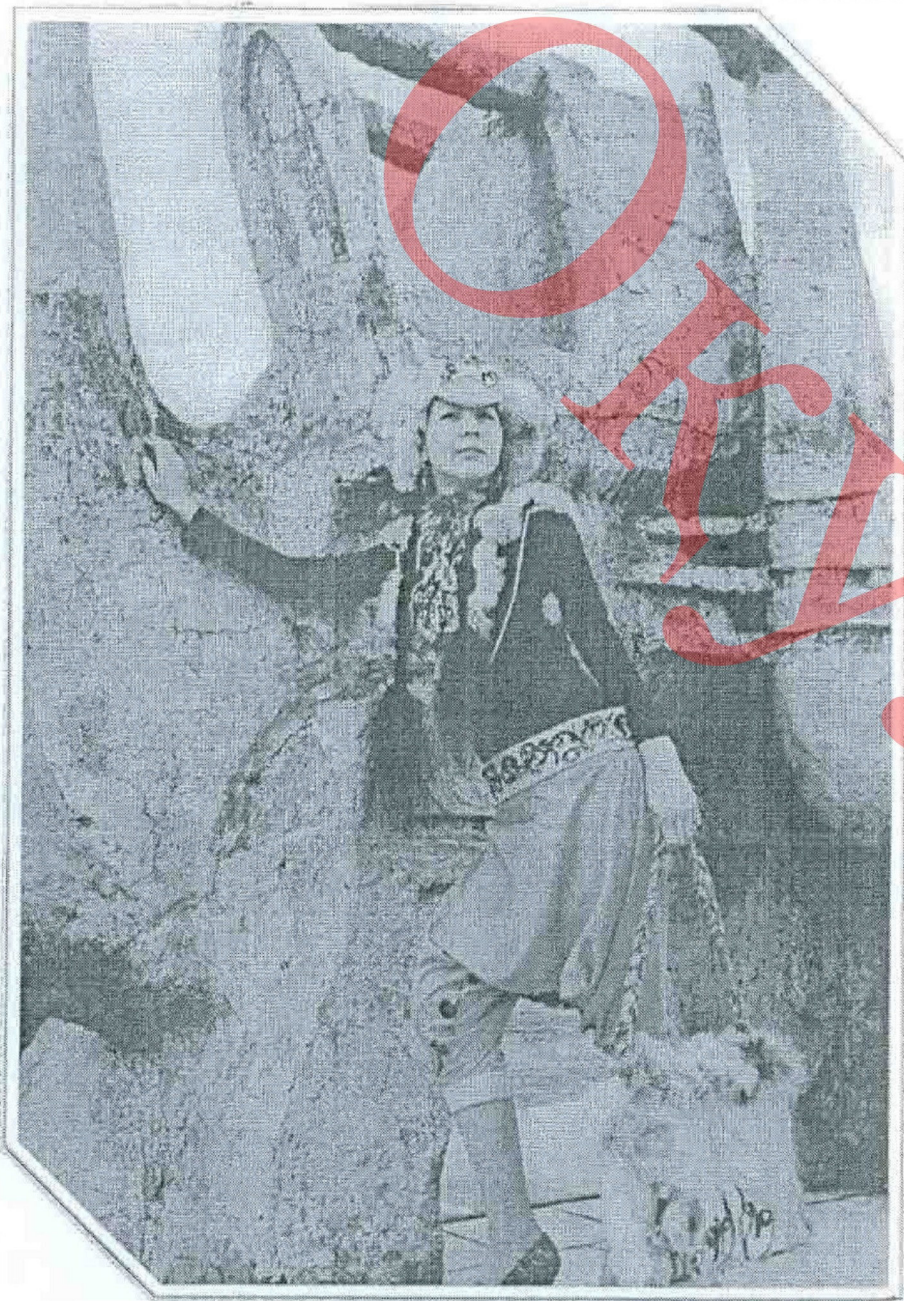
Сурет 14 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

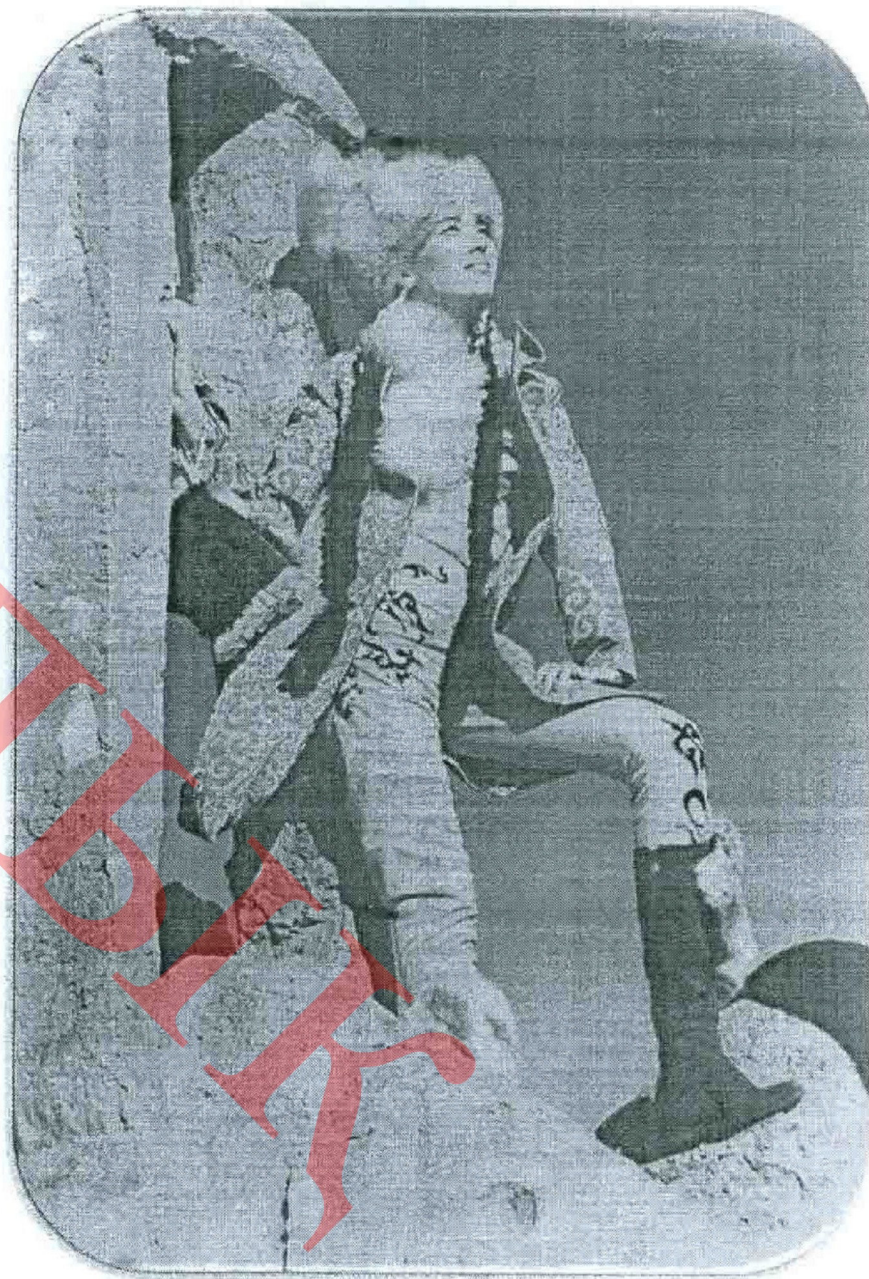
Сурет 15 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

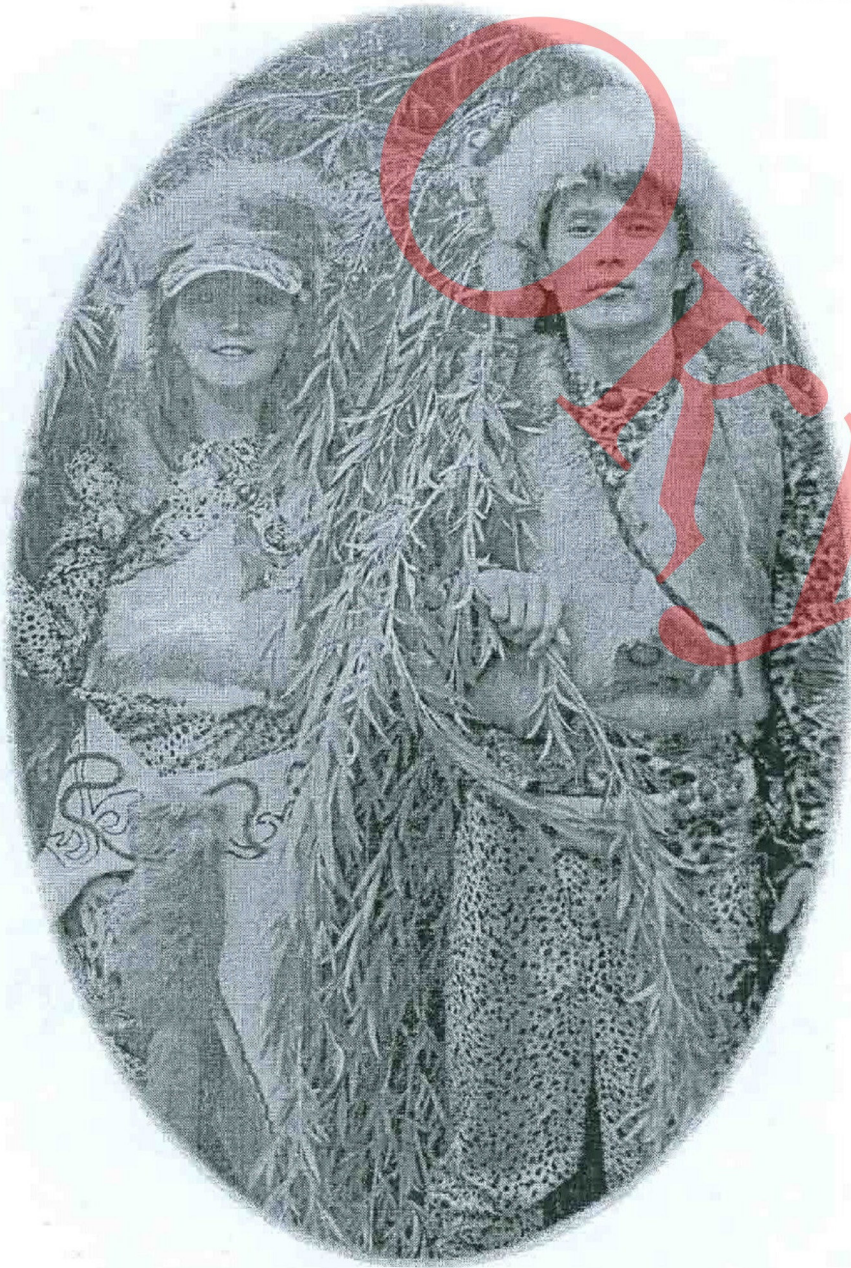
Сурет 16 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

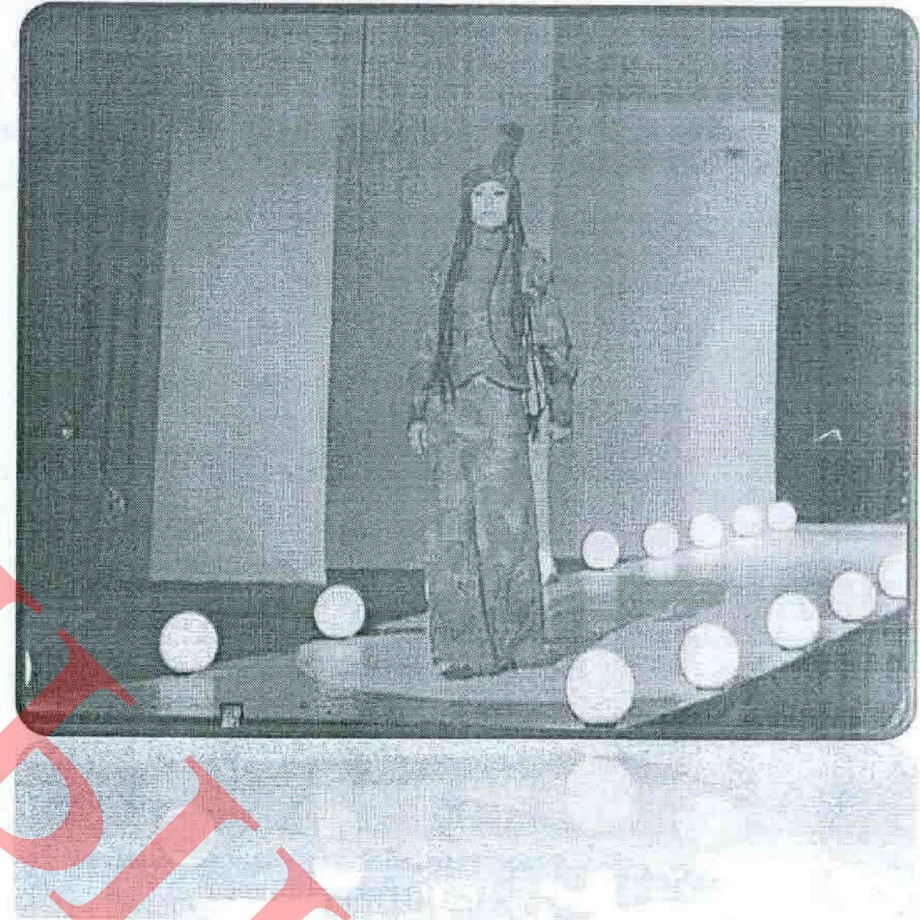
Сурет 17 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

Сурет 18 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

Сурет 19 Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерінің нәтижесі

Сурет 20 Жана модельді демонстрациялау іс-әрекеті

Е 64. Ералин Қ, Есеналиева Д. Болашақ дизайнерлердің шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыру. Монография. Түркістан. 2016. – 98 бет.

Е 64. Ералин К. Есеналиева Д. Формирования творческой деятельности у будущих дизайнеров. Монография. Туркистан. 2016. – С.98

Басуға 28.10.2016 ж. қол қойылды.
Резографиялық басылым. Қаріп түрі – Таймс
Көлемі 6 шартты баспа табақ
Таралымы 500 дана.

Дизайнер-корректор Рустемова Салтанат

Дайын түпнұсқа-макет бойынша басылды.
Тапсырыс № 08.
161200, Түркістан қаласы, Б.Саттарханов даңғылы.

ОКУЛДУК